

România literară

LA
DE
LECTURĂ

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

51

CONFERINȚA NAȚIONALĂ
A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Partidul — centrul vital al națiunii

GINDUL cel mai înalt, încrederea în viitorul națiunii române, în energiile creatoare ale poporului, în unitatea clasei muncitoare, în Partid și în secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne-au însoțit în ceasul de vibrantă participare al deschiderii Conferinței Naționale a partidului, eveniment de o importanță vitală, în complexitatea politică și socială a lumii contemporane, și în perspectiva edificării societății comuniste în patria noastră.

Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu, impresionantă sinteză a unui bogat orizont de probleme, a fost ascultat de toată țara, a fost urmărit cu un interes deosebit, pentru că în multitudinea aspectelor economice, politice, ideologice și sociale, s-au subliniat îndatoririle partidului, ale întregului activ de partid, ale tuturor oamenilor muncii, în fața mărețului program trasat de Congresul al XIII-lea în îndeplinirea căruia se afirmă conștiința națiunii, temeiurile libertății și ale independenței noastre, bunăstarea și încrederea în trăinicia marilor realizări de până acum.

Toate acestea au fost afirmate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în numele revoluției socialiste, în numele oamenilor țării, al istoriei poporului român, al marilor biruinți ale timpului nostru, de la ceasurile eliberării și ale jertfei în înfringerea hitlerismului până la Congresul IX, și de la acest eveniment crucial până în zilele impresionantului bilanț pe care națiunea, română, unită și independentă, l-a făcut aici, în programul nobililor îndatoriri comuniste. Pentru toți oamenii țării, din toate domeniile de muncă și de creație, acest eveniment din viața partidului este un moment al bilanțurilor, al afirmării încrederii și solidarității muncitorești, al înțelegerii faptului că edificiul social aduce la necesitate cerințele noi, legi și rigori în drumul îndeplinirii, al năzuințelor, iar viața se sprijină pe o concepție a organizării și a îndrumării, pe o pedagogie a fiecărei generații, pentru a intra în istorie cu demnitate și cu mândrie națională, pentru a păstra ființa neamului prin încercările cîte se ivesc. Tocmai acest adevăr fundamental a fost rostit ca un argument moral și un hotărîtor simț al ordinii și disciplinei, al sensului existenței noastre, în acordul comunistilor, în hotărîrea lor ca documentul de maximă valoare pe care îl reprezintă Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu să fie înscris ca un program al întregului popor, al edificării economice și spirituale, al independenței, problemă vitală în destinele națiunii noastre.

Secretarul general al partidului a făcut o analiză profundă economiei naționale, uriașelor realizări în domeniile industriei, chimiei, tehnologiei, agriculturii, științei și învățămîntului, consecințelor sociale și valorii politice a fiecărei trepte în dobîndirea imaginii de astăzi a localităților țării, izbîndirii umanismului socialist în relațiile dintre oameni, vitalității legilor democrației, a formelor de organizare a lumii noi a României de astăzi.

„România literară“

(Continuare în pagina 2)

CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU la încheierea lucrărilor Conferinței Naționale a Partidului

Stimați tovarăși,

Încheiem cea de a V-a Conferință Națională a partidului într-o deplină unitate și cu hotărîrea unanimă de a face totul pentru realizarea în cele mai bune condiții a obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului privind dezvoltarea economico-socială și a Programului de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și de înaintare fermă a României spre comunism. (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu — P.C.R. !“, „Ceaușescu și poporul!“).

Dezbaterile Conferinței s-au caracterizat printr-o abordare responsabilă, critică și autocritică, a problemelor complexe ale construcției socialiste în patria noastră și ale situației mondiale.

După cum s-a prezentat, au luat cuvîntul în plen și în secțiuni 287 de delegați, care au analizat aprofundat

problemele înscrise la ordinea de zi, activitatea din toate sectoarele și au făcut sute de propuneri în vederea îmbunătățirii activității, a conducerii și planificării în toate domeniile economico-sociale.

Iată de ce se poate afirma, cu deplină temelie, că lucrările Conferinței Naționale a partidului au constituit o puternică manifestare a democrației interne de partid, a democrației revoluționare din patria noastră, care asigură participarea întregului popor la conducerea tuturor sectoarelor de activitate. (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung „Ceaușescu și poporul!“; „Ceaușescu — România, stima noastră și mîndria!“).

Într-o deplină unanimitate, au fost adoptate Raportul, celelalte documente și Rezoluția Conferinței, care dau o minunată perspectivă de înaintare neabătută a României spre noi culmi de progres și civilizație, spre ridicarea continuă a bunăstării materiale

și spirituale a întregii națiuni. (Aplauze puternice, prelungite).

Conferința Națională a reafirmat în unanimitate justetea planului cincinal 1986—1990, a programelor de organizare științifică și modernizare a producției, de normare și perfecționare a activității economico-financiare și de aplicare fermă a autoconducerii, auto-gestiunii, a tuturor hotărîrilor istorice ale Congresului al XIII-lea al partidului.

În legătură cu aceasta, trebuie să spunem că directivele minunate de dezvoltare economico-socială a patriei noastre în următorii trei ani, și în perspectivă până în anii 2000, cer o intensificare puternică a eforturilor, o îmbunătățire a muncii în toate domeniile de activitate. Trebuie să facem în așa fel, încît în condițiile complexe interne, dar mai cu seamă

(Continuare în pagina 6)

România literară

Director : George Ivaşcu. Redactor şef adjuncat : Ion Horea. Secretar responsabil de redacţie : Roger Câmpeanu.

Partidul centrul vital al naţiunii

(Urmare din pagina 1)

El a adus, prin Raportul său, în prim plan imaginea a ceea ce sintem, treapta pe care ne situăm în ştiinţa şi cultura lumii, forţele gândirii şi ale concepţiei tehnice pe care le angajăm în frontul universal al tehnologiei, trăsăturile specifice ale programului nostru de edificare a socialismului şi comunismului, forţa pe care partidul o reprezintă în viaţa naţiunii, particularităţile spiritualităţii noastre şi rolul educaţiei, al creaţiei artistice în creşterea generaţiilor, în afirmarea conştiinţei patriotice, revoluţionare, a întregului popor. Au fost momente în care gestul secretarului general, cerinţele afirmate în spaţiul culturii, au lămurit, programatic, activitatea care angajează munca noastră de scriitori şi de oameni ai presei, cit şi răspunsurile cite se cer date în domeniul publicisticii, la defăimările şi denaturările dinspre cercuri străine interesate, la adresa ţării noastre.

ASTFEL. Conferinţa Naţională a partidului a dat un sens relevant angajării revoluţionare a tuturor comunistilor, inscriindu-se în viaţa poporului nostru ca un eveniment hotărâtor, de referinţă în istoria contemporană a patriei, Partidul Comunist Român, purtătorul tuturor năzuinţelor de dreptate socială, de libertate şi independenţă a României, cel care a desfiinţat exploatarea, inegalitatea socială, dominaţia claselor exploatare, se dovedeşte a fi şi în acest moment al privirii spre viitor, de pe o nouă treaptă a biruinţelor, a învăţămintelor dobândite, forţa conducătoare capabilă să înlăture orice abateri de la normele de conduită ale comunistilor, de la statut, de la morală activistului de partid.

Prin aceasta, în jurul lui se polarizează toate conştiinţele largului front al organizării vieţii şi al construcţiei, al celui mai mare edificiu, care este omul nou al epocii pe care o trăim, al viitorului, al istoriei de mine pe pământul României. Către însuşiile morale ale acestui om nou, priveşte partidul cu rigori pedagogice politice şi sociale, către faţa lui privim noi înşine, recunoscându-ne în ea trăsături ale chipurilor noastre, de oameni angajaţi în procesul modelării conştiinţelor, de cultivare a iubirii de ţară, de cinste şi de adevăr, intruchipând în paginile noastre o realitate posibilă, adevărată, reală, în care se prefigurează societatea de mine. Biruinţa socialismului este echivalentă cu biruinţa gândirii, a celor mai înalte valori din toate domeniile creaţiei materiale şi spirituale, în crearea unei societăţi cu alese virtuţi morale, a unor generaţii capabile de muncă, de sacrificiu pentru un crez mai scump şi o alcătuire superioară a existenţei.

TOATE aceste adevăruri şi cerinţe presupun o viaţă de partid asupra căreia Forumul comunistilor a îndreptat sensul activităţii ideologice, pentru dezvoltarea conştiinţei revoluţionare, înaintate, a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, răspunzătorii de faptele lor, de calitatea vieţii, de puterea dăruirii pentru binele naţiunii, pentru progresul ţării în toate planurile. Numai în felul acesta putem vorbi de un sens al patriotismului revoluţionar, de obiectivele şi de însufleţirea ce dirijează energiile creatoare ale partidului, în perspectiva României socialiste, în orizontul realizărilor ce se prevăd, în potenţialul afirmat al poporului român, pus în slujba făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi a înaintării ţării spre comunism. Hotărârile Conferinţei Naţionale, au în aceste zile, în faţa tuturor oamenilor ţării, o importanţă istorică. Ele însumează o vastă experienţă politică, revoluţionară şi socială, organizatorică, şi exprimă unitatea fiinţei noastre naţionale, adevărul întregului popor la cerinţele fundamentale pe care planurile prioritare ale programului partidului le aduc în conştiinţa, în munca, în angajarea fiecăruia.

Ca un punct polarizator în lucrările Conferinţei Naţionale a fost acela al necesităţii perfecţionării în toate domeniile vieţii noastre, de la cel politic, organizatoric, ideologic şi educativ, la cel profesional, al pregătirii cadrelor. Acest deziderat în viaţa partidului a fost exprimat ca o cerinţă obiectivă, absolut necesară, presupusă în legile fundamentale ale făuririi vieţii noi, ale progresului social, ale societăţii socialiste şi comuniste, o lume în care umanitatea trebuie să se regăsească la scara înaltelor valori. Această realitate, legea perfecţionării, care imprimă un dinamism vieţii sociale, a fost în repetate rânduri afirmată de Secretarul general al partidului, omul pentru care liniile de forţă ale perfecţionării au constituit elementele de rezistenţă şi de înfringere a picicilor şi ameninţărilor în propria sa biografie de revoluţionar, în anii grei ai luptei antifasciste, în anii decisivi ai luptei poporului român pentru independenţa şi unitatea vieţii sale. În Raportul la Conferinţa Naţională au fost evocate cu hotărâre revoluţionară momentele de luptă ale comunistilor, căile dobândirii libertăţii şi dreptăţii sociale, căile sacrificiului pentru viitorul şi fericirea ţării. Această înaltă învăţătură nu poate veni din altă parte. Ea este în însuşi miezul fierbinte al conştiinţei, în inima partidului, în elementul vital al naţiunii noastre.

Prin tot ce a constituit în aceste zile, în viaţa patriei, Conferinţa Naţională a partidului înseamnă pentru noi un sprijin şi un indemn la creaţie, la afirmarea iubirii de ţară şi de valorile ei, la dovedirea absolutei încredere în viitorul socialist şi comunist, aşa cum se prefigurează din temelii ale acestor decenii de edificare fără seamăn în istoria poporului nostru. Fie ca şi noi, la masa noastră de lucru, să ne păstrăm de îndemnul Secretarului general al partidului, şi să creăm acele opere care să rămână în patrimoniul celor mai alese mărturii ale literaturii şi culturii române!

„România literară”

Viaţa literară

MANIFESTĂRI DEDICATE CONFERINŢEI NAŢIONALE A PARTIDULUI

Asociaţiile scriitorilor şi ceneclurile literare aparţinând Uniunii Scriitorilor au organizat simpoziioane, mese rotunde, dezbateri dedicate Conferinţei Naţionale a partidului în care s-au evidenţiat marile realizări obţinute, sub conducerea partidului, în toate zonele ţării, implicarea scriitorilor în miezul fierbinte al actualităţii.

● La Muzeul Literaturii Române a avut loc simpoziul „Literatura română, tribună de afirmare a idealurilor socialiste”, la care au participat : Dumitru Bălăeţ, Nicolae Dragos, Dumitru Micu, Platon Pardău, Paul Tutungiu.

În incheiere, actorii Viorel Comănici şi Ştefan Velnicu au prezentat un recital de poezii patriotice şi revoluţionare.

● La Casa ziaristilor din Craiova, Asociaţia Scriitorilor a iniţiat o manifestare literară în cadrul căreia, după recitalul de versuri patriotice din volumele lui Marin Sorescu, susţinut de actorul Emil Boroghina, au citit din versurilor lor : Dan Lupescu, Mircea Moisa, Claudiu Moldovan.

● La Biblioteca judeţeană din Craiova, — unde a fost organizată şi o expoziţie de carte, — s-a desfăşurat festivitatea prezentării unor noi volume apărute în Editura Scrisul Românesc : „Clasici şi contemporani” de Constantin M. Popa, „Geneza ideilor social-politice în literatura română veche” de Tudor Nedelcea, Făt-Frumos ca soarele” de Ion Nijloveanu. De asemenea, la Liceul „Nicolae Bălcescu”, a avut loc prezentarea volumului antologic de versuri „Lauda vieţii” de Mihail Cruceanu, despre care au vorbit Florea Firan şi Marcela Radu.

● Asociaţia scriitorilor din Timişoara a organizat o vizită de documentare în

● Comitetul de cultură şi educaţie socialistă al oraşului Huşi a organizat o seară literară în întimpinarea Conferinţei Naţionale a partidului şi a celei de-a 40-a aniversări a Republicii. Au citit din lucrările lor Ion Iuga, Costin Tuchilă, Smaranda Cosmin, Aurel Ciulea, Ion Chirilă, Radu Codreanu, Gheorghe Pricop şi membri ai ceneclului literar „Mihai Eminescu” al Casei de cultură din localitate. A fost prezent Emil Pascal; preşedintele Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al oraşului Huşi.

● Horia Bădescu, Augustin Buzura, Virgil Bulat, Viorel Căoveanu, Sergiu Pavel Dan, Vasile Frăţeanu, Negoiţă Irimie, Teohar Mihadaş, Nicolae Mocanu, Marian Papahagi, Adrian Popescu, Mircea Muthu, Irina Petras, Liviu Petrescu, Vasile Sălăjan, Radu Săplăcan, Tudor Vlad, — la Liceul de filologie-istorie, la Universitatea Cul-

● În întimpinarea Conferinţei Naţionale a Partidului, Comitetul judeţean al sindicatelor, Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă, Casa de cultură a sindicatelor din Tîrgu-Jiu, judeţul Gorj, au organizat cea de-a X-a ediţie jubiliară a concursului interjudeţean de creaţie literară, recitare şi interpretare a muzicii revoluţionare. După desfăşurarea concursului şi a unor sezători literar-artistice ţinute în întreprinderi şi instituţii ale oraşelor Tg. Jiu, Tg. Cărbunestii şi Sadu, un juriu prezdat de scriitorul Vasile Băran a acordat următoarele premii : Poezie : Premiul I — Negrescu Marian, Tîrgu Jiu ; Premiul II — Lia Tătar, Oradea, şi Constantin Vărăşcanu, Piteşti ; Premiul III — Florea Florescu, Craiova, Constantin Ţigănele, Reşiţa şi Simona Stănoiu Ţicleni — Gorj ; Premii speciale —

comuna Ciocova din judeţul Timiş. Grupul de scriitori a fost primit de Mihai Vraja, primarul acestei aşezări, care a înfăşurat dezvoltarea comunei, îndeosebi în ultimele două decenii.

Oaspeţii au vizitat secţia din Ciocova a Întreprinderii „Electrometal”, Întreprinderea de morărit, şi ferma zootehnică din Ghilad, Biblioteca din comună, Expoziţia de etnografie şi pictură, Expoziţia permanentă de istorie, Şcoala generală din localitate.

La Liceul agro-industrial, a avut loc o sezătoare literară în cadrul căreia au citit lucrări dedicate patriei, partidului : Paul Eugen-Banciu, Alexandru Deal, Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, Iosif Costinas, Marian Odangiu, Neboişa Popovici, Ion Dumitru Teodorescu, Aurel Turcuş, Valentin Tudor.

● La Institutul Agronomic din Timişoara şi la Întreprinderea minieră Ocna de fier, Asociaţia scriitorilor a iniţiat două manifestări literare la care au participat : Ion Arieşanu, Alexandru Jebeleanu, Mircea Şerbănescu, Cornel Ungureanu, care au citit din lucrările lor şi au purtat un rodnic dialog cu cei prezenţi.

● În cinstea Conferinţei Naţionale a partidului, Ceneclul literar „G. Călinescu” din cadrul Academiei R.S. România, a organizat o seară omagială care a avut loc la sediul Centrului de perfecţionare a cadrelor ce lucrează cu pionierii. În cadrul acestei

seară, scriitorul Tudor Ştefănescu a evocat episoade eroice din lupta comunistilor români în perioada preliminară actului revoluţionar de la 23 August 1944, iar membrii ceneclului : Iancu Th. Carp, Florea Dumitrescu, Constantin Lăzărescu, Dumitru Vasilescu-Liman, Lăciţa Roşulescu, George Tei, au citit versuri şi proză dedicate partidului.

Tot în cadrul acestei seară omagiale a fost prezentată monografia-album, „Pictorul Gheorghe Lövendal”, apărută recent la Editura Meridiane. Au participat la discuţii : Vasile Florea, redactorul cărţii, Lidia Papac-Lövendal care a citit două schiţe inedite de Gheorghe Lövendal, Gheorghe Marinescu-Dinzevor, Maia Cristea, Mihai Papac. În concluzie a vorbit scriitorul Ion Potopin, secretarul ceneclului.

● La Casa de cultură a sindicatelor din Buzău, în cinstea Conferinţei Naţionale a partidului şi a celei de-a 40-a aniversări a Zilei Republicii, s-a desfăşurat manifestarea „Artele — ferestre deschise spre om”.

La dezbateri „Creaţia tinerilor sub semnul marilor împliniri revoluţionare ale Epocii Ceauşescu” au luat cuvântul Gheorghe Istrate, Mircea Scarlăt, Gheorghe Andrei, Florea Miu, Const. Petcu.

Totodată, s-au desfăşurat manifestări muzicale şi plastice.

Au fost prezenţi Nicolae Penes, vicepreşedinte al Comitetului judeţean pentru cultură şi educaţie socialistă, M. Costache, directorul Casei de cultură a sindicatelor, scriitorii buzoieni Cornel Stefan, D. I. Dincă, Gh. Minea, Marin Irim, I. Staniciu, Aurelian Mareş.

Întilniri cu cititorii

tural-ştiinţifică şi la Biblioteca judeţeană din Cluj-Napoca şi la Platforma industrială a municipiului Dej.

● Victor Atanasie, Elvira Ivaşcu, Petru Marinescu, Petre Paulescu, Al. Raicu, la Studioul „Gh. Şincai” (Clubul Sanitar, din str. Galaţi) şi la clubul Uzinelor „Republică”.

● Al. Balaci, la Institutul de cercetări şi modernizări energetice din Capitală.

● La clubul I.T.B. a avut loc o sezătoare literară cu ocazia apariţiei volumului „Judecata de apoi” de Petre Sălcudeanu.

● Ludmila Ghişescu şi Sergiu Nicolaescu, la ceneclul „Liviu Rebreanu” din Topoloveni, judeţul Argeş.

● Ilarie Hinoveanu şi Ion Potopin, la Casa ştiinţei şi tehnicii din Slatina.

● Ion Gh. Pană, la Casa de cultură a Ministerului de Interne, la Spitalul Militar Central, la Întreprinderea „Antefrig” din Capitală.

● Dan Tărchilă, Monica Aslan, Ion Larian Postolache, Dinu Roco, la ceneclul literar „Tudor Vianu” din Capitală.

● La Biblioteca pentru copii din cadrul Bibliotecii municipale „M. Sadoveanu”, în cinstea Conferinţei Naţionale a partidului a fost programată o seară literară la care au citit din lucrările lor Elvira Ivaşcu, Ion Larian Postolache, Petru Marinescu, Monica Aslan, Al. Clenciu.

● La Casa tineretului din Braila a avut loc un simpoziu cu tema „Rolul literaturii în procesul de formare a omului nou” la care şi-au adus contribuţia Petre Răileanu şi Constantin Turturică.

● În jurul unei mese rotunde cu tema „Învăţămîntul şi interferenţele lui culturale” s-au întilnit Andrei Pleşu, Solomon Marcus, Alexandru Paleologu, Mihai Ispir, Dan Nasta, Gh. I. Anghel cu elevi, profesori şi studenţi din învăţămîntul artistic.

„Imn vîrstei de aur”

Daniela Lupu, Tg. Jiu (acordată de I.T.A. Gorj), Saimae Margareta Mariana, Slatina (acordată de cooperativa „Jiu”) ; Premiul special al juriului — Marin Nicolae, Reşiţa, şi Adrian Jaceată, Botoşani ; Premiul ceneclului „Cristal” — Conac Ion, Tr. Severin. Menţiuni : Badi Nicolae, Piteşti ; Hagi-căli Erghin, Medgidia ; Paul Doru Chinezu, Lugoj ; Ion Toma Ionescu, Piteşti ; Gabor Ioan, Sibiu ; Ghişulescu Constantin, Mehedinţi ; Rusu David, Deva. Proză : Premiul I — Dan Diaconescu, Slatina ; Premiul II — Crucea Elena, Slatina ; Premiul III — Cenusar Didi Ionel, Sibiu. La reuşita manifestărilor culturale au contribuit : Marin Constantin, Costin Tuchilă, George Târnea şi Titus Văjeu. Au prezentat recitaluri muzicale : Tudor Gheorghe şi Valeriu Sterian.

„De dragoste, de patrie, de partid”

● Sub acest generic, Ceneclul literar „Lucaefărul” al Casei de cultură a sindicatelor din Arad, a organizat, în sala mare de spectacole, o sezătoare literară dedicată Conferinţei Naţionale a partidului şi celei de-a 40-a aniversări a proclamării republicii.

Pe o muzică adecvată, au fost prezentate montaje (realizatori : prof. Violeta Muresan şi Dumitru Sînteanu) pe versuri de Nichita Stănescu, Nicolae Labis, Mihail Răniuc şi Mircea Micu, Oana Urs (tinăra laureată a Festivalului naţional „Cîntarea României”), Cristian Brănos, Violeta Muresan, Ioan Sabău, Elena Găta, Ioan Matiu şi ale altor zece tineri poeţi a.a.

Mihail Cruceanu — centenar

● Simbătă 12 decembrie 1987 a avut loc omagierea poetului Mihail Cruceanu, cu prilejul împlinirii vîrstei de o sută de ani.

Elogiind îndelungata sa activitate de artist-cetăţean, conducerea Uniunii Scriitorilor i-a decernat premiul Hyperion.

La festivitate au participat : Dumitru Radu Popescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor, Alexandru Balaci, George Bălăieşă, Domokos Geza şi Constantin Toiu, vicepreşedinti, Ion Hobanu, secretar, Traian Iancu, director.

SEMNAL

● Titu Maiorescu — JURNAL ŞI EPISTOLAR VII. Ediţia îngrijită de Georgeta Rădulescu-Dulgheru cuprinde în acest volum perioada 18 aprilie 1870 — 28 aprilie 1872. (Editura Minerva, 384 p., 19,50 lei).

● Mihail Cruceanu — SCRIRI ÎN PROZA. Ediţie, tablou cronologic, repere istorico-literare şi bibliografie de Constantin Mohanu. (Editura Cartea Românească, 360 p., 17,50 lei).

● I.C. Vissarion — SCRIRI ALESE III. Ediţie îngrijită de Viorica Vissarion ; antologie, postfaţă şi note de Victor Crăciun. (Editura Minerva, 412 p., 19,50 lei).

● Marin Preda — CEL MAI IUBIT DINTRE PĂMÎNTENI. Ediţia III-a. (Editura Cartea Românească, 480 p., 432 p., 55 lei).

● Constantin Toiu — CĂDEREA ÎN LUME. Roman. (Editura Cartea Românească, 286 p., 13,50 lei).

● Al. Andriţoiu — VERSURI. (Editura Facla, 146 p., 11,50 lei).

● George Munteanu — EMINESCU ŞI EMINESCIANISMUL. Structuri fundamentale. Studii în serie „Universitas”. (Editura Minerva, 304 p., 18 lei).

● Ştefan Iures — ORBITA PLANETEI EPS. Roman. (Editura Cartea Românească, 606 p., 29 lei).

● Mircea Angheliescu — INTRODUCERE ÎN OPERA LUI PETRE IŞPIRESCU. (Editura Minerva, 144 p., 5,25 lei).

● Gabriel Chiţu — OMUL NETĂRMURIT. Versuri. (Editura Serisul Românesc, 100 p., 8,25 lei).

● Tudorel Oancea — ARŞITA ZĂPEZILOR. Roman. (Editura Junimea, 222 p., 12,50 lei).

● Anda Raicu — VALSUL DIMINETII. Roman urmînd celor din 1979 (Nord) şi 1983 (Fiul luminii) şi volumelor de nuvele Deschiderea spaniolă (1971) şi Catalan (1981). (Editura Eminescu, 334 p., 14,50 lei).

● Adrian Lustig — UN LOC PE ROATA. Al treilea roman al autorului, după Romanţa cu stagiari (1982) şi Legea Ţimidiţii universale (1985). (Editura Cartea Românească, 192 p., 9,25 lei).

● Gabriela Hurezeanu — CHIPUL ŞI ASEMANAREA. Versuri. (Editura Cartea Românească, 80 p., 8,75 lei).

● Oana Manolescu — MUNTII SÎNT AI NOSTRI. Roman. (Editura Serisul Românesc, 404 p., 14,50 lei).

● Marcel Mihalovici — AMINTIRI DESPRE EMINESCU, BRĂNCUŞI ŞI ALŢI PRIETENI. Ediţie alcătuită şi studiu introductiv de Valeriu Răpeanu ; note şi comentarii de Alice Mavrodin ; traduceri de Alice Mavrodin. (Editura Minerva, 228 p., 11 lei).

LECTOR

CONFERINȚA NAȚIONALĂ
A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN
14-16 DECEMBRIE 1987

Din Raportul cu privire la stadiul dezvoltării forțelor de producție, al societății socialiste în general, al relațiilor de producție și sociale, al democrației muncitorești-revoluționare, al perfecționării conducerii, pe baza principiilor autoconducerii și autogestiei, al perfecționării și continuării procesului revoluționar în noua etapă de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism

PREZENTAT DE TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

VI. Activitatea ideologică, politico-educativă, de dezvoltare a conștiinței socialiste și întărire a spiritului revoluționar, de formare a omului nou, înaintat — constructor conștient și devotat al socialismului și comunismului în România

Stimați tovarăși,

În întreaga activitate de construcție socialistă un rol de însemnătate deosebită a avut întotdeauna activitatea ideologică, politico-educativă. Generația revoluției de eliberare socială și națională, a revoluției și construcției socialiste își amintește bine spiritul de sacrificiu, de abnegație al comuniștilor, al revoluționarilor, atât în anii ilegalității, cât și în anii cuceririi puterii politice, în anii grei ai construcției socialiste. Putem spune că, într-adevăr, activitatea ideologică, politică, educativă a avut un rol de însemnătate deosebită, a constituit o adevărată forță motrice în unirea eforturilor întregului popor pe calea construcției socialiste. Pe această cale poporul nostru a învins multe greutăți, cu încrederea deplină în justetea cauzei sale, în victoria socialismului. Și viața a demonstrat cu putere că așteptările, speranțele poporului nostru s-au împlinit. Am obținut succese remarcabile. Citeodată, unii uită ce greutate au fost învinse. Astăzi s-au asigurat asemenea condiții de muncă și de viață care nici nu puteau fi bănuite cu câteva decenii în urmă.

În același timp, trebuie să spunem că s-a creat și o anumită stare de lucruri

care a diminuat spiritul de abnegație și sacrificiu. S-a ajuns la o anumită auto-mulțumire. Sînt unii care gîndesc că acum avem o asemenea situație încît nu mai este necesar spiritul de sacrificiu, spiritul revoluționar. Au apărut, din păcate, chiar unele tendințe de îmbogățire și alte manifestări străine eticii și echității socialiste, spiritului revoluționar.

S-ar putea spune că s-a ajuns la o anumită rămînere în urmă a nivelului ideologic, politic și educativ față de cel al dezvoltării forțelor de producție, al societății noastre în general. Aceasta se poate datora, în parte, atât preocupărilor intense de dezvoltare a forțelor de producție în toate sectoarele economiei naționale, dar și unei anumite neglijări a activității politico-ideologice.

Este necesar să analizăm, cu toată seriozitatea, această stare de lucruri, să tragem concluziile corespunzătoare și să trecem cu hotărîre la îmbunătățirea activității politico-educative, la ridicarea nivelului ideologic al partidului și, în primul rînd, al cadrelor de partid.

Trebuie să nu uităm nici un moment că, pentru a asigura împlinirea Programului partidului, înaintarea spre comunism, este necesară dezvoltarea puternică a conștiinței revoluționare,

ridicarea continuă a nivelului politico-ideologic, a conștiinței socialiste a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii.

În noua etapă a dezvoltării societății românești nu numai că nu se diminuează importanța activității ideologice, ci, dimpotrivă, ea se accentuează și devine tot mai importantă.

Problemele complexe pe care le ridică uriașele transformări care au loc în țara noastră și în lumea contemporană cer un larg orizont ideologic și politic, o înțelegere și cunoaștere temeinică a legilor generale ale dezvoltării sociale, a interdependenței dintre diferitele fenomene, atât pe plan național, cât și internațional.

În noua etapă a revoluției se cere, în toate domeniile de activitate, un și mai puternic spirit revoluționar, de luptă și abnegație, să se pună pe primul plan împlinirea neabătută a principiilor eticii și echității socialiste. Comuniștii, revoluționarii trebuie să pună mai presus de toate interesele generale ale societății, interesele întregii noastre națiuni!

Aș dori să repet din nou unele versuri ale poetului George Coșbuc, în care se spune că :

Cel ce se luptă murmurînd,
De s-ar lupta și în primul rînd,
Ei tot atît de buni ne par,
Ca orișicare laș fugar !
Murmurul azi și orișicînd,
E plîns în zadar !

(Aplauze puternice, prelungite).

La baza întregii activități ideologice și politico-educative trebuie să stea Programul partidului și Programul ideologic, care reprezintă concepția științifică, materialist-dialectică a Partidului Comunist Român, precum și hotărîrile congreselor, conferințelor și plenurilor Comitetului Central al partidului, alte documente ale partidului nostru, precum și principiile revoluționare ale socialismului științific.

Se impune o intensă activitate de propagandă, politică, culturală pentru ridi-

care conștiinței revoluționare a tuturor oamenilor muncii !

În acest sens, un rol important îl au toate mijloacele de informare în masă — presa, radioteleviziunea — care trebuie să desfășoare permanent o activitate intensă pentru cunoașterea și înțelegerea justă a politicii partidului de către toți oamenii muncii, pentru împlinirea hotărîrilor de partid, a legilor țării.

Trebuie să perfecționăm activitatea organizațiilor de masă și obștești. Să facem astfel încît casele de cultură, cluburile, teatrele și alte unități de cultură să aibă un rol tot mai activ în întreaga dezvoltare a conștiinței revoluționare a oamenilor muncii. Să asigurăm ca Festivalul național „Cîntarea României” — care reprezintă un puternic cadru de manifestare a spiritului creator din toate domeniile — să cuprindă toate laturile activității, punînd în valoare creația științifică, tehnică și culturală, geniul creator al poporului.

Uniunile de creație trebuie să se angajeze cu mai multă hotărîre în activitatea de făurire a noi opere, cu înalt conținut patriotic și revoluționar, care să contribuie la afirmarea convingerilor înaintate, comuniste, la formarea și educarea omului nou al societății noastre socialiste. Este necesar să se realizeze mai multe și mai bune romane, poezii, piese de teatru, lucrări care să redea, în forme diferite, uriașă activitate creatoare a poporului nostru, să constituie o puternică forță de dinamizare a activității întregii națiuni. Avem nevoie de noi și noi cîntece revoluționare și patriotice care să oglindească noua etapă de dezvoltare socialistă a patriei noastre.

În general, trebuie ca în întreaga activitate politico-educativă, să dezvoltăm puternic sentimentul de dragoste față de socialism, față de partidul nostru comunist, față de popor, față de patrie ! (Aplauze și urale puternice, pre-

(Continuare în pagina 4)

Din Raportul tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU

la Conferința Națională a Partidului Comunist Român

(Urmare din pagina 3)

lungite; se scandează „Ceaușescu — P.C.R.!", „Ceaușescu și poporul!".

Cred că este necesar să luăm o atitudine mai fermă față de propaganda de peste hotare, care, în numele așa-ziselor drepturi ale omului, desfășoară o activitate intensă de corupere, de cumpărare, îndeosebi a unor cadre tehnice, de furt al inteligenței, cum se numește astăzi pe plan internațional. Trebuie să respingem cu mai multă hotărâre — și presa, radioul, televiziunea trebuie să demaște această activitate — care, în fond, urmărește să rupă oamenii de țară, să-i înstrăineze, să-i pună în serviciul aceluia care vor să exploateze munca și inteligența lor. Nu aceasta reprezintă dreptul omului, ci dreptul omului este dreptul la muncă, la învățătură, la locuință, dreptul de a fi pe deplin stăpîn și liber în țara lui. Poporul român nu a părăsit niciodată pămîntul pe care s-a născut.

Aici, de mai bine de 2000 de ani, înaintașii noștri au îndurat multe greutăți, dar le-au învins, nu s-au plîns de greutăți, au luptat să-și făurească națiunea, un stat unitar.

Aici este locul fiecărui cetățean român, fără nici un fel de deosebire! **(Aplauze puternice, prelungite; se scandează „Ceaușescu și poporul!", „Ceaușescu, România — stîmna noastră și mîndria!"**).

Educația patriotică constituie o parte inseparabilă a dezvoltării construcției socialiste, a formării omului nou. Să sădîm în conștiința oamenilor muncii, a tineretului patriei noastre sentimentul mîndriei de a fi cetățeni ai României socialiste, de a fi participanți activi la realizarea celei mai drepte societăți din lume, de a fi permanent la datorie, de a servi, în orice împrejurări, poporul, patria, independența și suveranitatea României! **(Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează „Vom munci și vom lupta — țara o vom înălța!"**).

gat de clasele sociale de bază — de muncitori, de țărani, de intelectuali, de întregul popor.

Din punct de vedere organizatoric, avem în prezent peste 76 000 de organizații de bază de partid, 8 330 comitete de partid în întreprinderi industriale, unități agricole și instituții. Avem comitete de partid în toate comunele, orașele și municipiile țării. Se poate spune că nu există unitate economico-socială în care să nu avem organizații de partid puternice.

În întreaga activitate am pornit și pornim de la faptul că în toate sectoarele și domeniile vieții economico-sociale partidul trebuie să-și îndeplinească misiunea istorică, să aibă rolul conducător, să asigure unirea forțelor întregii națiuni în îndeplinirea politicii interne și externe a partidului și statului nostru. Partidul reprezintă centrul vital al națiunii noastre, de la care radiază lumina, gîndirea creatoare ce călăuzesc înaintarea fermă a poporului nostru pe drumul socialismului și comunismului. **(Aplauze și urale puternice, îndelungate; se scandează „Ceaușescu — P.C.R.!", „Ceaușescu și poporul!", „Ceaușescu, România — stîmna noastră și mîndria!"**).

Lată de ce putem spune că nu există domeniu de activitate în care mărețele realizări obținute să nu reflecte nemijlocit și felul în care organizațiile de partid, comunistii, partidul acționat și și-au îndeplinit misiunea istorică. Dar, tot așa, trebuie să spunem deschis că și lipsurile, minusurile, uneori grave, care s-au manifestat într-un domeniu sau altul, reflectă și minusurile, lipsurile din activitatea organelor de partid, a membrilor de partid.

Acum, cînd facem bilanțul mărețelor transformări revoluționare, cînd trasăm căile de perspectivă pînă în anii 2000, trebuie să analizăm și felul în care organele și organizațiile de partid și-au îndeplinit rolul și misiunea de forță politică conducătoare, să stabilim măsurile necesare în vederea lichidării cu toată hotărârea a lipsurilor care se mai manifestă, să acționăm pentru îmbunătățirea și ridicarea nivelului activității organelor și organizațiilor de partid, în concordanță cu noile cerințe ale revoluției, ale îndeplinirii neabătute a actualului plan cincinal, a sarcinilor de perspectivă pînă în anul 2000.

În acest spirit, consider necesar să subliniez faptul că organele și organizațiile de partid nu au acționat întotdeauna cu întreaga răspundere pentru buna organizare și desfășurare a activității din diferite sectoare. În lipsurile din diferite domenii — din industrie, agricultură, din alte sectoare — se regăsesc direct și lipsurile din activitatea organelor și organizațiilor de partid din aceste sectoare.

Trebuie să spunem deschis că și în unele organizații de partid, inclusiv la unele cadre de partid din diferite domenii de activitate, s-a creat o stare de automulțumire, de autolinștire. Aceasta s-a reflectat negativ în felul în care s-a acționat împotriva diferitelor stări de lucruri negative, pentru buna organizare și desfășurare a întregii activități. S-au dezvoltat, treptat, o atitudine de îngăduință și chiar de mușamalizare a unor stări de lucruri negative, un spirit de familiarism și de prietenie rău înțeleasă, ceea ce a dus de multe ori la nesesiizarea diferitelor neajunsuri, la lipsă de atitudine critică față de încălcarea hotărîrilor de partid și de stat, a legilor țării, la neluarea de măsuri energice împotriva acelor activiști de partid și de stat care nu și-au îndeplinit în mod corespunzător sarcinile încredințate. S-a încetățenit, în multe locuri, o atitudine de toleranță față de lipsuri, de autocritică și de recunoaștere formală a acestora, fără a se acționa cu toată hotărârea pentru îndreptarea și lichidarea lor.

În activitatea de partid și în activitatea de stat s-a manifestat o slăbire a spiritului de răspundere, de combativitate, a bunei organizări, a disciplinei și ordinii, o slăbire, s-ar putea spune, a spiritului de partid, a atitudinii revoluționare în muncă. Toate acestea au avut și au, fără nici o îndoială, o influență negativă și se reflectă direct în lipsurile care s-au manifestat și se manifestă încă în diferite sectoare ale activității economice și sociale, în munca ideologică și culturală.

În cadrul Conferinței Naționale este necesar să dezbaterem temeinic toate aceste probleme și să tragem concluziile corespunzătoare pentru a acționa în vederea lichidării cu desăvîrșire a acestor stări de lucruri, a ridicării întregii activități de partid la nivelul marilor sarcini ce stau în fața noastră în perioada următoare.

De altfel, pe baza hotărîrilor Comitetului Politic Executiv și a unor măsuri organizatorice care au fost luate în ultimul timp față de unele încălcări grave ale normelor muncii de partid și legilor țării, dezbaterile în conferințele de partid județene a acestor probleme a evidențiat cu putere că dispunem în partid de un activ puternic de cadre de conducere, în diferite sectoare de activitate, în stare să tragă concluziile și să acționeze pentru a lichida cu desăvîrșire lipsurile și stările negative de lucruri.

Dezvăluirea deschisă în fața întregului partid și popor a unor lipsuri și stări de lucruri negative reflectă nu o slăbiciune, ci forța partidului nostru, care știe să analizeze în mod autocritic și critic activitatea sa și să asigure îndeplinirea în cele mai bune condiții a rolului său în societate, în conducerea națiunii noastre spre culmile înalte, spre comunism. **(Aplauze și urale puternice; se scandează „Ceaușescu — P.C.R.!", „Ceaușescu, România — stîmna noastră și mîndria!"**).

Trebuie să acționăm cu toată hotărârea pentru creșterea răspunderii și a rolului fiecărei organizații de partid, ale fiecărui organ de partid în buna organizare și conducere a întregii activități. Să pornim permanent de la faptul că rolul conducător al partidului nu reprezintă o noțiune abstractă, ci trebuie să se materializeze în felul de muncă al organizațiilor de partid, al fiecărui comunist.

Este necesar să se lichideze cu desăvîrșire atitudinea de automulțumire, de îngăduință, de trecere cu ușurință peste diferite stări de lucruri negative, să se adopte o atitudine fermă, critică și autocritică, să fie trași la răspundere toți cei care încălcă Statutul partidului, normele și spiritul muncii de partid, legile țării. Să asigurăm o bună organizare a muncii, să luăm măsuri hotărîte în direcția întăririi controlului de partid, precum și a controlului de stat în toate sectoarele de activitate. Se impune să se acționeze cu toată fermitatea și să se urmărească realizarea în cele mai bune condiții a hotărîrilor partidului, a aplicării legilor țării, a programelor de dezvoltare economico-socială. Controlul permanent al tuturor acestora constituie una din îndatoririle fundamentale ale organelor de partid și de stat, ale cadrelor din toate sectoarele de activitate.

Un rol important trebuie să se acorde muncii de promovare a cadrelor de partid și de stat din rîndul celor mai activi membri ai partidului, hotărîți de a acționa în spirit revoluționar, de a îndeplini neabătut sarcinile ce li s-au încredințat. Să promovăm cadrele de partid și de stat în conformitate cu prevederile Statutului și cu legile țării, să asigurăm ocuparea prin concurs a funcțiilor în diferite domenii de activitate economică și socială, inclusiv în partid, să aplicăm prevederile privind perioada de verificare și de probă.

Totodată, să acordăm atenția necesară îndeplinirii prevederilor Statutului, ale legilor țării privind rotația activiștilor și cadrelor de partid și de stat prin tre-

VII. Întărirea continuă a rolului conducător al Partidului — centru vital al întregii națiuni — creșterea răspunderii organelor și organizațiilor de partid, a cadrelor, a tuturor comunistilor în perfecționarea muncii politice și organizatorice, în întărirea spiritului de răspundere și a disciplinei de partid, în buna organizare și conducere a întregii activități

Stimați tovarăși,

Toate mărețele transformări revoluționare, remarcabilele realizări în construcția și dezvoltarea socialistă a patriei noastre s-au obținut sub conducerea gloriosului nostru partid comunist, care și-a îndeplinit și își îndeplinește cu cinste misiunea istorică de forță politică conducătoare a întregii națiuni, pe calea nouă a socialismului și comunismului! **(Aplauze și urale puternice, îndelungate; se scandează „Ceaușescu și poporul!", „Ceaușescu, România — stîmna noastră și mîndria!"**).

De la crearea primului partid muncitoresc, cu 94 de ani în urmă, apoi a Partidului Comunist Român, cu 66 de ani în urmă, în anii luptei împotriva regimului burghezo-moșieresc, nu a fost bătălie mai importantă a clasei muncitoare, a forțelor democratice și progresiste în care partidul clasei muncitoare să nu fi avut un rol de seamă, ca organizator și conducător al luptelor sociale și naționale, de apărare a independenței și suveranității României.

În anii grei ai dictaturii militarofasciste și ai războiului s-a realizat Frontul Uni-muncitoresc între Partidul Comunist Român, Partidul Social-Democrat și alte formațiuni muncitorești, care au avut un rol hotărîtor în îndeplinirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.

De asemenea, în anii marilor bătălii revoluționare din perioada 1944—1948, unitatea clasei muncitoare, Frontul Unic Muncitoresc au avut rolul determinant în îndeplinirea unor profunde transformări revoluționare și reforme sociale, au dus la instaurarea Republicii și au creat condițiile trecerii la revoluția socialistă.

Făurirea partidului muncitoresc unic, în 1948, prin unirea Partidului Comunist cu Partidul Social-Democrat, a pus bazele unui partid puternic, care număra circa 1,5 milioane de membri și care și-a asumat răspunderea de a conduce destinele poporului român pe calea făuririi celei mai drepte și mai juste orînduirii sociale — orînduirea în care clasa muncitoare a avut și are rolul conducător în toate domeniile de activitate.

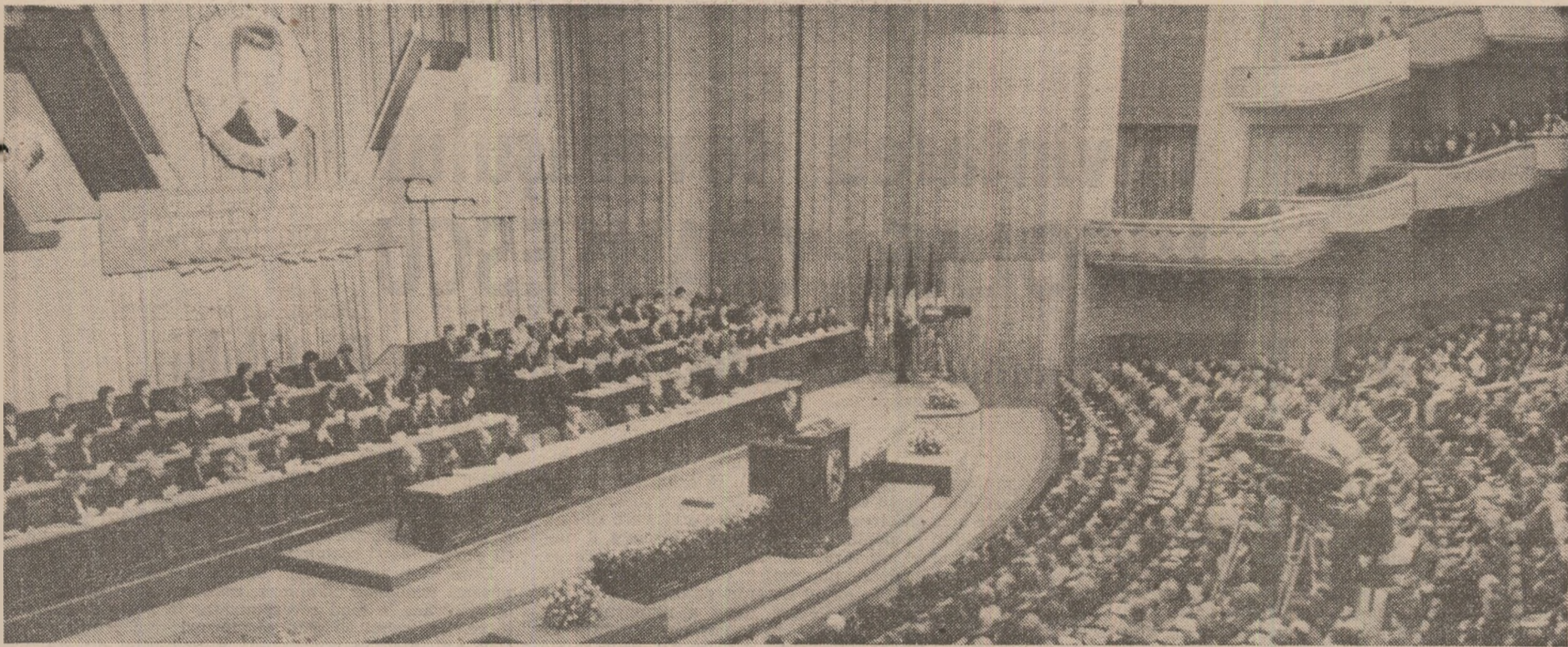
Acum, în preajma aniversării a 40 de ani de la realizarea partidului unic muncitoresc, a unității clasei muncitoare, putem afirma, pe baza realităților, a faptelor de netăgăduit, că fără existența unității clasei muncitoare, fără un partid unic al acesteia — Partidul Comunist Român — nu am fi putut obține marile realizări pe calea făuririi societății socialiste, a ridicării nivelului de trai al poporului, a întăririi forței materiale a patriei.

Astăzi, partidul nostru numără peste 3,7 milioane de membri, din care 53 la sută sînt muncitori, 16 la sută sînt țărani, 21 la sută intelectuali și alte categorii sociale.

Merită de subliniat faptul că numărul femeilor membre de partid reprezintă peste 34 la sută. Avem o compoziție națională bună. De asemenea, după vîrstă, circa 50 la sută din membrii de partid au pînă la 40 de ani, 40 la sută între 40—60 de ani, iar restul peste 60 de ani.

Din totalul noilor membri care au intrat în partid după Congresul al XIII-lea, aproape 80 la sută provin din rîndurile Uniunii Tineretului Comunist, peste 52 la sută sînt femei, iar peste 70 la sută sînt muncitori.

Putem afirma cu îndreptățită mîndrie că avem un partid puternic, strîns le-

cerea, la 4—5 ani, de la o activitate la alta, dintr-un domeniu în altul.

Să asigurăm desfășurarea unei largi munci de ridicare continuă a pregătirii ideologice și politice, a nivelului tehnic și profesional, a orizontului de cunoștințe generale al tuturor cadrelor de partid și de stat. Nu trebuie să uităm nici un moment că problemele complexe ale dezvoltării economico-sociale impun cadrelor de partid și de stat de a învăța, de a studia, de a învăța și de a studia continuu. Fără o ridicare permanentă a nivelului politic, ideologic, a nivelului științific, tehnic, profesional, există pericolul rămânerii în urmă, al neînțelegerii problemelor noi ce se pun. Or, pentru a fi un bun activist de partid și de stat, pentru a fi un bun revoluționar trebuie să înțelegi bine noile cerințe ale dezvoltării, schimbările care au loc ca urmare a progresului forțelor de producție, al științei și culturii, al cunoașterii universale în general.

Avem un partid puternic, un partid tânăr, care a demonstrat în întreaga sa activitate că își îndeplinește cu cinste misiunea istorică asumată față de popor. Dar acum în fața partidului se pun noi probleme. Trebuie să dăm noi răspunsuri în ce privește dezvoltarea socialistă a patriei noastre, perfecționarea continuă a conducerii și planificării, a democrației muncitorești-revoluționare, a activității de unire a întregului popor în realizarea marilor transformări revoluționare. Pentru a fi revoluționar, a fi revoluționar de profesie, activistul de partid și de stat trebuie să fie întotdeauna gata de a îndeplini orice misiune acolo unde i-o cer partidul, țara, poporul, de a pune mai presus de toate interesele generale ale socialismului, ale poporului, ale independenței și suveranității României. **(Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează „Ceaușescu — P.C.R.!” „Vom munci și vom lupta, țara o vom înălța!”)**

Este necesar să se înțeleagă bine că a avea grijă de cadre, de oameni, de activiști nu înseamnă a trece peste lipsurile și greșelile lor, ci a lua atitudine fermă critică, a-i ajuta să se îndrepte pentru a putea rămâne buni activiști. A acționa în spiritul umanismului revoluționar — caracteristic partidului nostru — înseamnă întotdeauna a lua atitudine fermă și a ajuta oamenii să se îndrepte, dar, totodată, de a nu tolera în muncă pe aceia care nu sînt în stare să se îndrepte, nu corespund sarcinilor încredințate. Numai așa ne vom face datoria de comuniști, de revoluționari!

Se impune să acționăm cu toată hotărârea pentru lichidarea în cel mai scurt timp a stărilor negative din toate domeniile, să asigurăm perfecționarea activității de conducere și planificare, a muncii de partid, să crească rolul conducător al partidului în toate sectoarele vieții economice și sociale.

Trebuie să fim pe deplin conștienți că îndeplinirea marilor obiective prevăzute în actualul cincinal și, în perspectivă, până în anul 2000, realizarea deplină a socialismului în patria noastră constituie o etapă importantă a revoluției socialiste — și aceasta nu se poate realiza fără un partid puternic, fără un înalt spirit revoluționar, de combativitate și exigență, fără creșterea necontenită a rolului conducător al partidului, al fiecărei organizații de partid, al tuturor comunistilor, în toate domeniile de activitate! **(Aplauze puternice)**.

Dezvoltarea democrației muncitorești-revoluționare nu presupune diminuarea rolului partidului, ci impune, cu atât mai mult, creșterea rolului său ca forța cea

mai înaintată, conștientă, ca centru vital al națiunii, care are menirea unirii forțelor întregului popor într-o direcție unică.

Pornim, sau mai bine zis continuăm, să urcăm un drum greu. Am vorbit despre aceasta încă la Congresul al X-lea al partidului. Trebuie să străbatem căi necunoscute. Nu am mers și nu mergem pe o șosea asfaltată. Am avut de învins multe greutăți. Mai avem un drum lung de străbătut spre înaltele piscuri luminoase ale comunismului. Se manifestă încă lipsuri, vor mai apărea greutăți. Trebuie să acționăm însă în spirit revoluționar să le învingem, să le înlăturăm! Să nu ne temem niciodată de ce este greu! Comuniștii nu s-au temut niciodată, ei și-au dat chiar viața pentru cauza socialismului, a libertății poporului! Pentru a înlătura pe deplin socialismul, pentru a realiza comunismul vor trebui noi și noi eforturi. Dar tot ceea ce am înlăturat ne dă garanția realizării depline a acestor obiective! **(Aplauze puternice, urale; se scandează: „Ceaușescu, România — stîmna noastră și mindria!”, „Ceaușescu, eroism — România, comunism!” „Vom munci și vom lupta, țara o vom înălța!”)**

Avem o bază tehnico-materială puternică. Avem tot ce este necesar pentru a înlătura mărșele obiective strategice pe care ni le-am propus. Mai presus de toate, avem o clasă muncitoare minunată, care își îndeplinește cu cinste misiunea istorică de clasă conducătoare a societății. Avem o țărânie nouă, puternică, care, în strînsă alianță cu clasa muncitoare, merge ferm înainte, pe calea agriculturii noi, socialiste. Avem o puternică intelectualitate, strîns legată de clasa muncitoare, de țărânie, de întregul popor, cu un înalt nivel de cunoștințe științifice, care are un rol tot mai important în întreaga dezvoltare economico-socială. În deplină unitate, muncitorii, țărâni, intelectualii, împreună cu celelalte categorii sociale, în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, trebuie să asigure, sub conducerea partidului, mersul ferm înainte al României spre cele mai înalte culmi de progres și civilizație, de bunăstare și fericire. **(Aplauze puternice, îndelungate)**.

De la înalta tribună a Conferinței Naționale, în forumul democratic al partidului și poporului nostru, să ne luăm angajamentul că vom face totul pentru a înlătura neabătut mărșele obiective de dezvoltare economico-socială a patriei, că vom acționa întotdeauna în spirit revoluționar, că vom servi, prin întreaga noastră activitate, partidul, poporul, cauza socialismului, a independenței și suveranității României! **(Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează „Ceaușescu, eroism — România, comunism!” „Vom munci și vom lupta, țara o vom înălța!”)**

Stimați tovarăși,

Omenirea se află într-o epocă de mari transformări sociale revoluționare, de schimbare continuă a raportului mondial de forțe. Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie și formarea primului stat al muncitorilor și țărânilor, acum 70 de ani, a reprezentat un eveniment de însemnătate istorică, a deschis calea eliberării sociale și naționale a popoarelor. A urmat, începând din deceniul al treilea, lupta poporului chinez, sub conducerea partidului comunist, care a dus la înlăturarea revoluției socialiste în China, iar după al doilea

război mondial, revoluția socialistă a învins în mai multe țări și s-au format noi state socialiste, printre care și România.

Construirea socialismului în 14 state, cu o populație de peste 1,5 miliarde locuitori, marile realizări obținute de țările socialiste — care, în general, erau țări slab dezvoltate — demonstrează cu putere forța invincibilă a socialismului, capacitatea clasei muncitoare, a țărâniei, intelectualității, a popoarelor, care au răsturnat vechile orînduiri sociale, de a făuri în mod conștient noua orînduire, de a edifica o societate nouă, mai bună și mai dreaptă, în care poporul însuși este pe deplin stăpîn pe destinele sale.

Toate încercările reacțiunii imperialiste, în decursul a zeci de ani, de a opri sau cel puțin de a întîrzi dezvoltarea țărilor socialiste, au eșuat. Astăzi țările socialiste ocupă un loc important în întreaga viață economică și politică mondială. Din totalul producției mondiale, ele dețin circa 35 la sută. Se poate afirma că nu sînt probleme mai importante în lumea contemporană la soluționarea cărora țările socialiste să nu participe activ și să nu aibă un cuvînt greu de spus.

În același timp, în această perioadă, îndeosebi după cel de-al doilea război mondial, a fost lichidat, de fapt, sistemul colonial mondial, au apărut zeci și zeci de noi state independente. Astăzi în lume există vechiul sistem capitalist mondial, cu politica sa imperialistă de dominație și aspirare. În același timp, se dezvoltă forme neocolonialiste, crește puternic rolul capitalului financiar-bancar. S-a format și se dezvoltă noul sistem socialist, în care a fost lichidată pentru totdeauna exploatarea și inegalitatea. De asemenea, s-a format gruparea țărilor denumite generic „lumea a treia”, în care există încă și forme pre-capitaliste, dar în același timp se dezvoltă și forme capitaliste, necapitaliste și forme socialiste în economie.

În viața internațională se manifestă cu putere noua criză generală — economică, socială și politică — care este cea mai profundă și de cea mai lungă durată, depășind cu mult, prin amploarea sa, criza generală a capitalismului din 1929—1933. De fapt, se poate spune că imperialismul se află într-un nou stadiu, în care capitalul financiar-bancar a devenit forma principală de dominație și aspirare a altor popoare. În inșeși țările capitaliste dezvoltate crește prăpastia dintre un grup tot mai mic de bogați și marea majoritate a populației, crește numărul săracilor. Numărul șomerilor, al celor care nu au nici o perspectivă de muncă, de viață, a ajuns în țările capitaliste dezvoltate la peste 31 milioane de persoane, echivalînd cu peste 8 la sută din totalul populației active. Acest grav flagel social afectează în mod deosebit tineretul, rata șomajului în rândul tinerilor sub 25 de ani ridicîndu-se la peste 16 la sută.

Pe plan mondial, lumea este împărțită în bogați și săraci; la un pol, un grup restrîns de țări capitaliste bogate, ca urmare a politicii de dominație imperialistă, colonialistă și a politicii economico-financiare de jaf și exploatare; la alt pol — majoritatea statelor lumii, mai mult de două treimi din omenire, care trăiește în sărăcie și mizerie.

În dezvoltarea lumii contemporane continuă să se manifeste cu putere contradicțiile dintre socialism și capitalism, contradicțiile de clasă în țările capitaliste dezvoltate. Dar, totodată, a apărut cea

mai puternică și cea mai importantă contradicție a lumii contemporane — contradicția dintre țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare, dintre bogați și săraci. Este de înțeles că aceste stări de lucruri nu vor putea să dureze multă vreme așa cum sînt acum!

Se poate afirma că actuala criză generală a lumii capitaliste, criza economică mondială nu va putea fi soluționată fără lichidarea subdezvoltării, fără realizarea unor noi relații, de egalitate și echitate, fără realizarea unei lumi mai bune și mai drepte pe întreaga planetă!

Toate aceste stări de lucruri, contradicțiile sînt o urmare directă și a cursei înarmărilor, a uriașelor cheltuieli militare care duc la o agravare continuă a vieții economice mondiale, la înrăutățirea situației țărilor în curs de dezvoltare. În lume s-au creat puternice stocuri de arme nucleare care pot să distrugă de mai multe ori întreaga omenire, însăși viața pe planeta noastră. Aceasta impune, ca o necesitate vitală, o nouă gîndire, o nouă abordare a problemelor păcii și războiului. În această situație complexă, în fața omenirii se pun noi probleme, sînt necesare răspunsuri clare care să corespundă intereselor de dezvoltare, de pace, de libertate și independență ale popoarelor.

Pe drept cuvînt omenirea, popoarele își pun întrebarea cum se va încheia mileniul al doilea și ce trebuie să facem pentru a lichida actualele contradicții, pericolul distrugerii omenirii, a însăși vieții pe planeta noastră? Cum trebuie să arate lumea la începutul mileniului al treilea, în secolul XXI? De răspunsurile ce vor fi date, de soluțiile la care se va ajunge în rezolvarea problemelor grave și complexe ale lumii contemporane depinde însuși viitorul omenirii, viitorul fiecărei națiuni!

Iată de ce Partidul Comunist Român consideră că este necesar să se pornească de la faptul că un război mondial, în care se vor folosi inevitabil armele nucleare, este de neconceput, că trebuie să se renunțe cu desăvîrșire la armele nucleare, la război, la calea militară în soluționarea oricăror probleme dintre state. **(Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează „Ceaușescu — pace!” „Dezarmare — pace!”)**

Dar aceasta presupune o nouă abordare, o nouă gîndire în dezvoltarea generală a relațiilor dintre state, a dezvoltării societății omeniești în general. În noua gîndire trebuie să se pornească de la coexistența pașnică între statele cu orînduiri sociale diferite, de la demonstrarea superiorității unei orînduiri sau alteia nu pe calea forței, ci pe calea competiției pașnice. Noua gîndire presupune să se pornească de la respectarea neabătută a independenței, suveranității și integrității tuturor țărilor, să se renunțe cu desăvîrșire la amestecul în treburile interne ale altor state. Trebuie să se acționeze în așa fel încît să se dea o perspectivă nouă, de afirmare liberă a fiecărei națiuni. Noua gîndire trebuie să pună în centrul preocupărilor necesitatea dezvoltării economice și sociale a tuturor popoarelor, ridicarea continuă a nivelului de trai material și spiritual, asigurarea echilibrului ecologic, dezvoltarea puternică a științei, culturii, a umanismului nou, a democrației, în care popoarele să poată afirma cu putere voiața lor de a trăi libere, independente, în pace, să-și făurească viața așa cum o dorește fiecare. **(Aplauze puternice)**.

Cuvîntarea tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU

la încheierea lucrărilor Conferinţei Naţionale a Partidului

(Urmare din pagina 1)

internaţionale, să asigurăm neabătut realizarea planului cincinal, a programelor de dezvoltare generală a patriei noastre, ridicarea ei pe noi trepte de progres şi civilizaţie! (Urale şi aplauze puternice; se scandează îndelung: „Ceauşescu şi poporul!”, „Vom munci şi vom lupta, ţara o vom înălţa!”).

M-am referit din nou la aceste probleme deoarece chiar în aceste zile unele organisme economico-financiare internaţionale — ale Pieţei Comune, ale Statelor Unite ale Americii — dau o perspectivă foarte sumbră situaţiei economice, vorbesc de încetinirea ritmului de dezvoltare economică, apreciind-o că va fi în jur de 2 la sută. Au loc fenomene de fluctuaţie, de dezechilibrare a sistemului monetar şi financiar mondial. Nu mai vorbesc de situaţia grea în care se găsesc ţările în curs de dezvoltare. În aceste împrejurări, trebuie să înţelegem bine că perspectivele sumbre din economia mondială — chiar înrăutăţirea situaţiei economice mondiale generale — cer să acţionăm cu şi mai mare răspundere, să luăm toate măsurile, în aşa fel ca aceste influenţe să fie cât mai mici şi să asigurăm împlinirea programelor de dezvoltare a patriei noastre! (Aplauze puternice, prelungite).

Aceasta impune, însă, în acelaşi timp — şi doresc să reamintesc ce am spus în Raport — necesitatea dezvoltării colaborării cu toate statele lumii în depăşirea acestor probleme, intensificarea cooperării, specializării în producţie, în vederea realizării unui comerţ cu adevărat liber, a unor relaţii economice de egalitate şi echitate, singura cale pentru a asigura depăşirea problemelor grave economice mondiale, şi realizarea unei economii stabile, care să asigure dezvoltarea fiecărei naţiuni. (Aplauze puternice, prelungite).

Stimaţi tovarăşi,

Avem hotăriri, planuri şi programe realiste, care corespund pe deplin bazei materiale, capacităţii creatoare a oamenilor muncii, a întregului nostru popor. Disponem de tot ce este necesar pentru realizarea lor. Acum, hotărîtor este să trecem cu toată fermitatea la activitatea practică, la luarea tuturor măsurilor organizatorice, tehnico-ştiinţifice în vederea împlinirii lor!

Să facem totul pentru a încheia cu rezultate cât mai bune planul pe 1987 şi să trecem cu toate forţele la realizarea, din prima zi a anului, a prevederilor planului pe 1988!

Am dezbătut pe larg în acest an, în ultimele săptămîni, prevederile planului pe anul viitor. Ele sînt bine cunoscute de toţi participanţii la Conferinţă, de întregul partid şi popor. Trebuie să facem totul ca, într-adevăr, anul 1988 să devină un an cu rezultatele cele mai bune de pînă acum din acest cincinal şi să creeze condiţiile pentru împlinirea cu succes a întregului plan cincinal! (Aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung: „Ceauşescu — P.C.R.!”; „Ceauşescu şi poporul!”, „Vom munci şi vom lupta, ţara o vom înălţa!”).

Reamintesc din nou — şi în încheierea Conferinţei — necesitatea de a acorda o atenţie mai mare decît pînă acum problemelor de eficienţă economică, reducerii cheltuielilor materiale şi de producţie, a consumurilor materiale şi energetice. De asemenea, doresc să subliniez din nou necesitatea împlinirii neabătute a prevederilor pentru activitatea de comerţ exterior, de cooperare internaţională, a exportului, în toate domeniile.

În acelaşi timp, trebuie să acordăm mult mai multă atenţie problemelor de ordin financiar, întăririi disciplinei financiare, a funcţionării în cele mai bune condiţii a întregului sistem financiar, a creşterii continue a venitului naţional, a bogăţiei naţionale — calea sigură în dezvoltarea patriei, în ridicarea bunăstării generale a poporului nostru.

În conformitate cu hotărîrile pe care le avem, cu ceea ce am hotărît în Conferinţa Naţională, vom acţiona cu toată fermitatea pentru realizarea tuturor programelor sociale, de ridicare continuă a nivelului de trai material şi spiritual al întregii naţiuni — ţelul suprem al politicii partidului nostru, esenţa societăţii socialiste multilaterale dezvoltate pe care o edificăm în România. (Aplauze puternice, prelungite).

Aş dori să mă refer, în încheierea lucrărilor Conferinţei Naţionale, la necesitatea asigurării împlinirii neabătute a programelor de autoaprovizionare teritorială. Programul pe anul viitor va fi supus spre dezbateri Marii Adunări Naţionale, dar doresc să menţionez că prevederile lui asigură o bună aprovizionare în toate domeniile. Urmează să tăiem anul viitor un milion de bovine pentru consumul populaţiei, cu 300 000 mai mult decît în acest an. (Aplauze puternice),

7,5 milioane de porcine (aplaude), să asigurăm pentru fiecare locuitor 15 kg. de carne de pasăre; la acestea, însă, se adaugă circa 5 milioane de porci, care se taie în gospodăriile populaţiei, un număr de circa 8 milioane de oi şi numărul nelimitat de păsări care se cresc în gospodăriile populaţiei. (Aplauze puternice).

Am stabilit ca, începînd de anul viitor, să se aplice ferm repartizarea pe fiecare judeţ a numărului de animale ce pot fi tăiate — în raport cu populaţia ce urmează să fie aprovizionată din fondul de stat — în aşa fel, încît, fiecare judeţ, în cadrul programului de autoaprovizionare, să urmărească realizarea greutăţii la tăiere, să nu depăşească tăierea animalelor şi, dacă reuşesc să obţină un spor mai mare la greutate, atunci întregul spor de carne să rămînă în judeţul respectiv. (Aplauze puternice, prelungite).

În acelaşi fel vom proceda şi cu celelalte produse agroalimentare, precum şi cu asigurarea unei aprovizionări cu produse industriale a tuturor judeţelor ţării noastre.

Este necesar să se ia toate măsurile — şi am pus această problemă în încheierea Conferinţei Naţionale — pentru că trebuie ca toţi membrii Comitetului Central, întregul activ de partid, toţi oamenii muncii să facă totul pentru a asigura realizarea în cele mai bune condiţii a programului de autoaprovizionare teritorială — care asigură o bună aprovizionare a tuturor oamenilor muncii, a tuturor cetăţenilor ţării! (Aplauze şi urale puternice; se scandează îndelung „Ceauşescu şi poporul!”).

Este necesar să aplicăm cu mai multă fermitate principiile eticii şi echităţii socialiste, comuniste în toată activitatea noastră!

Se impun măsuri hotărîte pentru perfecţionarea în continuare şi îmbunătăţirea activităţii de conducere şi planificare în toate domeniile economico-sociale, în spiritul celor ce am discutat — pe baza Raportului — în Conferinţa Naţională. De asemenea, trebuie să acţionăm în toate domeniile pentru o mai bună organizare a activităţii, a repartizării cadrelor, a activului, a forţei de muncă, pentru creşterea răspunderii, a ordinii muncitoreşti şi a disciplinei. Trebuie să înţelegem bine că, în toate domeniile şi în toate sectoarele, fără excepţie — începînd cu partidul, cu organele de stat, dar pînă la ultimul colectiv de oameni ai muncii — se cere spirit de răspundere, ordine, disciplină, de a pune mai presus de toate interesele dezvoltării patriei, ale bunăstării generale a poporului! Numai în acest cadru se asigură şi bunăstarea fiecărei cetăţeni! (Urale şi aplauze puternice; se scandează îndelung: „Ceauşescu şi poporul!”).

Acţionînd cu mai multă hotărîre pentru îndeplinirea în cele mai bune condiţii a rolului statului, a organelor sale în toate domeniile de activitate, trebuie să dezvoltăm tot mai puternic şi să asigurăm buna funcţionare a tuturor organismelor democraţiei muncitoreşti-revoluţionare. Nu trebuie să uităm nici un moment că dezvoltarea democraţiei muncitoreşti-revoluţionare şi socialismul constituie un tot inseparabil, că numai pe baza celei mai largi democraţii, care să asigure participarea întregului popor la conducerea societăţii şi la făurirea conştiinţei a propriului său viitor, vom putea asigura împlinirea programelor noastre, victoria socialismului şi comunismului în România, care se construieşte cu poporul şi pentru popor! (Urale şi aplauze puternice; se scandează îndelung „Ceauşescu şi poporul!”, „Stima noastră şi mindria, Ceauşescu — România!”).

În acest cadru, aş dori să subliniez faptul că, făcînd totul pentru realizarea politicii de dezarmare, partidul şi statul nostru au acordat şi vor acorda şi în continuare toată atenţia menţinerii capacităţii de apărare a patriei noastre, în care dezvoltarea economico-socială are rolul hotărîtor. Vom avea însă permanent în vedere că, atîta timp cît nu se ajunge la lichidarea războaielor armata noastră să fie în aşa fel pregătită şi dotată, încît să-şi poată îndeplini, în orice împrejurări, rolul de apărare a independenţei ţării, a cauzei socialismului! (Aplauze şi urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceauşescu — pace!”, „Dezarmare — pace!”).

Este necesar să plecăm de la Conferinţă cu înţelegerea şi mai clară a necesităţii îmbunătăţirii activităţii de partid, a creşterii rolului său politic conducător în toate sectoarele — factor hotărîtor pentru îndeplinirea tuturor programelor de dezvoltare a patriei noastre. Trebuie să facem astfel încît partidul nostru — care reprezintă forţa conducătoare, tot ce are mai bun poporul român — să-şi îndeplinească permanent, în cele mai bune condiţii, misiunea istorică în faţa întregii naţiuni! (Aplauze şi urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceauşescu — P.C.R.!”).

De asemenea, se impune să plecăm de la Conferinţă cu hotărîrea fermă de a face totul în vederea îmbună-

tăririi întregii activităţi politico-ideologice şi educative, pentru formarea omului nou, pentru a transforma conştiinţa revoluţionară, educaţia, într-o uriaşă forţă, care să dinamizeze activitatea în toate sectoarele vieţii economice şi sociale! (Aplauze şi urale puternice).

După cum am dezbătut în Conferinţă, avem în faţa noastră probleme complexe, mari, pe care trebuie să le rezolvăm în mod corespunzător în perioada următoare. Va trebui să dăm răspunsuri noi problemelor care se ridică în noua etapă a revoluţiei din patria noastră, în dezvoltarea mondială în general şi să facem în aşa fel încît aceste răspunsuri să ţină seama de realităţi, de cerinţele dezvoltării ţării noastre şi de cerinţele dezvoltării generale, să dea o perspectivă luminoasă înaintării României, dar şi a întregii omeniri, spre socialism! (Aplauze şi urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceauşescu, eroism — România, comunism!”).

Sîntem hotărîţi să acţionăm şi în continuare pentru realizarea politicii externe, de colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială. Deoarece am expus pe larg aceste probleme, nu doresc să revin asupra lor. Însă aş dori să asigurăm — şi în încheierea lucrărilor Conferinţei — pe prietenii noştri de peste hotare, toate statele şi popoarele lumii, că Republica Socialistă România, poporul român vor pune şi în viitor în centrul activităţii internaţionale lupta pentru dezarmare, pentru dezarmarea nucleară şi eliminarea tuturor armelor nucleare pentru colaborare şi pace cu toate naţiunile lumii! (Urale şi aplauze puternice; se scandează îndelung „Ceauşescu — pace!”, „Dezarmare — pace!”).

Stimaţi tovarăşi,

La încheierea lucrărilor Conferinţei Naţionale asigurăm încă o dată partidul, întregul popor, că hotărîrile adoptate în deplină unanimitate dau o minunată perspectivă dezvoltării tot mai puternice a patriei noastre, ridicării ei pe noi trepte de progres, spre culmile înalte ale civilizaţiei comuniste.

Să ne întoarcem la jocurile de muncă cu hotărîrea fermă de a acţiona cu toate forţele în vederea realizării tuturor acestor obiective, de a face totul ca, în anii 2000, în România să triumfe pe deplin principiile socialiste şi să trecem spre comunism! (Urale şi aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung „Vom munci şi vom lupta, ţara o vom înălţa!”).

Să dezvoltăm tot mai puternic spiritul revoluţionar, să acţionăm, în orice împrejurare, ca adevăraţi comunisti, revoluţionari, să servim în toate împrejurările poporul, partidul, socialismul şi pacea! (Aplauze şi urale puternice, îndelungate; se scandează „Ceauşescu — P.C.R.”; „Ceauşescu şi poporul!”).

Cu numai cîteva zile înainte de Conferinţa Naţională s-a născut al 23.000.000-lea locuitor. Sîntem un popor de 23 de milioane de oameni! (Aplauze prelungite). Este necesar ca — în numele acestor 23 de milioane de oameni, şi care cresc în continuare — să facem totul pentru dezvoltarea patriei noastre, să le asigurăm un viitor luminos, o viaţă în pace şi colaborare! (Aplauze şi urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceauşescu — P.C.R.!”; „Ceauşescu şi poporul!”).

Să dezvoltăm puternic sentimentul patriotismului revoluţionar, dragostea faţă de ţară, de trecutul ei glorios! Să acţionăm întotdeauna în spiritul acestui patriotism socialist, să facem totul pentru întărirea independenţei şi suveranităţii patriei noastre — România! (Aplauze şi urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceauşescu — P.C.R.”; „Ceauşescu şi poporul!”, „Ceauşescu — România, stima noastră şi mindria!”).

Urez tuturor participanţilor la Conferinţă, comuniştilor, întregului popor noi şi tot mai mari succese în muncă şi viaţă, multă sănătate şi fericire! (Aplauze şi urale puternice, prelungite; se scandează îndelung „Ceauşescu — P.C.R.!”; „Ceauşescu şi poporul!”, „Ceauşescu — România, stima noastră şi mindria!”). În sală răsună puternic urarea tuturor participanţilor la Conferinţă: „Ceauşescu, la mulţi ani!”).

Aceasta mă determină să adresez — aflîndu-ne cu puţin înainte de Anul Nou — întregului partid, întregului nostru popor, un An Nou cu succese tot mai mari, multă sănătate! LA MULŢI ANI! Declar închise lucrările Conferinţei! (Aplauze şi urale puternice; se scandează îndelung „Ceauşescu, la mulţi ani!”, „Ceauşescu să trăiască — România să înflorească!”). Într-o atmosferă de puternică însufleţire, toţi cei prezenţi în marea sală a Conferinţei se ridică în picioare, aclamă şi ovaţionează minute în şir, în deplină unitate, pentru Partidul Comunist Român — forţa politică conducătoare a întregii naţiuni — pentru secretarul general al partidului, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU).

OMAGIU de Dan Hatmanu

(Din expoziția „Sub flamuri de partid, Republicii colonne de lumină” — Sala Dalles)

Profund omagiu

CONFERINȚA Națională a partidului, prin configurația sa, ne aduce aminte una din devizele revoluționarilor de la 1848 și a celor care i-au urmat în ideal: „Soarele românilor de la București răsare!” Răsărea el și atunci când idealurile de libertate, egalitate, independență și unitate națională erau încă puncte fierbinți pe harta suflătoare a tuturor românilor, dar răsare cu atât mai strălucitor astăzi când aceste idealuri, plătite odeseori cu lacrimi și sânge, au devenit realități puternice, embleme înalte ale puterii populului, ajuns stăpîn în casa lui. Da, soarele românilor de la București răsare, pentru că aici se iau toate deciziile de importanță națională și internațională, pentru că aici trăiește și muncește ilustrul nostru secretar general, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Ca unul din participanții la Congresul al IX-lea al partidului, la toate congresele și conferințele naționale ce i-au urmat, mărturisesc că am fost întotdeauna mîndru că pot prezenta și explica, atît concetățenilor mei cit și străinilor, modul în care Partidul Comunist Român și-a dobîndit, în această perioadă istorică, sănătatea și vigoarea, și-a împlinit rădăcinile în straturile adînci ale ființei naționale, tocmai pentru că în fruntea sa a fost ales un fiu al poporului român, un revoluționar neînfîcric, încă din fragedă tinerețe, un cunoscător fără pereche al realităților românești, un inspirat căutător și promotor al ideilor noi în toate sferele vieții social-politice și spirituale, chemate să înlocuiască vechile șabloane și dogmele anchilozate, cu alte cuvinte un conducător prestigios și, de aceea, lubit și stimat de partidul și poporul său, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Am mai spus-o și în alte împrejurări: scriitorii și artiștii noștri de totdeauna, cîstindu-și țara, limba și cultura națională, s-au gîndit cu drag la acei conducători și viteji care au pus mai presus de interesele și ființa lor marile cauze ale poporului, progresul și prosperitatea României. În galeria unor asemenea strălucite figuri naționale, la loc de frunte, se așază portretul tovarășului Nicolae Ceaușescu, purtătorul unor virtuți străvechi, înnoite și purificate în focul revoluției care a schimbat însăși fața României. Admiratia noastră față de aceste eforturi și realizări fără seamăn s-au manifestat și se manifestă nu doar prin cuvinte și declarații ocazionale, ci mai ales prin opere literare și artistice insuflete de marile idei și elanuri ale socialismului românesc. Aici, în aceste opere, care pulsează de viață, de fluxul acela viguros și liber ce singur dă opere artistice autentice și valoare, puterea de a cuceri conștiințele și inimile publicului, adică de a face educație, trebuie văzut întiul și cel mai însemnat elogiu adus inițiatorului noii politici culturale românești. Acest elogiu este adresat și tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, care, cu înalta sa competență și prestigiul omului politic și al omului de știință, îndrumă direct aceste importante sectoare de activitate, munca noastră de fiecare zi.

ÎN strălucitul Raport prezentat de secretarul general al partidului în deschiderea Conferinței Naționale, ca și în cuvîntarea rostită la cel de al III-lea Congres al educației politice și culturale socialiste, documente programatice, de cea mai mare importanță pentru noi toți, ne-au fost dezvăluite orientările și sarcinile actuale care ne stau în față, exigențele politico-ideologice și artistice care trebuie să ne ghideze munca. În esență, ce ni se cere în etapa actuală de dezvoltare a societății socialiste românești? În primul rînd ca, pornind de la marile izbînzii dobîndite mai ales în deceniile de după Congresul al IX-lea, să apropiem și mai mult creația literar-artistică de noile dimensiuni ale vieții, de resursele ei inepuizabile de adevăr și inspirație, pentru ca, forînd în adîncime, să avem o și mai largă cuprindere la suprafață, un reflex mai viu și mai dinamizator în conștiința contemporanilor noștri, oameni care muncesc cu abnegație și cu eroism pentru realizarea cuceririlor planuri economice, sociale și culturale ale partidului nostru. Cred că teatrul, ca artă născută din însăși nevoia cetății de a pune în fața oamenilor oglinda calităților și defectelor lor, este primul avantajat de această orientare răspicată și clară, de a sta întotdeauna cu fața spre marea publică, de a contribui la opera complexă de educație morală și patriotică, de formare a unor concepții și convingeri specifice epocii noastre de mari elanuri constructive, revoluționare, dînd, astfel, o intruchipare reală mitului antic al lui Amphion, cel care înălța zidurile cetății și prin forța extraordinară a cîntecului, deci a artei. Iar acest cîntec nu poate fi, în programul nostru teatral, decît piesa românească, repertoriul contemporan. Cu condiția, firește, ca textele alese, regia și distribuția să fie de mîna întii. Este ceea ce ne străduim să facem cu toții în teatrele bucureștene, ca și în întreaga țară, uneori cu succese evidente, alteori cu rezultate mai modeste, știut fiind că cel mai greu lucru în teatru este să joci bine pe autorii contemporani, chemați să dea veșmînte artistice colorate și convingătoare ideilor și sentimentelor umane care animă marea scenă a vieții și construcției socialiste, cu toate realizările ei spectaculoase și cu dificultățile pe care oamenii, numai înțelegîndu-le, sînt în stare să le învingă, să le transforme în noi biruințe ale gîndirii și progresului. Nici scena uriașă a vieții, nici scena mai restrînsă a teatrului nu se pot plînge azi că nu au o materie nouă, extraordinară, necunoscută pînă la noi, din care putem croi spații mai largi gîndirii creatoare, sensibilității umane, spiritului generator de noi frumuseți și valori specifice acestui timp și acestui loc. Sîntem conștienți că mai avem încă multe de făcut în literatură și artă, în întreaga noastră cultură, pentru a răspunde așa cum se cuvine exigențelor formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, care sînt înseși exigențele partidului, ale poporului român.

Ion Brad

Marile teme ale epocii noastre

EVENIMENT politic major în viața poporului nostru, Conferința Națională a Partidului e un prilej fericit de bilanț, de analiză lucidă a rezultatelor oamenilor muncii din toate domeniile de activitate. Roadele strădaniilor întregului popor sînt bogate și impresionante, concretizate în înfăptuiri de epopee, în fabrici și uzine noi, răspîndite armonios pe tot cuprînsul țării, în sate și orașe moderne, în instituții social-culturale de o arhitectonică cuceritoare, în „magistrala albastră”, în metrourile bucureștene sau în regularizarea cursului Dîmboviței care a redevenit, ca-n bătrînul cîntec, „apă dulce”, în autostrăzi și căi ferate, în chipul luminos al omului nou și în atîtea alte realizări, pe măsura grandioasei epoci pe care o numim cu mîndrie Nicolae Ceaușescu.

Din șirul acestor realizări neperitoare nu pot lipsi creațiile artistice, operele literare care vor duce în eternitatea istoriei efigia strălucitoare a acestui timp de mari eforturi și de mari împliniri. Îndrumînd consecvent literatura contemporană să dezvolte și să ridice pe o treaptă superioară cele mai bune tradiții ale literaturii naționale și universale, partidul nostru, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au acordat o atenție deosebită afirmării și înfloririi creației noi, umanist-socialiste, ca o expresie a geniului creator al poporului nostru, ca o viziune proprie, originală, asupra acestui timp istoric, orientînd-o convingător și nuanțat către realitate, către trecutul nostru glorios, către marile probleme ale omului de azi, către viața, munca și idealurile sale, către izvorul veșnic viu al realității. Urmînd acest drum, literatura română din ultimele două decenii a reluat dialogul cu realitatea din unghiul unor coordonate estetice fundamentale, realizînd opere remarcabile care ne oferă o nouă perspectivă, materialist-dialectică, suplă și nuanțată, asupra existenței, a omului și a lumii.

Din punct de vedere tematic, nimic nu rămîne străin acestei literaturi, fie ea poezie, proză, eseistică sau dramaturgie. În climatul de mare efervescență creatoare adus de Congresul al IX-lea al partidului, care a refuzat dogmele estetice și prejudecățile criticii literare, a fost redat creației artistice statutul ei propriu. Raportul dintre existență și conștiință, problema filosofică a timpului și a spațiului, sensul vieții, al muncii și eroismului, sensul istoriei, ecuația dintre individ și societate, valorile morale, iubirea, și tot ceea ce omul trăiește pe coordonatele marii treceți, marile mituri ale cunoașterii, patriotismul, răspunderea civică față de cetate, conduita etică a oamenilor, reușitele și neîmplinirile lor, lupta acerbă dintre nou și vechi pe toate planurile, pe scurt **tot ceea ce este omnesc** este interpretat acum din perspectiva omului nou, complet și complex, a unității sale indestructibile, pe baza filosofiei materialist-dialectice și istorice.

ÎN acest climat se afirmă toate talentele și cunosc o mare înflorire toate speciile și genurile literare. Se dezvoltă literatura de dezbateri filosofică și etică, romanul politic, poezia de meditație asupra celor mai grave, mai delicate și mai diverse gînduri și sentimente ale omului contemporan. Pe baza unor asemenea realizări se poate spune cu certitudine că literatura română s-a putut sincroniza cu cele mai evoluate literaturi ale lumii. Talentele remarcabile ivite din sinul poporului nostru s-au putut afirma plener în climatul ideologic atît de prielnic adus de Congresul al IX-lea, în contextul unor principii estetice generoase și fructuoase cu privire la raportul artei cu realitatea, la specificul artei, la conflict și la realism, la funcțiile creației în societatea socialistă, elaborate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a spus cu atîta înțelepciune: „Partidul este adeptul adevărului obiectiv, nemistificat, partizanul înfățișării veridice a realității, atît cu luminile cit și cu umbrele ei”, îndemnîndu-i pe creatori: „Redați în artă mărețele transformări socialiste ale țării, munca clocotitoare a milioaneilor de oameni; veți găsi și contradicții și conflicte reale, nu închipuite, ci fapte mărețe, emoționante, demne de numele de om! Redați și frumosul și iubirea în înțeleșul lor măreț!”. Realizările cele mai reprezentative ale literaturii actuale demonstrează limpede că în artă realismul își trage seva din realitatea concretă a vieții, din împlinirile și neîmplinirile ei, din existența oamenilor autentici, în carne și oase, din bucuriile și dramele lor, din mutațiile sociale, etice și psihologice ce se petrec, mai mult sau mai puțin spectaculos în procesul devenirii, din munca și idealurile lor.

Scriitorii noștri știu că realizarea unei asemenea literaturi realiste, revoluționare și patriotice solicită o participare organică activă, a creatorului la viața colectivității, o cunoaștere profundă și complexă a problematicii epocii și a omului, o angajare sinceră în grandioasa operă de construcție socialistă. Neîndoios, în opera celor mai valoroși scriitori de azi marile teme ale epocii devin marile teme ale creației umanist-socialiste, iar eroii vremii noastre devin eroii cărților noastre. Avem asemenea cărți valoroase, avem asemenea eroi exemplari, avem lucrări în care vibrează sentimentele adînci și luminează gîndurile înaripate ale omului de azi, în toate speciile și genurile literare, lucrări care s-au implicat organic în viața omului nou, constructor al socialismului. Cu asemenea cărți ne prezentăm la Conferința Națională a Partidului, un omagiu pentru poporul român, pentru centrul vital al națiunii noastre socialiste, Partidul Comunist Român, cu hotărîrea ca tezele acestui înalt forum să rodească și în creația literară umanist-socialistă.

Ion Dodu Bălan

Simbolul libertății

Cu puritatea fulgului de nea
Cu tot ce ne-am cuprîns, azi, în iubire
Ne prezentăm bogăți în fața ta
Să afle-o lume că orice-implinire
Noi am făcut-o liberi, din îndemn
Ca doina doină să ne fie înainte
Un simbol de chemare și de semn
Că-n inimă prezentul e soarele fierbinte
Spre-a lumina nectarul prins în flori
La Conferința clasei muncitoare.
Cu gîndul și la anii viitori
Să ne-angajăm cu-aceeași credință și
ardoare

Că lui, Partidului pe care-l vrem
Mai mult decît slăvirea-ntr-un poem
Simbolul libertății noastre drepte,
Lui, care ne-a urcat pe demne trepte...
Să-i dovedească faptele oricînd
A patriei curată rostuire
Partidului care ne este-n primul rînd
Exemplu-n comunista-i dăruire.

Dumitru Grigoraș

Cu măreția glasului de odă

I

Te recunosc în toate cîte-și așează fruntea
pe scutul de lumină al soarelui în zori
măreț cum e un munte ce peste vreme
cărunte-a
despicat în zare cohortele de nori
desfășurînd stindardul solemnelor cuvinte
tu ești întiul cuget și sufletul dintii
ești dragostea de țară și-a visului sorginte
și legendara carte visînd sub căpătii...

Ai fost cu noi statornic, freneticul nesațiu
de-a fi ai vieții ctitori, tu l-ai sădit în noi
și zbor înalt, cu zborul am fost și noi în
spațiu
dar tu ai fost întiul erou între eroi
Și azi, la Conferință, n coloană, delegații
înveșmîntați în țară și investiți de dor
înalți și drepti ca brazii cum i-au crescut
Carpații
și cu perechi de aripi, pe umăr, de condor!

II

Îi văd cum vin și-n Forum în liniște se-adună
cu ochii plini de soare, ca rîurile vin
cînd clopotul de aur al timpului răsună
și aștrii, sus, pe boltă mai luminoși devin
Scriu pentru ei poemul cu-a cerului cerneală
albastră, să tresară în cel dintii cuvint
fără sfîrșit, coloana de ode triumfală
ca freamătul pădurii, adînc, de sub pămînt!

Partid, ești adevărul și nimbul de iubire
și pruncul care-n leagăn suride-n somn, tu
ești
din inul dimineții care s-a tors subțire
cămașa de lumină a țării românești
Și cînd decembrie-și poartă prin țară torța
vie
și rîuri vin și codrii și vin cîmpii acum
și se îmbracă țara în îi de poezie
tu îi deschizi spre culmea cea-naltă noul
drum...

III

Clepsidra dimineții nisip de aur cere
să numere luceferi ce ochii și-i deschid
dar sub zăpezi se coace o piine de tăcere
și-n flăcări se preface cuvintul de partid
Desprindere de ritmuri cristalizate, calme
tribuna Conferinței vibrează, acum, ardent
și vin cu-obrazul țării cuvinte calde-n palme
așa cum adevărul se-arată evident...

Se desfășoară-n inmuri a României hartă
și visuri împlinite sint borne de hotar
pe care Conferința partidului le poartă
hrisovul cu sigiliul revoluționar
O bornă de hotar e, prin timp, Congresul IX
profilul se distinge al timpului de-atunci
ca o zidire vastă de ctitorie nouă
cînd numai demnitatea umană dă porunci!

IV

Azi numai demnitatea-i statornicită-n țară
și zori fiind și-amiază și riu curgînd din riu
și faruri luminoase toți anii se-nălțară
plutînd, să lumineze corăbii mari de griu
Acum, la Conferința Națională-și pune
sigiliul viu, Partidul, pe inimi, cel dătător de
sens
angajamentul sacru de stea ce nu apune
partinitatea-n fapte să dănuie intens!

— Priviți în ochii țării, copii, ce veți fi
mîine
miri și mirese-n floare, desăvirînd, artiști
în epoca de aur și trandafiri și piine
ai libertății noastre constructori comuniști
Mai știm, în necuprinsa iubirii galaxie
planete stinse, aștrii care-au murit de mult
dar se distinge-n spațiu un ritm de poezie
și-n vadurile țării un unanim tumult!

V

El nu cunoaște-n cale împotriviri, transformă
talazul în putere, în fiecă talaz

Îtrezind din somn puteșea ideilor enormă
revoluționarul cuvint să-și lase azi,
dogoarea lui oriunde e focul stins pe vatră
oriunde e surisul iubirii strins în pumni
că forța comunistă își taie drum prin piatră
în viitor s-ajungă coloana de columni!

Se vor rosti cuvinte cu țara de-o ființă
cum amfore vin pline prin ani, de adevăr
căci numai adevărul va fi la Conferință
curat, cum primăvara sint florile de măr!
Vor fi oglinzi în care, torente uriașe
s-or intrupa în case și-n universități
vor trece bulevarde prin sate și-n orașe
vor înflori ca-n basme mirabile cetăți!

VI

Noi vom urma îndemnul rostit, cel mai
fierbinte
de-a fi cum e stejarul și muntele Carpat
și ne vom face trepte să mergem înainte
spre comunism, pe drumul cel drept
și-adevărat
Că-n noi este puterea partidului plenară
și toată cutezanța partidului e-n noi
istoria lui nouă, revoluționară
e scrisă pentru veacuri cu fapte de croi...

— Fii, Poezie, demnă de visătorul faur
care ți-a dat incluz cu diamant de preț
metafora sublimă a epocii de aur
ce rotunjește cupa destinului măreț!
...Decembrie, în țară, din pletele-i cărunte-a
lăsat să ningă trena zăpezilor de sori
spre viitor, din visuri mai mari se-aruncă
puntea
să treacă ai țării ctitori prin nimburi de
ninsori

Și îmi slăvesc partidul care-și așează fruntea
pe scutul de lumină al soarelui în zori!

Ion Potopin

Cuvînt de participare

PENTRU scriitorii din România, asemenea întregului nostru popor, Conferința Națională a Partidului Comunist Român prezintă un eveniment politic de o esențială semnificație, cu largi reverberații în munca și viața noastră. Acest înalt forum al efortului constructiv și al experienței României în nobilele-i haine ale muncii, această oră magică a filtrării prin analiza lucidă a prezentului și scrutare cutezătoare, profundă, a zărilor viitorului cuprinde în ea, în ceea ce are mai caracteristic și generos, însăși imaginea țării noastre de azi. Se află aici, într-o superbă sinteză, spiritul creator deschis amplu înnoirilor, inaugurat de cel de al IX-lea Congres al Partidului, își găsește materializarea îndemnul și luminosul exemplu de efort, de gîndire revoluționară al tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, care a îndreptat cursul dezvoltării noastre pe un făgaș nou, a determinat punerea în practică, printr-un complex de mijloace vii, originale, confirmate de viață, a dezideratului unirii socialismului cu democrația, singura cale în măsură să asigure progresul economic și social al țării, în condițiile lumii moderne în care trăim.

Scriitorii români văd în actuala Conferință Națională a Partidului un elogi adus muncitorului, țaranului, intelectualului, fiecărui om din minunata noastră țară, care, ziua sau noaptea, în adîncul minei sau în hala uzinei, în

laborator sau pe ogoare, la masa de lucru, în orașe, în sate, alcătuieste cu mortarul faptei edificiul timpului de azi. Este o înaltă și meritată cinstire adusă omului care creează pentru progresul țării, ridicat, prin complexul cadru organizatoric, legislativ, prin întregul climat social, la adevărata calitate de stăpîn al destinelor sale, de beneficiar al propriei sale munci. Este, în același timp, un vast cadru de afirmare a spiritului revoluționar, oglindă a responsabilității comuniste, a conștiinței înaintate, un spațiu al dialogului cu tot ce țara are mai valoros ca gîndire și experiență, ca resurse de descoperire a noului și transunerii lui în viață.

Scriitorii sint conștienți de datoria lor de a se înscrie în marele proces de perfecționare care vitalizează puternic întreaga societate românească de azi, de a se afla între factorii care concură în opera de edificare a României, în ceea ce are ea esențial — omul contemporan, înarmat cu o conștiință înaintată. Prezența scriitorilor în acest puternic front de luptă revoluționară pentru accelerarea progresului patriei incumbă răspunderea de a crea opere pe măsura exigențelor deosebit de complexe și cuprinzătoare, sub semnul cărora se desfășoară creația materială și spirituală a întregului popor. Investișind cu pasiune și înaltă conștiință artistică evenimentele fierbinți ale conștiinței făuritorilor noilor realități, scriitorul român de azi își situează propria strădanie de artă sub luminile

vastului efort de înnoire și perfecționare caracteristic întregii fizionomii a României contemporane. Noua perspectivă asupra lumii și societății este o viziune dinamică, în care palpită suflul adevărului artei și al omului, o deschidere generoasă și nuanțată către procesele umane ale prezentului, o poartă de lumină către omul zilei de mîine. Această perspectivă este cu atît mai fertilă cu cît a determinat o adevărată epocă de creație înfloritoare în toate domeniile literaturii, acordînd noi sensuri poeziei, încercînd de artă și adevăr proza ori dramaturgia, fie că a dus la apariția semnificativă a unor noi și talentate generații de scriitori.

În acest climat de libertate a creației asigurat de societatea socialistă, scriitorii au datorita de a crea opere de artă care să transmită posterității chipul de azi al patriei, eroismul oamenilor de pe aceste pămînturi, să realizeze puternic datele etice, spirituale ale muncitorului, țaranului, intelectualului, angajați în cea mai vastă lucrare asupra timpului și asupra lor înșiși, desfășurată vreodată pe pămîntul României. Este o îndatorire care face parte din sacrele legăminte ale literaturii de a crea figuri cu adevărat reprezentative pentru epoca noastră, de a aduce în paginile cărții, cu talent și respectarea sacralului principiu al adevărului, acei oameni de neuitat prin munca și viața lor, modele demne de a fi urmate de ctitori. Literatura trebuie să fie străbătută de spirit revoluționar și față de ea însăși, de atitudine critică față de formele vechiului dogmatism, împotriva șabloanelor și clișeeilor, a schematismului și sacrificării adevărilor vieții de azi pe altarul unor convenții de multă vreme depășite. Într-adevăr, opera de artă nu este un rece simbol

sau o abstractă alegorie, ci o creație, o lume reală și vie, un proces complex de explorare a realității prin meditația profundă, de transfigurare sub semnul frumuseții, prin capacitatea creatoare a aceluia care este înzestrat, prin experiență și talent, apt să acorde ideilor în mers substanța nemuritoare a valorii spirituale. Fiecare scriitor trăiește și creează în intensitatea unică a individualității sale nerepetabile, dar înrădăcinat într-un loc și într-un timp determinat. De neconfundat în personalitatea lor unică, scriitorii se împărtășesc însă de la un imens patrimoniu ideologic și cultural comun, la a cărui îmbogățire continuă caută să contribuie prin propria lor operă.

Fiind o voce profundă a timpului și a poporului său, un scriitor este un apărător al omului, al frumuseții și demnității sale, iar opera lui capătă investirea nobilă de a-i fi oglinda profundă în ale cărei ape se conturează noul tip uman.

Scriitorul prezentului românesc se va situa în felul acesta într-o luminoasă continuitate a marilor oameni de literatură din istoria noastră, care nu au văzut în literatură un joc al spiritului desprins de contextul vremii, ci au demonstrat prin operele lor că arta este menită să îndeplinească un rol activ, esențial, în modelarea conștiinței umane.

Adevărul și realitatea, marile teme ale artei și literaturii vor fi redade de creatorii valorilor spirituale în formele luminoase ale umanismului românesc contemporan. Acest angajament solemn al scriitorilor a putut să fie reînnoit și acum, la Conferința Națională a Partidului.

Alexandru Balaci

■ Oamenii de artă, de cultură, din toate domeniile trebuie să se angajeze ferm și să creeze cu poporul și pentru popor, să se inspire din izvorul viu, veșnic al națiunii noastre, din creația și din felul de a fi al poporului nostru ! Numai o asemenea activitate literar-artistică, de toate genurile, inspirată din

munca și viața poporului va avea, într-adevăr, o contribuție uriașă la întreaga operă de transformare a societății, de formare a omului nou, cu înalt spirit revoluționar, constructor conștient al socialismului și comunismului în România !

NICOLAE CEAUȘESCU

Apoteoza patriei

Pământul nostru buciună și cîntă,
Pădurile legende ard și nasc
Și lacrima istoriei ne-o zvîntă :
Am răsturnat al suferinții teasc.

Ni-s stelele mai limpezi ca opalul
Și roua, cu-al ei bob tremurător,
Ne frăgezește brazda precum malul, —
Izvorul, aruncat după izvor.

Al faptei drum îl știm unde răzbate,
Tăiat din dorul dulce românesc,
Pe el curgînd victoriile toate,
Căci toate într-un ritm se împletesc.

Intruchipări din fermecate glasuri
Ating ferestre noi și le deschid,
Spre epopea fără de popasuri,
Prin timpul fiecărui mai avid.

Octav Sargețiu

Odă elementară

Din taina și splendoarea Romei părinții
patriei veghează
istoria iubirii noastre destinului ce-i stă de
pază
tradiția democrației și-a libertății colective
una în viața creatoare una-n izvoare și arhive

cinstind cultura materială cinstind efortul
social
partidul nostru dovedește prin ctitorii un
ideal
și dovedește cu poporul și dovedește prin
popor
că socialismul împlinește un ideal al tuturor

atunci cînd forța vizionară a celui mai deplin
bărbat
exprimă dragostea de țară a unui timp
adevărat
și adevărul muncii noastre și adevărul
sufletesc
urmează timpul lui de aur urmează timpul
și-l iubesc.

Ion Niclescu

Actualitatea clasicilor

CREAȚIA spirituală românească din epoca actuală se caracterizează, evident, printr-o sumă de trăsături proprii, care o particularizează și o individualizează distinct, în deplină concordanță cu mutațiile profunde care se petrec continuu în gândirea și sensibilitatea oamenilor contemporani, cu procesul complex al formării unei conștiințe noi, avansate, pe coordonatele fundamentale ale umanismului socialist. În structurile intime din substanța creativității naționale prezente sînt însă interferate și asimilate osmotic toate categoriile esențiale ale spiritualității românești transmise din trecut, componente definitorii ale specificului național, ale celor mai nobile tradiții, ale idealurilor de progres și civilizație care au însuflețit necontenit poporul nostru de-a lungul zbuciumatei și eroice sale istorii.

Literatura română contemporană reflectă problematica social-umană specifică vremii noastre, afirmă noi modalități de expresie, este dinamizată de o concepție estetică novatoare, dar totodată evoluează pe traiectoria de continuitate și armonie a întregii literaturi naționale, preluînd și dezvoltînd toate valorile neperisabile create de înaintași. Caracterul dominant activ al literaturii contemporane nu este un atribut singular, dobindit de la o anumită dată încoace, ci reprezintă o constantă a întregii literaturi române, definită încă de la începuturile ei. În studiul *Asupra caracterelor specifice ale literaturii române*, Tudor Vianu observa, cu justete: „Atitudinea cea mai izbitoare la scriitorii români este atitudinea luptătoare și sentimentul care îi urmărește mai insistent este cel al participării la viața întreagă a poporului lor, în trecutul și în luptele lui contemporane.“ Într-adevăr, de la Ienăchiță Văcărescu ce lăsa ca testament urmașilor săi „Cresterea limbii românești / S-a patriei cinstire“, și pînă astăzi, scriitorii români au fost „suflet din sufletul neamului“, cum spunea George Cosbuc, au slujit prin operele lor idealurile patriotice, sociale și naționale, au contribuit plener la relevarea și îmbogățirea trăsăturilor morale și spirituale ale poporului nostru, la înfrumusețarea vieții umane.

Componentă indestructibilă a creativității naționale, literatura română clasică se integrează organic în literatura contemporană, stabilește consonanțele majore dintre trecut și prezent îmbogățind universul de cunoștințe al cititorilor, contribuind la instruirea și educarea lor în spiritul dragostei de patrie, de istoria noastră, al aspirațiilor înaintate care au însuflețit poporul român de-a lungul veacurilor, formîndu-le totodată gustul estetic la școala valorilor referențiale, cu prelungi reverberații emoționale. Funcția socială atât de caracteristică literaturii române clasice a dobindit noi

valențe și semnificații în epoca noastră. De aceea, operele scriitorilor clasici se bucură astăzi de o înaltă cinstire și prețuire, sînt profund actuale.

ÎN ultimele două decenii, după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, readucerea în prezent a operelor înaintașilor a cunoscut o amploare fără precedent în cultura noastră, devenind o activitate bine gîndită și temeinic organizată, cu realizări remarcabile. Operele clasicilor sînt tipărite astăzi într-o multitudine de colecții și serii, în ediții de variate tipuri, de la cele destinate copiilor și tineretului studios pînă la edițiile critice, de referință. Nu este însă o inserare formală, de titlu generic sau de aspect grafic, ci una de esență, de conținut și de finalitate. Printr-o bună corelare și sistematizare a planurilor editoriale sînt retipărite concomitent operele scriitorilor ce aparțin tuturor etapelor din evoluția literaturii române, de la cronicari pînă la cei din perioada contemporană intrați în sfera clasicizării, într-o judicioasă alternare, satisfăcînd astfel necesitățile și preferințele tuturor categoriilor de cititori. Practic, nici un scriitor important și nici o operă de valoare autentică din trecut nu a rămas în afara acțiunii de reintegrare în prezent.

Ca factori de însemnătate națională, atestînd maturitatea culturii noastre, nivelul ridicat al cercetării istorico-literare și al activității editoriale, edițiile critice beneficiază de cea mai mare atenție. Ele sînt concepute ca ediții exhaustive, menite să ofere opera integrală a fiecărui scriitor clasic reprezentativ, toate ciclurile laolaltă urmînd să se constituie într-un adevărat corpus al literaturii române. Spre deosebire de edițiile de pionierat tipărite la începutul perioadei postbelice, alcătuite hibrid și cu interpretări dogmatice, edițiile critice din ultimele două decenii sînt elaborate după o metodologie riguros științifică, dintr-o perspectivă istorico-literară și ideologic-estetică ce permite cunoașterea și înțelegerea aprofundată a sensurilor reale ale operelor înaintașilor. Aceste ediții se remarcă în primul rînd prin transcrierea și stabilirea textelor cu o maximă acuratețe filologică, conservîndu-se întocmai particularitățile lingvistice și stilistice ale scriitorilor editați, în funcție de stadiul de evoluție al limbii române din diverse epoci. În edițiile critice apărute în anii din urmă, avîntul extraordinar al cercetării literare și al activității editoriale, în acest domeniu, este ilustrat și de bogatul aparat critic care le însoțește. Extrem de util, atât pentru exegeții literari cît și pentru cititorii interesați de fenomenul literar revoluționar, aparatul critic are ca principale elemente constitutive: precizarea locului și datei primei apariții a fiecărei scrieri în parte; indicarea reluării lor, uneori cu titlul schimbat, în

alte publicații și în volumele antume succesive; identificarea eventualelor pseudonime ale scriitorului; descrierea laboratorului său de creație pe baza manuscriselor, a propriilor mărturii din corespondența sa, din jurnale intime sau din interviuri; reconstituirea genezei scrierilor sale, în raport cu anumite momente din biografia sa, cu unele evenimente social-politice din vremea în care a trăit; explicarea metamorfozelor prin care au trecut scrierile sale prin relevarea variantelor; infățișarea modului în care fiecare scriere a fost receptată critic de la apariție și pînă în posteritate.

Proporțiile impunătoare ale procesului de valorificare a patrimoniului literar național, din perspectiva prezentului, se conturează și prin multitudinea și masivitatea edițiilor de documente literare inedite referitoare la viața, activitatea și opera scriitorilor clasici. Ele reprezintă unul dintre cele mai semnificative succese istorico-literare și editoriale obținute în epoca noastră. Legate de numele a peste o sută de scriitori reprezentativi, de la Ion Heliade Rădulescu la G. Călinescu, aceste ediții conțin îndeosebi scrieri inedite, emise sau primite de scriitorii respectivi, de o maximă însemnătate, nu numai pentru viața și opera lor, ci și pentru cunoașterea complexă a epocii lor, a realităților social-politice din acea vreme, a peisajului ei literar-artistic și cultural.

Comorile de gîndire și simțire ale înaintașilor, ale acelor „sfinte firi vizionare“ care „convorbeau cu idealuri“, cum spunea Eminescu, facilitează pătrunderea într-o zonă a frumosului artistic cel mai apropiat de sensibilitatea noastră. Oricine recunoaște astăzi culmile literaturii universale, aflînd în ele cea mai desăvîrșită expresie a geniului creator uman, cea mai intensă vibrație în fața nenumăratelor aspecte ale destinului omenesc, dar operele scriitorilor clasici români, multe din ele putînd sta cu cinste alături de capodoperele celorlalte literaturi, aduc ceva în plus, particular, aduc imaginea, atmosfera, problematica, gîndirea și afectivitatea specifice oamenilor și realităților de pe pămîntul românesc, transpuse cu mijloacele artei autentice, neperisabile.

Prețuirea și interesul pe care le acordăm înaintașilor pornesc de la premisa că scriitorii clasici asigură literaturii adevăr și esență, prototip și autentic, simplitate și claritate, disciplină creatoare și monumentalitate, ambiția construcțiilor durabile, rezistente la eroziunea timpului. Conștiința clasicilor înseamnă în primul rînd conștiința unei permanențe istorice, a unei legături determinative între valorile spiritualității românești din trecut și cele ale prezentului, în perspectiva viitorului.

Teodor Vărgolici

A gîndi viitorul

NU trebuie să te ridici în picioare ca să fii văzut sau ca să îți se audă vocea, m-a sfătuit demult cineva, pe la începuturile scrisului meu. Energia ta, cită o ai, consum-o pe fapte deosebite, și dacă îți-e la îndemînă, ajută-i pe oameni. Încearcă să ai încredere în propriile tale posibilități, să ai încredere, dar și energie care să te mobilizeze la greu. Și mai ales, a continuat omul acela, el însuși scriitor, nu te izola de oameni, pentru că, necunoscîndu-i, n-ai să poți să scrii despre ei niciodată.

Ori de cîte ori un calendaristic ia sfîrșit, mă gîndesc la spusele lui. Încerc să privesc peste umăr la ce-am făcut, la ce-am gîndit, la ce-am scris. Eu cred că fiecare dintre noi procedează la fel, fiecare își are momentul lui de bilanț și sinceritate.

Anul acesta a fost colorat, la rîndul lui, de oameni cu totul deosebiți. Am intrat în geometria, deloc severă, a citorva mari orașe în care tradiția și inovația se întîlneau la fiecare pas. M-am sprijinit pe o lume concretă. O lume obișnuită, la urma urmei, cu oameni și fapte, în care printr-un miracol istorico-geografic s-au întîmplat tot felul de lucruri. Erau printre ei și foarte mulți tineri convinși că acționează în sensul istoriei, al necesității, al celor care se simt responsabili nu numai de succesele lor, dar și de obligațiile pe care le au. Mulți dintre ei și-au gîndit viața pentru prima oară dintr-un alt unghi decît cel obișnuit. Ei au făcut eforturi pentru sporirea zestrei spirituale a omului. Viața este singura sursă posibilă, necesară, fertilă, poate nu suficient de explorată pentru scriitor.

Nu trăim în trecut — îmi spun toți oamenii pe care i-am cunoscut și care apoi aveau să devină eroi de reportaj — noi trăim în prezentul spre care — și-au însușit ei un citat celebru — se apleacă trecutul și viitorul. Noțiunea de viitor este poate copleșitoare; nu numai lucrurile s-au schimbat după atîția ani de revoluție socialistă, ci oamenii, mentalitatea lor, viziunea despre lume, năzuințele, șansele lor de devenire, limbajul, ambianța istorico-socială. Aceste transformări, extrem de importante pentru conștiința oamenilor în devenire, le redă scriitorul. El are arta de a construi, capacitatea de a domina și de a ordona un material de viață cit mai bogat și mai semnificativ. Cînd citim textul unui scriitor, cînd luăm cunoștință de el, intrăm, se spune, pe tărîmul viitorului. Ne gîndim viitorul și ne definim existența în funcție de un proiect. Se spune că orice anticipare a viitorului este și un act de strategie, implicînd previziune și răspundere. Pentru noi toți, scriitorii unui spațiu în care ne propunem nu numai să cunoaștem lumea, dar s-o și transformăm, creația literară mai ciștigă, deci, o valență: o anticipare activă, militantă eficientă a unei realități în devenire.

Între anul care se sfîrșește și anul care va începe există întotdeauna un moment al proiectelor. În el există și neliniște dar și farmec.

Conferința Națională a Partidului răspunde la întrebarea: ce-am reușit să traducem în fapt împlinit cu succes din ceea ce ne-am propus. Nu întîmplător acest eveniment politic a avut loc în decembrie, ultima din lunile anului. Începem un an nou, peste puțin, care ne va solicita nu numai în vederea realizării unor obiective de ordin economic, dar și în vederea realizării unor obiective de ordin spiritual. Și pentru că la această Conferință s-a amintit oamenilor care trebuie să fie mișunea de totdeauna a culturii, a artei, să încercăm să descoperim noi teritorii de sensibilitate, de educare a omului prin forța de imagine a unor noi proiecte menite să ducă la desăvîrșirea lui.

Areta Șandru

Repere istorico-literare

O M învățat se vede că au fost", spune pe la sfârșitul secolului XVII Stolnicul Constantin Cantacuzino despre intilul nostru cronicar care a lăsat o operă în limba română. Grigore Ureche. Iar Miron Costin, cam tot atunci, după ce laudă „osirdia răposatului Urechie-vornicul, carii au făcut de dragostea țării letopisețul său”, adaugă elogios-polemic aceste cuvinte de neuitat: „Că numai lui de această țară i-au fostu milă, să nu rămie intru intunericul neștiinței, că cealalte ce mai sintu scrise adăosături de un Simeon Dascălul și al doilea, un Misail Călugăru, nu letopisețe, ci ocări sintu”. Am spicuit aceste propoziții din reperele istorico-literare alcătuite de Mircea Scarlat la o ediție recentă a **Letopisețului Țării Moldovei** (Editura Minerva), care reia textul pus la punct de P. P. Panaitescu în 1955 și 1958. Se implinse, de altfel, 340 de ani de la moartea cronicarului moldovean (pomenit ultima oară într-un act oficial din 15 aprilie 1637 la un loc cu Varlaam, celălalt pionier al oratoriei religioase în limba română), ocazie de a-l reciti și de a-i evoca succint posteritatea critică. Utilă antologie de texte critice a lui Mircea Scarlat conține următoarele nume: Costin, Stolnicul, Neculce, Kogălniceanu, Lovinescu, Iorga, Pompiliu Constantinescu, G. Călinescu, N. Carotjan, P. P. Panaitescu, Al. Piru, E. Negrici, Liviu Onu, Ion Rotaru, M. Scarlat, Doina Curticăpeanu, D. Velciu, C. Teodorovici și Ion Simuț. M-am elimitat pe mine insumi din însușire, fiindcă textul meu nu se referă la Ureche în mod special și n-avea ce căuta între celelalte. Dar cum bibliografia mi-e bine cunoscută, căci am parcurs-o de curind aproape în întregime, pot spune pe de altă parte că, din textele esențiale, nu lipsește decât foarte puțin, începând chiar cu acela al lui Hasdeu, care, îndată după ce Kogălniceanu a tipărit în 1852 letopisețul, l-a atribuit lui Nistor Ureche, tatăl cronicarului, în câteva articole și într-o notă la monografia **Ivan vodă cel Cumplit**. Ar fi trebuit, apoi, extras ceva din I. C. Chițimia (**Probleme de bază ale literaturii române vechi**, 1972). Dan Simonescu (**Spiritul critic în istoriografia veche românească**, 1943) și G. Ivăscu (**Istoria literaturii române**, I, 1969, unde, la pagina 150, citim această caracterizare a contribuției lui Ureche la modificarea perspectivei narrative față de autorii de anală anteriori: „In istoriografia română este cel ce descoperă perspectiva. Vechii analiști medievali n-aveau distanță. Ei consemnau faptele imediat, ca în miniaturile medievale, fără simțul proporțiilor și fără profilul personajelor. Figuri minore deveneau, prin encomiu, uriașe. Ureche selectează piscurile, ierarhizează figurile, simte nevoia de a le da contur propriu, și de aici celebrele sale „portrete”, care nu sint fizice sau anecdotice, ci tin de caracterologia istorică”).

Chiar și din lista de autori care au comentat letopisețul se vede că trei au fost momentele, în istoria criticii noastre, în care s-a dat lui Ureche, și în general literaturii vechi, marea importanță cuvenită. Unul este acela de început, când se tipăresc sistematic operele și apar intilile analize: a doua jumătate a secolului XIX. Al doilea moment trebuie căutat după 1918, când se dezvoltă studiul istoric, filologic și critic, al treilea este acela contemporan, mai exact de pe la mijlocul deceniului al șaselea, când ies, una câte una, edițiile critice actuale (majoritatea nedepășite ulterior) și continuând cu cei douăzeci de ani din urmă, când se produce o adevărată explozie critică. Voi ilustra mai departe contribuția interbelicilor și a contemporanilor.

Dintre primii, nu poate lipsi, ca de nicăieri unde e vorba de istorie și de literatură națională, Iorga. În **Introducere sintetică** din 1929, el afirmă că Ureche, învățând în Polonia, a simțit nevoia de a înfățișa în românește trecutul țării lui, și a făcut-o cu spirit critic față de izvoare, dar și cu simț politic. „Ureche este un om de stil latin” (adaugă Iorga), care nu se pierde în detalii, expunerea lui fiind „sigură și dreaptă”. În aceste concise caracterizări se află, în germene, o bună parte a principalelor idei de mai târziu legate de Ureche. Cu intuiția lui excepțională, Iorga a indicat direcția justă a comentariilor. Interesant e să-l găsim alături de el pe Pompiliu Constantinescu, ale cărui preocupări pentru epoca medievală sint rarissime, dar care,

în cazul Ureche, a scris unul din lucrurile cele mai valoroase. Critic estetic, mai curind decit istoric literar, Pompiliu Constantinescu e de părere (în articolul publicat în „Vremea” în 1934) că nu se poate vorbi de umanism renascentist la Ureche și Costin, care n-ar depăși „linia tradițională a atitudinii morale ortodoxe”. Ideea latinității ar fi, la amândoi, un orgoliu etnic, înainte de a deveni o valoare spirituală, orgoliu datorat faptului că s-au instruit la școala istorică latină. Ureche ar fi cel mai înfluențat de istoricii romani, indeosebi de Titus-Livius, dar și de Tacit și alții. Semnificative, opiniile lui Pompiliu Constantinescu nu sint doar privite în sine, ci și dacă ne gândim că ele au instituit, din capul locului, un fel de dualitate a comentariului, pe care o intilnim pînă azi, și anume aceea care opune istoricilor literari și culturali pe criticii propriu-zisi: primii susțin, poate în mod imprudent, că literatura noastră veche a fost teatrul celor mai diverse ciocniri de curente și idei, de la renascentism la baroc; ceilalți cred, din contra, în mod poate prea prudent, că această literatură a rămas medievallă în spirit și în stil, fiind riscant să-i aplicăm concepte străine de ea. În fapt, Pompiliu Constantinescu răspunde lui P. P. Panaitescu, autor al unor studii despre influența polonă la Ureche, prin care ideile umanismului ar fi putut pătrunde în letopisețul său. „Polemica” aceasta se va relua de câteva ori și ea este gata să reizbuenească în orice moment. Simplificînd, aș zice că istoricii raționează așa: de vreme ce Ureche a studiat la Lvov și a citit pe istoricii poloni umanisti, acest lucru s-a răsfrînt neapărat asupra concepției sale, indiferent de faptul că era născut și s-a întors apoi, ca să-și trăiască întreaga viață, într-un mediu încă refractar la umanism, imbiat de spirit medieval etc. Iar criticii: e delicat să primejdios să pui mecanic în paralel istoria literaturii române cu cea a literaturilor apusene, pentru că, iată, ce concluzie se poate oare trage din faptul că Ureche își redacta cronica exact cînd în Franța, Descartes scria **Discours de la méthode**?

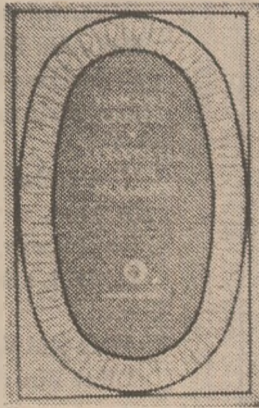
LA SÎND la o parte aceste dispute, să vedem evoluția comentariului. G. Călinescu este, ca de obicei, autorul celor mai frumoase și mai memorabile caracterizări critice, pline de intuiție, și peste care cititorul de azi al cronicii n-are cum să treacă nepăsător. Îmi vine a spune că noi citim azi portretele sau narațiunile cronicarului eu urechea pregătită de judecățile și de citatele călinescienice. De altfel, Călinescu a și introdus moda citatului semnificativ. Cine nu știe fraze ca următoarele: „Acestea nu sint propriu-zis figuri, ci noțiuni în clipa aceea cînd se desfae din concrete, cînd ideile nu și-au pierdut pieile. Adaugă-se harul de a gândi prin simțuri, de a imita prin sunete foșnitoare, horăitoare, clinchetitoare lovirea, învălmășirea, vechimea chiar a faptelor. Frazele cad ca niște brocarturi grele sau în felii ca miera. Vorbirea cronicarului e dulce și cruntă, cuminte și plină de ascunzișuri ironice”? Deosebirea dintre Călinescu și imitatorii săi este că la imitatori nu sint decit vorbele goale, fără miezul intuitiv care e, la Călinescu, excepțional. („Ascunzișuri ironice” la Ureche? Ia să vedem. Imaginea noastră

despre moralizatorul cronicar nu concordează cu așa ceva. Și totuși, G. Călinescu l-a citit foarte bine, căci sint destule asemenea abateri de la cumintea nacanonică. De exemplu atunci cînd vine vorba de armata lui Ion Vodă „ce-i zic Armeanul”, înconjurată de turci, Ureche scrie: „Văzîndu Ion Vodă că flăminzescu și mor de sete și praful încă îl împușinasă, să fugă să scape, loc nu era, doară să zboare, că coprinsese turcii tot locul...”. Sau, în plin elogiu al vitejiilor lui Ștefan cel Mare:

„Ștefan vodă fiind gata de războiu ca un leu ce nu-l poate imblinzi nimenea și el odihna altora îi păriia că-i iaste cu pagubă...” Astfel de ironii sint pîlute unde cu gîndul nu gîndești în letopisețe). N. Carotjan, care are destule observații critice, deși e considerat indeobște numai ca un istoric, examinează perfect pragmatismul cronicarului și-i relevă limba, creată „de un popor de boieri și de țărani, a căror viață se împletea intim cu a naturii”. Altă părere despre limbă are P. P. Panaitescu. El notează că slavonismele care o împănază sint culte, bisericesti, deși baza limbii trebuie să fi fost populară și vorbită.

Cu o interesantă discriminare, referitoare tot la limbă, își începe și M. Scarlat comentariul său: el crede că exista o tradiție istoriografică în Moldova de pînă la Ureche (deși s-a susținut contrariul), problema cronicarului fiind aceea de a justifica folosirea în letopisețe a limbii „vulgare”, cum era socotită română în secolul XVII, și de aceea el ar fi încercat să-i prezinte chiar din primele pagini nobila origine latină. Sînd că i se restringe în felul acesta publicul, căci slavona se vorbea de la Moscova la Tarigrad, iar româna n-avea circulație, Ureche a optat totuși pentru ultima din dorința de a-și spori eficiența educativă în chiar țara lui. (Iată cît de veche este la noi această opțiune, cu care, în alt plan, se va confrunta și Maiorescu!) Dintre criticii tineri de azi, o părere demnă de a fi relevată sustine Ion Simuț. El protestează la maniera călinesciană a decupajelor, pretinzînd că interesul artistic al cronicii ar veni din considerarea ei ca ansamblu. Subliniind stereotipia, automatismele, Simuț adaugă: „Ureche nu scrie atît despre anume domni, cît despre persoane care fac automatice ce s-a mai făcut de atîtea ori”. Și: „Cronica lui Ureche bate tactul timpului istoric”.

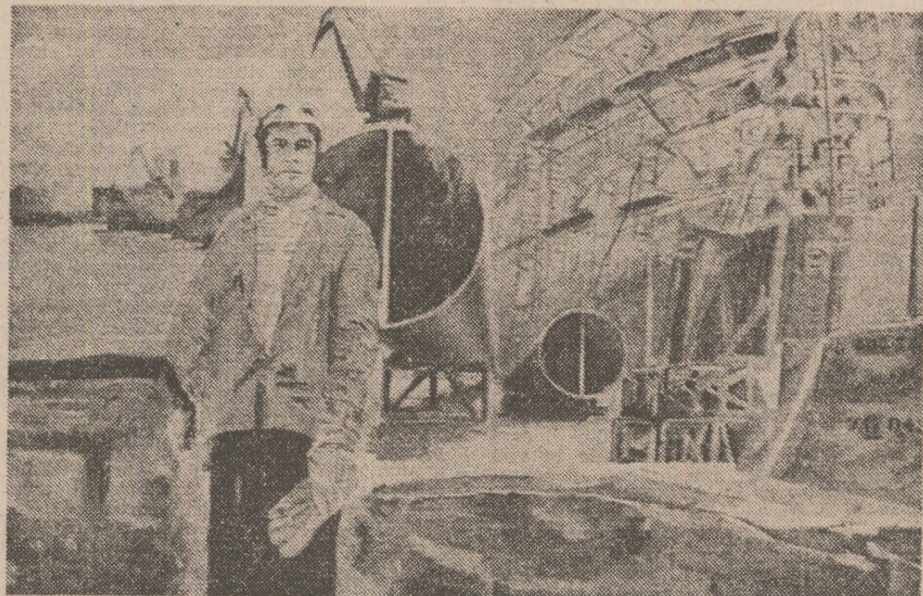
Doă studii fundamentale avem în deceniile din urmă. Primul este al lui Eugen Negrici, din perspectivă structuralistă, dar cu moderație. Autorul crede (ca Pompiliu Constantinescu pe vremuri) că analiza cronicii lui Ureche ar confirma „dificultatea raportării literaturii noastre vechi la aceea occidentală”, nefiindu-se în linearitatea și simplitatea ei emoționante „nimic din excesul, din cea extravagantă scilpitoare a artei evului mediu occidental, în faza lui erepusculară”. Insușirea „populară” a artei lui Ureche n-ar veni din oralitatea exprimării, ci din stereotipia ei, asemănătoare cu aceea a basmului. Ca și naratorul popular, Ureche adoptă un ton „indiferent” la violențele povestite, „consemnate fără complex creștine, fără stringere de inimă”, ceea ce face să se ivească la el „o grandoare a medievalității crunte, dar senine...” După ce studiază tipul de cauzalitate narativă, ea și impediamentele

în calea epicului, Negrici se ocupă insistenț (și cred că spre lauda lui) de „frază ideologică” a lui Ureche; totul în ea, pretinde criticul, duce la un proces conștient de redactare în scris și la ideea unor modele de scriitură. Lipsa spontaneității ar explica dereglările topice și fraza uneori căznită. Toată această parte a studiului (unde își află loc problema metaforei și a cîmpului ei semantic la Ureche, arta cuvîntului în portret, sintaxa etc.) ar merita o mai lungă discuție. Voi aminti acum doar faptul că mi se pare că opoziția oral—scris și aceea, derivată, popular—cult reprezintă nucleul unei problematice critice centrale în legătură cu Ureche și cu toată literatura secolului XVII, și, încă, una departe de a fi tratată satisfăcător. Inrudită este și chestiunea intenționalității artistice, rezolvată simplist înainte și abia azi re-luată într-o perspectivă mai cuprinzătoare. Ureche avea, desigur, în urma lui modelul unei tradiții istoriografice, dar care nu era în limba română, și avea și un model de exprimare oral, al limbii populare, dar care nu folosise anterior la comunicarea unor fapte istorice: adevărata lui problemă era de a le combina. Ceea ce a și reușit, în parte. Îi mai putem nega, în acest caz, meritul creator și artistic? Chiar dacă o intenționalitate clară și complexă lipsește, însuși faptul de a voi să scrie în românește istoria domniilor moldovene, să le aprecieze moral, după ce le-a ordonat și selectat, implică un îmbold, oricît de rudimentar, de natura plăcerii artistice. A scrie, cel dintîi, în limba în care vorbește ai tăi și tu însuți reprezintă un prag peste care nu se păsește oricum: emoția respectivului cărturar, care poate avea sub ochi și modele scrise, dar numai în alte limbi, este în esența ei artistică. Sint de acord, firește, cu Negrici: „Sintaxa cronicarului poate fi explicată mai curînd prin fenomenele obișnuite de auto-stereotipare în procesul redactării, adeziunea la tipare comode, în fine, admitem chiar că prin anume infiltrări de subconștient ale stilului istoriografic latin, decît prin eunostințele sale retorice asimilate și aplicate consecvent”. Dar aș accentua că tocmai acest act de redactare scrisă într-un moment în care nu existau precedente trebuie apreciat ca fiind de o maximă însemnătate, mai mare, sub raport literar, decît eventuala conformare la o tradiție retorică. Topica și fraza căznită ne relevă în fond suprapunerea imperfectă a două modele de exprimare.

Voi menționa doar cealaltă operă critică esențială de azi despre Ureche și anume monografia lui D. Velciu. Ea lămurește într-un spirit obiectiv, nehzardat, majoritatea temelor de discordie: sursele interne și externe ale cronicii, data redactării ei (dar teza lui D. Velciu nu mi se pare, la acest capitol, ușor de primit), chestiunea umanismului (privită mai degrabă în sensul lui P. P. Panaitescu decît în acela al lui Pompiliu Constantinescu), valoarea literară a cronicii (altfel decît la G. Călinescu, Ion Rotaru etc. și mai aproape de Negrici: principala problemă este încercarea autorului de a scrie altfel decît se vorbea în epocă, ceea ce readuce pe tapet intenționalitatea) și așa mai departe. Nu se poate scrie azi despre cronicari fără să parcurgi monografiile extrem de serioase ale lui D. Velciu (cea mai recentă, despre Radu Popescu, redeschizînd, cu multe argumente noi, dosarul paternității cronicarului asupra unor texte ce i-au fost cînd atribuite, cînd retrase).

Îmi vine să închei trecerea (incompletă, prin forța lucrurilor) a comentariilor despre Ureche cu înseși cuvintele cu care-și încheie el prima predoslovie: „Ci eu, pe cum am aflat, așa am arătat”.

VLADIMIR ȘETRAN: Constructori
(Din expoziția „Sub flomuri de partid, Republicii colonne de lumină” — Sala Dalles)

Nicolae Manolescu

O antologie Tudor Arghezi

ÎN Editura Militară au apărut numeroase opere ale scriitorilor noștri, ca Mihail Sadoveanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Liviu Rebreanu, Jean Bart (Eugeniu P. Bottez), Ion Marin Sadoveanu, Alexandru Ivasiuc, Laurențiu Fulga etc. Credem că nu mai este necesar să ne exprimăm satisfacția față de această largă deschidere a interesului intelectual, dovedit de mai sus numita inițiativă. Milităria implică și ea, de altfel, o disciplină totodată științifică și artistică, tactica și strategia neputând fi concepute fără solide cunoștințe de specialitate, precum și fără intuiție. Desigur, intuiția, la rîndul ei, presupune un capital de experiență în specialitatea respectivă. Omul de știință, ca să descopere sau să nască ceva, trebuie să fie înzestrat cu o temeinică pregătire, înainte ca să-l străfulgere în minte o idee nouă, care va face epocă. Ca să cucerească Dacia, Traian a trebuit să deprindă cu succes elementele constitutive ale artei și științei militare. Victoria armatai ruso-moldavă n-a fost numai un fenomen de superioritate tehnică, ci și unul de inteligență superioară. Armata noastră a dat scriitori remarcabili, începînd cu cronicarii, trecuți și ei în programa editorială a armatei. Ion Neculce era hatman în momentul bătăliei de la Stănilești și țarul Petru cel Mare l-a consultat, în momentul critic, dacă este posibilă o parțială ieșire (turcii înconjurau armata ruso-moldavă). Cînd a murit, la vîrsta de 22 de ani, Vasile Cărbănaș (1809-1831), era luncăr în armata Țării Românești. Autorul poeziei și volumului **Pui de lei**, Ioan Nenițescu (1854-1901), a participat la asaltul Griviței și a fost rănit. În cursul războiului pentru întregire au căzut în luptă poezii Mihail Săulescu (1888-1916) și N. Vulovici, care și-a prevăzut și dorit sfîrșitul, în **Stihuri oșelite** (1910): glonțul în frunte! O victimă a aceleiași conflagrații a fost Al. Mateevici, autorul celei mai frumoase ode închinată limbii noastre.

Însuși Tudor Arghezi, fără să fi fost combatant (decît cu condeiul!), a avut sensul grîndorii condiției militare, de care este strîns legată apărarea patriei, în timp de pace și de război. Noua selecție¹⁾, inteligent alcătuită de cunoscuta bibliografa Sevastina Bălășescu, conține cîteva ilustrative pagini ale marelui poet și prozator. Astfel, chiar în frontispiciul culegerii a apărut un elocvent **Cuvînt adresat ostașilor**.

¹⁾ Tudor Arghezi, **Sunetul dinlăuntru** — culegere de proză scurtă — Prefață și note de Sevastina Bălășescu, Colecția Columna, Editura Militară, București, 1987.

lor la depunerea jurămintului militar, după textul din „Apărarea patriei”, nr. 56, 1965. Li se amintește acestora gloria străbună :

„Vă veți aduce aminte că-n sufletul vostru sint oștenii Bătrînului²⁾ Mircea, ai lui Ștefan cel Mare și ai viteazului Mihail. Ei aveau numai petice³⁾ din steagul de azi și voi aveți steagul întreg“.

Cu cincizeci de ani înainte, Arghezi admirase **Armata cea nouă**, sub arme, înainte de intrarea în primul război mondial. Îl impresionase ceea ce a văzut la soldat și a numit, poate impropriu, „o siguranță mistică“. Misticismul este de obicei un fenomen de natură religioasă. Departe de acesta, siguranța respectivă era asigurată atît de uniforma, cu prestigiul ei, cit și de arma, care-i conferea o putere și o răspundere nouă. Soldatescul, fenomen adesea folosit în spirit negativ, de către antimilitariști, este o sinteză nouă, configurînd virtuțile latente ale tineretii și chiar ale vîrstei mature (s-au primit, în timpul mobilizării, numeroase cereri de încorporare ale unor bărbați de mult trecuți în cadrele de rezervă!) Misticismul n-are nimic de a face cu energia încorporată de către oșteni.

Intr-o perfectă simetrie, antologista care deschise volumul cu acel **Cuvînt mobilizator**, îl încheie cu articolul **Descă și răcanul**, apărut în „Viața Militară“, nr. 12, 1965. Autorul salută, cu drept cuvînt, desfășurarea, în armata republicană a perimatei „instituții“ a soldaților ordonați, adică slugi bune la toate, pe lingă ofițeri. Arghezi încheie astfel :

„Dă-i voie celui mai jos iscălit să-ți sărute fruntea capului ridicat liniștit peste mizeriile de odinioară.“

Republica Socialistă e a dumitale“. Era, aceasta, și a lui, de mult dorită. Într-adevăr, sub titlul ironic, **Trăiască analfabetismul**, apărut în „Bilete de Papagal“, la 5 decembrie 1928, Arghezi se declara socialist : „Îți aduci aminte, zice Coco cel Rosu, că pe vremea noastră se citea tot atît de puțin, sau mai bine zis, nu se citea cu desăvîrșire deloc. La clubul nostru socialist, din strada Doamnei, veneau muncitorii orașului, controlați de poliție, ca să afle și ca să citească. Intelectualii actuali, cititorii, sint rămași de la noi“.

²⁾ Mircea era numit „cel Bătrîn“, în sensul Mircea I ! Nu era, așadar, în funcție de vîrstă...

³⁾ Adică steagul cîte ueia din țările noastre (dar și Mihail Viteazul a avut „steagul întreg“ !)

Atașament revoluționar

ZILE faste, determinante și laborioase în viața țării a însemnat pentru istoria acestui timp Conferința Națională a Partidului.

Magistrala expunere a secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, documentele elaborate vădesc maturitatea înaltului forum al comuniștilor, puterea de discernămint și forța neostoită care sălășluiește în sinul maselor hotărîte și îndeplinească prin abnegație, consecvență și muncă în spirit revoluționar, mărețele obiective stabilite de cel de al XIII-lea Congres al P.C.R. Am trăit prin acest bilanț din nou imaginea efortului întregului nostru front de luptă pentru mai bine, destinat să cucerească noi trepte de civilizație și progres pe drumul luminos deschis de orînduirea socialistă pe aceste meleaguri, într-o țară mereu lină care-și recunoaște identitatea și idealurile întruchipate de partid în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Examenul matur desfășurat asupra tuturor laturilor vieții, a structurii și îndatoririlor ce revin tuturor oamenilor muncii și factorilor de răspundere din ansamblul societății noastre arată o dală mai mult că larga mobilizare inițiată și susținută de comuniști a găsit și va

găsi mereu un ecou profund în mase, hotărîte să îndeplinească mai departe țelurile adoptate în cadrul solemn al Conferinței Naționale.

În cuvintele pline de responsabilitate și înțelepciune, de atașament revoluționar ale participanților la discuții, în jaloanele trasate de prestigiosul for al partidului se întrezărește o nouă etapă majoră care înscrie România pe calea realizărilor istorice, ce vor fi adăugate opere edificării socialismului multilateral dezvoltat în patria noastră. Parametrii propuși de actualele măsuri vor incununa anii ce vin cu tot mai puternice obiective industrial-social-culturale menite să perfecționeze climatul universului românesc, să prefigureze tot mai sigur societatea comunistă de mîine.

Combinat, uzine, întreprinderi industriale de mare capacitate și rîndament cuprind în ele idealurile materializate în realități palpabile, unde hărnicia clasei noastre muncitoare își dovedește foloasele, iscusința, gradul înalt de competență, creînd valori materiale de toate categoriile și de toate profilurile, demonstrînd justetea politicii partidului ca purtător al stîndardului dezvoltării și modernizării tehnico-științifice în toate ramurile, a ascensiunii neîncetate pe spirala înalțelor exigențe contemporane în privința înnoirilor în producție.

Sara pe deal

Sara pe deal buciumul sună cu jale... atîta doar spun, aceste simple cuvinte, iar numele celui ce le-a rînduit astfel imi urcă din suflet pe buze ca numele cel mai înalt al neamului meu.

Sara pe deal buciumul sună cu jale... atîta doar spun, și oriunde aș fi, în oricît de străine universuri, sint adus iarăși aici și făcut fiu al acestor pămînturi și al dulcii vorbiri românești.

Sara pe deal buciumul sună cu jale... atîta doar spun, aceste simple cuvinte, iar numele celui ce le-a rînduit astfel mă cuprinde ca o catedrală, ale cărei lespezi le lustruiesc cu fruntea și le tocesc cu buzele sub lungi, fierbinți săruturi de dragoste și recunoștință.

Geo Bogza

DE FAPT, Arghezi din perioada chiar a călugăriei nutrea vagi idealuri anarhiste, dar se arăta și simpatizant al cîlor socialiste. I-a rămas, la maturitate, spiritul statornic de revoltă față de totalitatea structurilor sociale capitaliste, revoltă generată de orice act de inechitate.

S-a vorbit, cu o jumătate de secol în urmă, în Franța, de cele două sute de familii care monopolizau avutul ei. Tudor Arghezi a calculat la noi aceeași categorie la una mie de indivizi : „Rupt“ [..], prin deprinderi și port, de lumea celor o mie...“

Problema deosebirilor dintre intelectuali și muncitorii manuali, din industrie și din agricultură, i s-a pus lui Arghezi de mai multe ori, rezolvînd-o în favoarea acestora, deși releva fenomenul paradoxal al dorinței intelectualilor noștri, în genere, din pătura țărănească. Neîncrederea marelui scriitor se extindea, sau mai bine zis pleca, în această opțiune, dintr-o rezervă principială față de puterea inteligenței. Cauza era tot de ordin social. La lumina considerentului de carență a învățămîntului de toate gradele. Admițînd că pamfletarul avea dreptate, nu e mai puțin adevărată acea maximă care stipula că învățătura reală începe după ce a fost uitată cea oficială. Școala, oricare ar fi ea, stimulează adesea gîndirea liberă, dezbărată de ceea ce filosoful englez Bacon numea **idola tribus**. Școala crează și papagalii, dar și pe Coco a lui Tudor

⁴⁾ „Manualul, țaran sau muncitor industrial“, în articolul **Intelectuali și manuali**, din „Bilete de Papagal“, 13 iulie 1928.

Arghezi, în răspăr cu învățămintele ei, așadar deloc... papagal!

Scriitorului acestor rînduri, care a publicat și o **Introducere în poezia lui Tudor Arghezi** (1946), i s-a reposedat de către unii că și-a deschis cartea cu întrebarea : „Este Arghezi un poet dificil?“ La acea dată, credeau unii, că poezia lui Arghezi, răspîdită în multe mii de exemplare, se limbăzise tuturor. Fie ! Dar fie-n îngăduit acum, după douăzeci de ani de la dispariția lui Tudor Arghezi, să ne punem întrebarea : nu cumva și proza sa este dificilă ? Cu alte cuvinte, se lasă ea atît de ușor înțeleasă ? O admiră toți iubitorii limbii noastre, pe care autorul **Sunetului dinlăuntru** o primenește, dar nu o înțeleg în aceeași măsură. Pricina este multiplă. Partizan al scrisului expresiv, Arghezi creează nu o limbă nouă, ci un sistem nou de raporturi verbale, adeseori metaforice, cit mai depărtate de stilul literar obișnuit. Pe lingă acest mod de expresie nouă, marele scriitor, atît în versuri cit și în proză, se folosește adesea de perifraze, adică ocoliș, de mai multe cuvinte pentru a comunica o singură noțiune.

Profesiunea artistică de credință a lui Tudor Arghezi este și ea, uneori, dificil comunicabilă : partizan al „inefabilului“, consideră că literatura este domeniul factorilor denumiți „neasemănatul“, „neapropiatul“, „nevăzutul“, ba chiar „nevăzăturile“ : „Cartea evoluează spre tipul ei deosebit al cernerii umbrei și al nevăzutei...“⁵⁾.

Or, umbra e mai ușor de discernut decît de cernut, iar cititorul caută nevăzutul și neapropiatul în romanele detectiv, iar în proză și în versuri chiar, poate tocmai ce se vede și se apropie, însă transpus literar, cu mai multă forță expresivă.

Nutrind o categorică oroare față de învățămîntul universitar, autorul o extinde și asupra a ceea ce numește „pachidermele criticii universitare“. Procesul este de ordin strict personal. E adevărat că unii universitari ai anilor 1927, cînd apăreau epocalele **Cuvînte potrivite**, însumînd 25 de ani de experiență lirică majoră, nu au fost receptivi față de noul fenomen artistic — dovadă rezervele unor distinși profesori de literatură ca M. Dragomirescu și G. Bogdan-Duică. Opacitatea simțului estetic e trecută de autor, metaforic, asupra epidermei respectivilor, groasă ca aceea a elefanților. Bietele pachiderme ! Cu cine au fost sortite să fie comparate de către pamfletar, atribuindu-le, probabil, lipsa oricărui sensibilități !

Criticul, după cum se știe, este un intermediar între carte și cititor, căruia i-o comunică, printr-o interpretare mai mult sau mai puțin justă sau adecvată. Fîndcă și ospătarul, într-un fel este un mijlocitor, Arghezi ne-a numit într-un loc... chelneri⁶⁾ ! Cu ce ne deosebim de aceștia și cu deosebire de acela „din centru“ ? Prin ciștig, deosece, ne spune autorul, chelnerul se alegea, în anul de inflație 1943, „cu cîteva mii de lei pe seară“. Criticii însă l-au ridicat pe poet pe scut și chiar s-au constituit într-o grupare, ca să-l ferească de fulgerele lui N. Iorga. Arghezi n-a fost însă numai pamfletarul care a sfîrtecat necruțător purulențele vieții publice, ci și poetul suav al copilăriei, al gingăniilor și al tuturor frumuseților universului. Selecția săvîrșită și temeinicului studiu al Sevastei Bălășescu îl va introduce pe cititor în universul arghezian pendulînd între racilele vechii societăți și zorii promițători ai celei noi.

Șerban Cioculescu

⁵⁾ În articolul care a dat titlul volumului, **Sunetul dinlăuntru**, din „Bilete de Papagal“, 16 ianuarie 1928.

⁶⁾ Cf. articolul **Critică**, în care critica profesională e una de chelner, „care transportă pe tavă, de la bucătar, la client“.

Eugen Teodoru

MAREA CONSTRUCȚIE

ACEST prezent — din perspectiva viitorului, prezentul pentru viitor, iată, la o primă vedere, semnificația în timp a celor mai de seamă evenimente care marchează istoria și viața într-o întrepătrundere a acestora fără sfârșit. Prezentul care, din oricare unghi ar fi privit, seamănă cu chipul oamenilor săi, cu chipul gândurilor și faptelor care dau sens și substanță mereu vie și trează ideii de patrie și popor. Pentru că ireversibil, în ordinea simfuriilor istorice și sociale, timpul nu există fără acestea, el este o imensă și clocoțitoare hartă de patrii și de popoare. Și astfel toate patriile au un timp al lor care se adună și se așează în marea hartă și în marea civilizație a timpului. Prezentul decurge, el este tabloul de bord prin care semnalizează și se aud scinteierile de gând și de luptă ale tuturor generațiilor. Ceea ce le consacră este nu numai locul ci și felul în care își aparțin. Prin acest prezent care, în lumina ideii de patrie, are, poate avea și un contur geografic, are, poate avea și un relief întocmai armonizat cu idealurile și aspirațiile care străbat și frământă conștiința istorică a patriei. Se cuprinde acest contur nu numai de munți; nu numai de dealuri și cimpii, ci și de mari, înconfundabile schimbări produse în natura acestora, la înălțimi și vastități asemănătoare putând fi văzute azi relieful care țin de o altă geografie, aceea a spiritului revoluționar, creator, înfăptuirii economice și sociale pe care în chip obișnuit le numim ctitorii ale unei epoci de vîrf, cea mai rodnică și cea mai densă din tot cursul de pînă acum al istoriei și existenței noastre. Confirmă și întărește aceasta însuși evenimentul pe care îl trăim la zi și în consonanța căruia intră o întreagă experiență politică și socială a construcției socialiste a țării, Conferința Națională a Partidului.

Documentul de profundă analiză științifică și largă viziune creatoare care este **Raportul** prezentat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reprezintă o categorică, nouă ridicare de altitudine a muncii și creației din toate domeniile și sectoarele de activitate, o strălucită abordare a realității tocmai prin prisma și la dimensiunea acestui prezent care, în rezultanta sa esențială, este și un mod al conducerii și organizării societății, este, poate și trebuie să fie și un contur al ideii de patrie. Momentul specific de referință pe care îl numește Conferința este, desigur, noua etapă deschisă de Congresul al XIII-lea al Partidului, dar semnificațiile sale vin mai de departe, ele au punctul de pornire într-un adevărat sistem al muncii și democrației de partid ale căror temelii au fost puse odată cu istoricul Congres al IX-lea, odată cu Pro-

gramul partidului de edificare socialistă multilaterală și înaintare a patriei spre comunism. Iar centrul de greutate al acestora îl reprezintă, așa cum s-a subliniat, înfăptuirea neabătută a programelor și obiectivelor stabilite pentru cel de-al optulea cincinal, afirmarea unei noi calități a muncii și vieții, înscrierea României pe orbita unei țări socialiste cu dezvoltare medie. **Acum România se află într-o etapă hotărîtoare, în faza superioară a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și creării condițiilor pentru trecerea la edificarea societății comuniste.** În realizarea acestui obiectiv, se spune în Raportul prezentat Conferinței, conform hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului, pînă în 1990, țara noastră trebuie să depășească stadiul de țară socialistă în curs de dezvoltare și să treacă la un stadiu nou, superior — cel de țară socialistă mediu dezvoltată. Trebuie să menționăm însă că, din punct de vedere al producției pe locuitor, România se află, încă de pe acum, la nivelul multor țări mediu dezvoltate, iar în câteva domenii industriale importante chiar la nivelul unor țări cu cea mai mare dezvoltare.

Acesta este stadiul actual al dezvoltării societății socialiste românești, aceasta este, la dimensiunile eforturilor de pînă acum, harta prezentului, a cărei dinamică și profunzime înfățișează o experiență constructivă uriașă. Acest prezent, așadar, prezentul pentru viitor, perspectiva pe care o consacră în plan material și spiritual, acest prezent care, în lumina ideii de patrie, are și un contur geografic cît se poate de exact, are, poate și trebuie să aibă și un relief moral care nu este altul decît acela al oamenilor care îl alcătuiesc. Și care li se aseamănă prin durabilitatea însăși a faptei, prin puterea și amploarea exemplului cu care i se dăruiesc.

SI VIITORUL care, în cuprinderea sa economică și socială, are în permanentă un reazem al faptei și gândului în matca zilei și orei de azi, viitorul care stă nu într-o fatalitate a curgerii timpului, ci într-un puternic și irepresibil focar de conștiință. Acest viitor care, în lumina ideii de patrie, se manifestă nu numai în spațiul și la modul deschis al așteptărilor, nu numai în spațiul încrederii mai larg și mai caracteristic al aspirațiilor și idealurilor; cît mai ales în acela al luptei, al angajării și răspunderii directe pe frontul muncii și gândirii creatoare. Este această permanentă probă de viitor pe care ziua prezentă o dă în toate sferile existenței sociale. Un prezent dinamic, înnoitor asigură neîncetat pulsul și capacitatea de a fi a acestui viitor, îl face viabilă imaginea și-i apropie orizon-

turile, îl așează în lumea propriilor noastre cerințe și posibilități.

Am străbătut mai multe etape istorice într-una singură, o epocă vastă în plan economic și social încorporează azi mai multe zeci de Români într-una singură de odinioară, și nu chiar într-una de demult, din timpii mai îndepărtați ai memoriei, ci chiar într-o singură Românie din anii cincizeci sau șaiszeci și chiar din anii care au urmat marelui forum comunist inaugural de acum mai bine de două decenii, Congresul al IX-lea al partidului.

Viitorul, în linii drepte și ferme, de atunci începe. La scara lui s-a construit mult, enorm de mult, la scara lui s-au înălțat și se înalță opere de o monumentală frumusețe. La scara lui au fost trase hărțile economice ale prezentului și s-au conturat astfel, s-au putut înfățișa ochilor adevărate cetăți și platforme ale progresului științific și tehnic contemporan, mari magistrale ale muncii care adună și dezvoltă energii nebănuite ale spiritului creator. Și nu numai într-o zonă sau alta a țării, ci în tot cuprinsul ei, ca o urnire din adînc ce s-a produs, într-o cumpanire dreaptă și la toate dimensiunile, lărgind neînterupt raza tuturor disponibilităților și afirmînd un principiu al revoluției care a devenit și sintagmă acum și legitimează o experiență ca și o vocație într-adevăr istorice: **cu poporul, pentru popor, cu oamenii, pentru oameni.**

Este, aceasta, și profesiunea de cre-

dință a unui destin patriotic, revoluționar, este mărturia ca și dovada mai de preț în fața viitorului care regăsește astfel într-o permanentă influență a ideii cu fapta, a năzuinței care din premisă au și temeiul și forța de a fi materializate. Acest viitor care nu este al depărtărilor afurite celeste, ci chiar al realității palpabile, vii, concrete. În lumina ideii de patrie este harta pe care așezăm și izvoarele și munții și cimpii, așezăm și orașele și sate și trasăm noile direcții ale unei neîncetate și programatice deveniri.

În acea dimensiune a progresului și civilizației socialiste care, așa cum se subliniază, odată cu înfăptuirea Programului partidului — deci în jurul anilor 2000 — într-o perioadă de 50 ani, vom putea spune că am realizat societatea socialistă multilateral dezvoltată, că socialismul își va afirma putere caracteristicile sale superioare în domeniile economice și sociale, bunăstării materiale și spirituale a tregului popor, în dezvoltarea sa în toate domeniile.

În această dimensiune, etapa actuală își trimite semnele către viitorul mult decît apropiat, sub un asemenea impact se înscriu cerințele de azi a dezvoltării intensive a industriei, a înfăptuirii programelor de organizare și modernizare a producției, cele a înaintării agriculturii pe calea realizării obiectivelor noii revoluții agricole de sistematizare și modernizare a tuturor localităților, sporirea aportului științei, învățămîntului

O, nu rostesc

Lozincile poetului sînt scrise,
Scandare molcomă la ceas de dor,
Nu o țipare în prezent, ci ființă,
O temerară aventură-n viitor.

Ce și-au dorit cei mari, poeți cît țara,
Decît un zbor, decît desăvîrșire?
Ai fost și ești, iubirea ta-i prezentul
Și viitor — ce naște din iubire.

Nu treci alunecînd prin viață
Ca luntrea pe o apă fără val,
Ești cîntăreț al luptei pentru oameni,
Le porți în veșnicie mărețul ideal.

Ești comunist de-nfăptuiești asupra-ți
Schimbarea-n omenie și crezi în ce pretinzi.

Astfel e poezia
Nu searbădă

O, nu rostesc
Mă cred mare
Mă cert pe
C-am înțeles

M-așez la un
Acest poem
Sperînd să
C-am fost și

Că am crezut
Și în partid
Că am găsit
Ce nu-ncăp

culturii în întregul proces de înflorire economică și socială a patriei. Viitorul, în lumina ideii de patrie și om, poartă astfel pecetea și dinamica zilei de acum. Pe căile și către inima lui merg și se transformă realități, se poartă lupte și se obțin victorii, se traversează uneori și timpi mai abrupti și contradictorii, se întimpină și greutăți, se depășesc și bariere de rutină, se frâng și inertiile, se caută soluții, se pregătesc și se formează caractere, se afirmă virtuți, se edifică și se întăresc conștiințe. Pentru că în cele din urmă el este o stare de spirit, ceea ce-l materializează, ceea ce-i dă forță este prezentul. Pe temelii mereu în creștere și mereu mai puternice ale acestuia se clădește el deopotrivă în oameni și în ființa însăși a țării, de pe înaltele ctitorii ale timpului de azi se vede, poate fi văzut el și atins cu toate gândurile și faptele noastre.

DAR pregătirea pentru acest viitor, sau mai bine zis pregătirea acestui viitor, capacitatea lui în toate sferile existenței și după coordonatele înseși ale cerințelor progresului și civilizației, într-un tot care înseamnă de fapt o extraordinară și complexă disciplină a dezvoltării, sub auspiciile largilor posibilități de care dispunem, pregătirea și înzestrarea acestui viitor cu calități moral-politice și sociale aparținând de identitatea și spiritul revoluției reprezintă una din cheile de boltă ale activității și în acest sens Conferința Națională a Partidului,

at al vieții,
ra de oglinzi.

e versuri fiindcă
ci că doresc să fiu,
nsumi de tăcere,
ea mea tirziu.

turor, dovadă
t, abia rostit,
mplă mărturie
ci și am iubit,

inte-n comunism
și-n țara mea
ul arzător
nime, ce nu mă încăpea...

Constantin Duică

magistralul Raport prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu abordează o vastă problematică a conducerii și organizării muncii pentru îndeplinirea tuturor programelor și obiectivelor adoptate de cel de-al XIII-lea Congres. De la nevoia stringentă a creșterii eficienței, a randamentului în producția de valori materiale, a gradului de competitivitate a produselor, autodepășirea și spiritul de ordine și disciplină și până la revoluționarea modului de gândire și acțiune, până la afirmarea unei noi calități a muncii și vieții întregii societăți. Procesele innoitoare care au loc și care trebuie cunoscute, înțelese și aplicate, cunoașterea și aplicarea noului, a celor mai înaintate cuceriri ale gândirii și practicii umane reclamă și un stil de muncă nou, un spirit revoluționar nou.

Într-o asemenea accepție semnificațiile Conferinței depășesc momentul strict actual și se înscriu într-o perspectivă care privește pregătirea pentru viitor și construcția acestuia, creșterea și întărirea rolului partidului ca centru vital al întregii națiuni. **Avem un partid puternic, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, un partid tinăr, care a demonstrat în întreaga sa activitate că își îndeplinește cu cinste misiunea istorică asumată față de popor. Dar acum în fața partidului se pun noi probleme. Trebuie să dăm noi răspunsuri în ce privește dezvoltarea socialistă a patriei noastre, perfecționarea continuă a conducerii și planificării, a democrației muncitorești revoluționare, a activității de unire a întregului popor în realizarea marilor transformări revoluționare.**

Perspectiva pe care o consacră programele înaintării noastre pe calea progresului și civilizației, multitudinea problemelor pe care le ridică înfăptuirea acestora, sensul mereu activ și înalt al construcției noii societăți aduc în prim plan conștiința creatoare, angajarea întregului potențial de conștiință moral-politică și ideologică înaintată, formarea și afirmarea acesteia într-un scop în permanență edificator. Pentru aceasta, de o deosebită importanță se prezintă activitatea ideologică, politico-educativă pentru întărirea spiritului revoluționar, pentru făurirea omului nou, activitate care antrenează în raza ei de acțiune întregul partid, toți factorii instructiv-educativi al societății și nu în ultimă instanță cultura, nu în ultimă instanță literatura și arta.

REFERINDU-SE la spiritul revoluționar și definindu-l mai ales ca pe o condiție esențială a luptei dintre nou și vechi, împotriva a tot ceea ce este perimat, depășit, ca un mod al răspunderii și angajării patriotice, al dăruirii și abnegației, dar și al științei, al înaltei com-

petențe politice și profesionale, secretarul general al partidului definea însăși menirea comunistului, sarcina sa și imensă, grea, dar și pasionantă, lucidă, de un extraordinar de limpede și cutezător țel politic și moral. Căci bătăliile, cele mai multe dintre ele, se dau de acum înainte cu noi înșine și în noi înșine mai întâi. Și nu întotdeauna pot fi ele atât de clare încât în ordinea morală și socială a existenței totul să fie și lin și liniștit, totodată, să nu mai existe probleme adică, să nu mai avem pentru ce lupta. Ar fi o utopie, chiar dacă frumoasă, ar fi o iluzie, chiar dacă plăcută, ne-am amăgi. Realitatea pe care o propun idealurile și dimensiunea acestora în cîmpul realității practice — iată spațiul în care, asemenea unor semnale ce vin din prezent și viitor, se întîlnesc dezideratele ca și așteptările acestei lupte pe care o purtăm cu noi înșine și mai ales în noi înșine, în lumea propriilor noastre gânduri și a propriei noastre deveniri. În această accepție văd, ca scriitor, și rolul mereu mai activ al literaturii și artei, și misiunea creației, a culturii în general. Pentru că e searbădă acuzația venită din depărtări după care socialismul pregătește un om de seră, un om cu suflet sec, steril, formalizat de prescripții nu numai politice ci și sociale, împiedicat adică, apăsător și constrins să-și diminueze până la vid natura drepturilor și libertăților sale fundamentale. Dar atunci pentru cine și de ce așteptăm investiții, pentru cine și de ce o politică a învățămîntului, a științei și culturii, pentru cine și de ce un întreg sistem al democrației, al participării la conducere, la decizie, al răspunderii? Și cine, căci nu oamenii cu suflete seci au durat și vor dura aceste orașe și sate ale țării, nu oameni de seră cultivă înaltele aptitudini și înaltele vocații ale identificării cu țara, cu poporul, făcînd totul pentru binele și prosperitatea națiunii lor. De altfel este o năstrușnică invenție aceasta, ca și multe altele, căci oamenii de seră nu sînt și nu pot fi nicăieri.

Ceea ce incurajează și cere partidul reprezintă tocmai contrariul, lupta împotriva vechiului, a tot ce frînează mersul înainte al societății, o bogăție sufletească în stare să innobileze și să dezvolte pe mai departe înaltele calități morale, etice și spirituale ale poporului, conștiința apartenenței sale la idealurile socialismului și comunismului. Aceasta este, între multe altele, și explicația spiritului revoluționar, aceasta este, în esența sa, și noua calitate a condiției de a fi revoluționar, de a fi comunist. Căci, neîndoindu-ne, dacă

vorbim de o nouă calitate a muncii și vieții, atunci putem vorbi și de o nouă calitate a comunistului în condițiile altei lupte, cînd baricadele sînt în noi și ținem de o cu totul altă strategie, ele sînt în mers și în ridicare de altitudini mereu, iar convingerile cer de acum și experiență, cer pregătire, știință, competență, hotărîre, dăruire, abnegație, devotament. Aceste calități emană prin partid către societate și devin, într-un proces istoric, calități ale întregului popor. Un partid al întregului popor este de aceea partidul comunist și prin el se legitimează de fapt însăși noua calitate moral-politică și socială, unitatea care este un factor decisiv al libertății și independenței.

ADOPTAT de Conferință ca program de acțiune, de muncă și luptă al partidului, al întregului popor, Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu reafirmă, dezvoltă și întărește principiul și teze care se constituie într-un prețios tezaur al gândirii politice și sociale contemporane. Atît în latura experienței practice, cît și a celei teoretice, într-o amplă perspectivă a realității și după o amplă dialectică a acestora. Se confirmă cu puterea argumentelor celor mai îndreptățite, de la etapă la etapă și într-un continuu proces de creștere, întregul traiect pe care l-am parcurs, pentru ca în anii actualei perioade să ne putem propune programe și mai îndrăznețe, rigurose gândite și urmărite în finalitatea lor esențială, să ne cerem mai mult și să învățăm a ne gândi munca și viața în consens cu trebuințele de azi și de mine ale societății. Pe cît de cuprinzătoare, pe cît de largă și complexă este problematica înaintării țării pe treptele mereu mai înalte ale progresului și civilizației socialiste, pe atîta de largă și complexă este aria edificării în om și pentru om a bogăției de idei, de orizonturi culturale și științifice, de convingeri înaintate, a bogăției sufletești prin care se exprimă și se păstrează însuși modul de a fi și simți al poporului. Stîlpii de boltă ai unei mari și neîncetate construcții se văd astfel tot mai distincți și în tot mai armonioasă așezare la orizont, prin ei se aude și sunetul clipei prezente și al celei viitoare. Dar ei anunță și chipul tuturor creșterilor din noi și din lumea împlinirilor noastre.

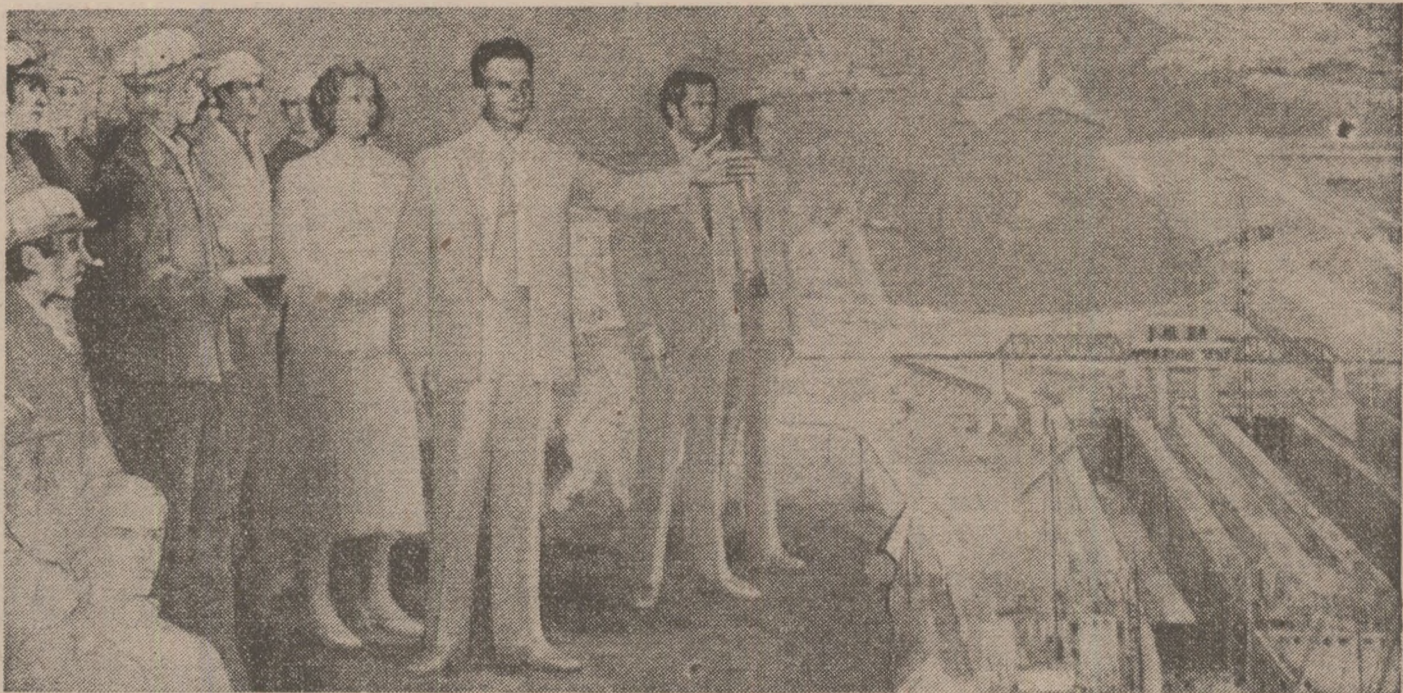
A. I. Zăinescu

ÎNALTUL FORUM

IERI — după trei zile de profunde dezbateri, într-o atmosferă laborioasă, de analiză lucidă, responsabilă a direcțiilor noastre de dezvoltare economico-socială pentru următorii ani ai actualului cincinal — s-au încheiat lucrările Conferinței Naționale a Partidului. Un eveniment care a preocupat și preocupă conștiința întregii națiuni. Un eveniment care prin dimensiunile obiectivelor stabilite de cel de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român, a dobândit evidența certă a faptelor de nuncă și de gândire înaintată, comunistă. Așa încât s-ar putea spune: nici filosofie n-ar mai fi astăzi viabilă în afara aprecierii valorilor create prin munca umană. Munca — suprema noastră avuție, munca profesionalizată la nivelul unor înalte cerințe ale epocii moderne, munca făcută cu pasiune creatoare spre binele semenilor, al poporului și al țării. Aceasta este ideea fundamentală subliniată în întreaga desfășurare a Conferinței: participarea fiecărui cetățean în mod activ și competent la dezvoltarea mai rapidă și la un nivel calitativ nou a vieții economice și social-culturale din România.

Raportul prezentat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, printr-o viziune programatică și, totodată, concretă, practică, de lucru, precum și prin analiza, într-un înalt spirit revoluționar și patriotic, a modului în care se înfăptuiește cincinalul actual, ca bază a înaintării pre-civilizația comunistă, a pus în lumină, o dată mai mult, rolul muncii eficiente în toate domeniile de activitate: economie, știință, învățământ, artă și cultură. Raportul — document de referință pentru prezent și viitor — este, în acest fel, expresia unui for de gândire și acțiune, luminând drumul pe care va merge țara în anii ce vin. Se atrund și mai mult legile obiective care guvernează mișcarea dialectică a dezvoltării, se aplică soluții realiste, urajoase, cu care partidul abordează de la o etapă la alta problemele practice ale construcției socialiste, cristalizându-se noi căi de urmat într-un mecanism complex al mersului nostru înainte. Însemnătatea și valoarea acestor soluții se reliefează și mai pregnant prin faptul că într-o perioadă în care pe planetă există numeroase contradicții economico-sociale, poporului român este limpede calea de urmat, drumul ertitudinilor spre un țel, desigur nu șor de atins, dar clar. Programul de dezvoltare elaborat de cel de al XIII-lea Congres ne arată acest drum nu numai în actualul cincinal 1986—1990, dar și în cel următor, liniile de forță constructivă ducând până dincolo de anul 2000. În acest cincinal vom atinge un obiectiv mult dorit. Anume, că țara noastră intră în rindul țărilor cu o dezvoltare medie. Medie din punct de vedere economic, fiindcă în ceea ce privește substanța socială, calitatea relațiilor de producție, România se află în prima linie a progresului. Dar chiar și din punct de vedere economic avem ramurile de bază datorită cărora ne situăm în-un perimetru înaintat. Sînt impresiionante datele cuprinse în Raportul prezentat de secretarul general al partidului la Conferință. Dacă reținem numai faptul că față de 1945, adică de momentul reconstrucției țării de după război, producția industrială este astăzi de o tă douăzeci de ori mai mare, că industria chimică a crescut de peste o mie două sute de ori, iar cea constructoare — mașini s-a dezvoltat de circa cincite de ori, ne dăm pe dată seama de ce am pornit și unde ne găsim.

Conferința Națională a avut loc în anul aniversar al Republicii. A fost un an, cu patru decenii în urmă, momentul căderii unui simbol al claselor țariste. Burghezia și moșierimea au ardat, la 30 decembrie 1947, un stîlp de susținere a aspirării maselor muncitoare. Odată cu destrămarea aceluia acronic simbol, țara s-a eliberat în mod real de o dominație. A început de atunci lichidarea unei orînduiri care-și luse traiul. A început, de fapt, lărga sfășurare a revoluției democratice. Iar în anul mai tîrziu, în 1948, prin naționalizarea principălelor mijloace de producție a început și zdrobirea unei societăți exploatare a poporului român, unic de libertate socială și națională. A început revoluția socialistă care a deschis drumul libertății și independenței. Mari transformări s-au petrecut într-o perioadă pe cît de scurtă pe atît puternic impulsivă de patosul revoluționar. Mai întîi se crea o industrie

VIZITA DE LUCRU. Pictură de Vasile Pop Negreșteanu (Din expoziția „Sub flamuri de partid, Republicii columne de lumină” — Sala Dalles)

pe care țara nu o avea și, totodată, se cooperativiza agricultura, proces complex și îndelungat care a durat aproape douăzeci de ani.

DAR Marea deschidere s-a petrecut în 1965, odată cu Congresul al IX-lea, cel care a cuprins în patosul construcției întreaga țară, din nord în sud, din est în vest, orășe și sate, toate așezările din munți și din cîmpii. Această Mare deschidere a făcut ca România dintr-o țară condamnată să rămînă „eminamente agrară” să se transforme ca printr-un miracol (chiar așa s-a și spus cîndva „miracolul românesc!”) într-o țară industrial-agrară. Țara întregă a devenit un uriaș șantier, încît de peste douăzeci și doi de ani ne măsurăm virtuțile în construcții. În construcții industriale, de locuințe, social-culturale, în toate județele, încît întreaga înfățișare a țării s-a înnoit. A fost această forță a noului: ritmul mereu proaspăt și dinamic al devenirii noastre. Numai în ultimii ani țara și-a adăugat mari cititorii ce vor rămîne pentru totdeauna în peisajul ei, orășe noi, sate noi, construcții uriașe, precum hidrocentralele de pe Dunăre și Olt, precum Transfăgărășanul, și, drept nestemate ale genului românesc în construcție, Canalul Dunăre-Marea Neagră, Metroul bucureștean, noul Centru politico-administrativ al Capitalei și noua Dimbovița, riul cu apă dulce care a devenit acum, prin limpezimea ei, o vie efigie a unei metropole moderne.

Înnoirea s-a produs pretutindeni, metaforă atocuprinzătoare care adună în sensurile ei, ca într-o oglindă, toate anotimpurile noastre de zile și muncă. În acest decembrie 1987, țara însăși are în veșmintele ei emblema unei nesfîrșite munci, a unor eroice eforturi concretizate în obiective grandioase, dar și în infinite lucrări ce scapă uneori privirii grăbite și care fac parte, de asemenea, din viața profundă a constructorilor din cele mai diverse domenii de muncă. În toate județele reînscute la o dezvoltare armonioasă se vede rodul bălăliei duse de detașamente ale clasei muncitoare, ale tărînimii, ale intelectualității, ale întregului nostru popor sub semnul calității înalte, al eficienței, al modernizării, al competitivității — obiectiv central propus nouă tuturor și însușit de noi toți la cel de al XIII-lea Congres al partidului. Peste tot și prin tot se simte un puls nou al țării. În fabrici, pe șantiere, în laboratoare și în școli. Peste tot unde trăim și muncim timpul se convertește în cunoaștere, în îndrăzneală, în creație.

CONFERINȚA Națională a partidului a hotărît, cu realism și cutezanță, pentru prezent și viitor, chiar propria noastră devenire, ca pe comoara cea mai de preț. Nu există piedici de neînving în a ne realiza propriile noastre visuri. În Raport, secretarul general al partidului a subliniat încă o dată faptul că în România trăiesc oameni care, indiferent de naționalitate, semnează prin muncă mărturia egalității în drepturi și îndatoriri. Construim o țară nouă și ne bucurăm de privilegiile oferite de Con-

stituție. Numai patria știută și însușită de noi ca idee a existenței și înfăptuirilor eroice, dar mai ales construită de noi înșine în acești ani în care țelul suprem este chiar construcția, poate fi izvorul propriilor împliniri. Desigur că sînt greutăți. Încă de la Congresul al X-lea, cum sublinia secretarul general al partidului, s-a arătat că această uriașă construcție a unei societăți noi nu are în față o șosea asfaltată, că sînt căi necunoscute, abia descoperite, dar să nu ne temem de ceea ce e greu. Încă din acei ani, referindu-se la psihologia comunistilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea într-o formulă memorabilă: „Cei care urcă spre picururile munților, pe măsură ce ajung mai sus, încetinesc pasul. Noi, comunistii, împreună cu întregul popor, nu numai că nu încetăm pasul, ci grăbim urcușul spre culmile înalte ale civilizației — societatea comunistă”.

Tot ce s-a făcut pînă acum constituie o garanție că România, cetățenii ei, poporul se vor ridica mereu printr-o luptă neabătută spre atingerea țelului suprem: o țară cu un înalt nivel de dezvoltare, o țară a echității, o țară a unei societăți care, prin întregul ei potențial economico-social, se va situa între țările avansate ale lumii, strălucind, cum spune și imnul nostru național, ca o stea. Concret: Congresul al XIII-lea al partidului prevede ca pînă în anul 1990 România să se numere printre țările mediu dezvoltate din punct de vedere economic, iar pînă în anii 2000 societatea socialistă multilateral dezvoltată (concept nou al unei edificări sociale noi, teză a secretarului general al partidului nostru) să fie pe deplin construită, asigurîndu-se astfel trecerea treptată la principiile de viață și de muncă, de producție și de repartiție comunistă. Este un drum greu, dar plin de speranțe, un drum cert spre o mare împlinire a unui vis de generații.

Și iată și generațiile noi: generațiile cărora se adresează documentele Conferinței Naționale încheiate ieri. Ele vor beneficia de această înaltă rodire a muncii unui întreg popor. Se cere însă nu numai încredere, ci și participare. O participare activă în toate compartimentele vieții sociale. O participare bazată pe profesionalizare, pe competență. Acesta este omul nou: omul competent, specializat și multilateral dezvoltat, omul animat de o înaltă conștiință socialistă, revoluționară. Conștiința revoluționară e necesară în oricare domeniu. Conștiința revoluționară se cere nu numai muncitorului din fabrică, de pe șantiere, din agricultură, ci și omului din laborator, omului de știință, omului de creație, creația fiind un numitor comun al tuturor producătorilor de bunuri materiale și spirituale. Conștiința revoluționară e o conștiință activă, o conștiință care determină acțiunea. Adică obligă la o continuă pregătire, la o permanentă însușire a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii.

SȚIINȚA e astăzi implicată, intens în domeniul producției devenind o forță vitală de producție. „În toate ramurile economiei naționale — sublinia tovarășa academician doctor inginer

Elena Ceaușescu la plenara Consiliului Național al Științei și Învățămîntului din noiembrie —, cercetarea trebuie să participe direct la realizarea în cele mai bune condiții a prevederilor planurilor de producție, să contribuie nemijlocit la buna organizare și perfecționarea întregii activități de realizare a planului pe anul în curs și pe întregul cincinal”. Arta, cultura, de asemenea, sînt de nedespărțit în epoca modernă de procesul producției. La noi, nici nu-ți poți închipi un constructor al unei opere atît de grandioase cum este o nouă societate — fără știință, fără cultură, fără artă inobolitoare și mobilizatoare. În acest spirit trebuie privită întreaga noastră creație — literatura, filmul, teatrul, — cum a subliniat în Raport secretarul general al partidului. În acest spirit se cere privit și Festivalul național Cîntarea României, cadru generos de afirmare a talentelor poporului. Există o stare de creativitate, există un concurs permanent al aptitudinilor în toate domeniile — producție, știință, cercetare, învățămînt, artă, cultură. Toate aceste domenii se întrepătrund și toate decurg logic din noua exigență a noilor cerințe. A vedea țara în anii 2000, a-i vedea realizate societății în care trăim noile trăisături, înseamnă să pui tu însuși umărul la marile edificii. Așa se și manifestă sentimentul cald și minunat moștenit din străbuni al patriotismului. Nu trebuie să uităm — ne-a îndemnat tovarășul Nicolae Ceaușescu — marile sacrificii făcute de popor și de partid de-a lungul timpurilor pentru a avea imaginea de azi și de mîine a patriei române. Să cultivăm în toată esența lui spiritul revoluționar, avînd mereu în față chipul victoriei. Așa a fost din vremuri spiritul poporului român și noi acest spirit trebuie să ni-l însușim și prin educație, prin cunoaștere, prin ideologia comunistă. Devine astfel și mai limpede adevărul în virtutea căruia obiectivele partidului — centrul vital al națiunii noastre — sînt și obiectivele de acțiune ale tuturor oamenilor muncii de pe cuprinsul României. Unitatea partid-popor, subliniată în întreaga desfășurare a lucrărilor Conferinței, constituie garanția mersului nostru înainte. Cu prea multe jertfe au fost dobîndite cuceririle noastre revoluționare pentru înflorirea patriei socialiste, ca să poată fi admisă lezarea acestor istorice înfăptuiri în cadrul cărora depina egalitate în drepturi a tuturor fiilor țării se înscrie ca o măreață izbîndă a socialismului.

Un larg front de muncă rodnică se deschide în fața tuturor. O largă perspectivă de înălțare a patriei a conturat cu claritate marele forum al comunistilor. Urmînd spiritul documentelor aprobate de Conferință, România socialistă va deveni tot mai puternică, demnă și liberă între statele lumii, iar poporul român însuflețit de nobilele idealuri ale socialismului se va bucura în și mai mare măsură de stima și prețuirea întregii omeniri dornice de pace și bună colaborare.

Vasile Băran

■ Educația patriotică constituie o parte inseparabilă a dezvoltării construcției socialiste, a formării omului nou. Să sădim în conștiința oamenilor muncii, a tineretului patriei noastre sentimentul mândriei de a fi cetățeni ai României socialiste, de a fi participanți

activi la realizarea celei mai drepte societăți din lume, de a fi permanent la datorie, de a servi, în orice împrejurări, poporul, patria, independența și suveranitatea României!

NICOLAE CEAUȘESCU

Încrederea în lumină

— mărturie de reporter —

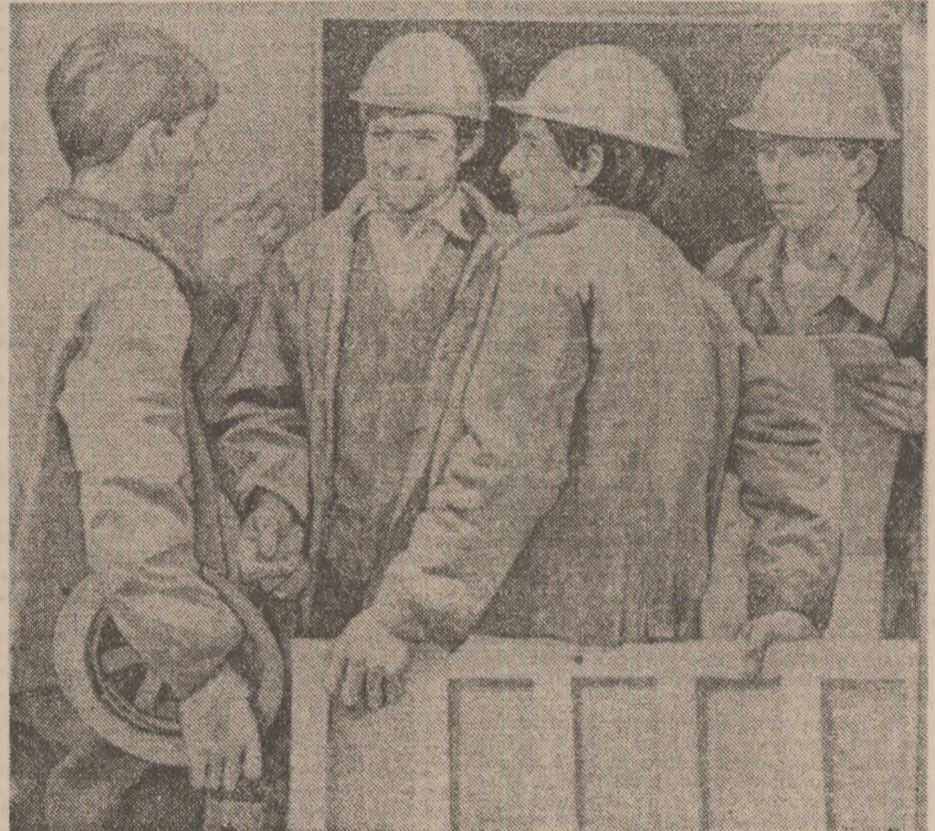
SATUL încă nu se zărește. Drumul urcă prin mijlocul unei păduri mule. Stele rare și palide clipească printre brațe de arbori. Bat la poarta primei case întinse și mi se deschide. Bătrînul ce-mi luminează fața cu lămpășul nu pare mirat de ora tîrzie la care-a fost tulburat de un necunoscut. Schimbăm, la masa iute așezată, câteva cuvinte, după care sînt lăsat să mă odihnesc într-o cameră pe a cărei masă îmi așez hirtile, cu gîndul de-a mă apuca de scris. Am văzut, auzit și înțeles multe și în această călătorie, aflată aproape de sfîrșit. Din păcate, cerneala din stilou s-a terminat. Urmează o lungă noapte de iarnă în care, la lumina zăpezii de-afară, zăresc, de parcă aș fi așezat în fața unui monitor pe al cărui ecran se derulează secvențe din filme demult văzute, figuri umane și peisaje, scene de muncă și întâmplări de viață. Nici cînd n-am fost mai convins ca în această noapte de marele privilegiu de-a fi trăit, vreme de un deceniu, agitata viață de reporter. De-a fi străbătut țara, dintr-un capăt în altul, cu avionul, trenul, mașina, vaporul, dar mai ales pe jos. De-a fi aflat oameni și fapte. De-a fi deprins lecția unui profund optimism, în afara căruia reporterul nu-și poate trăi și pricepe în profunzime timpul pe care-l traversează.

DIMINEAȚĂ de primăvară la un capăt de arie. Respirația aburită a pămîntului abia întors de pluguri. Din cabina tractorului său cu farurile încă aprinse pentru ca ochiul omului să străbată ceața lăptoasă din jur, un bărbat cu privirea oboșită, după o noapte întreagă de trudă, spune că, privind numai în jos, la brazdă, a ajuns să creadă că, de fapt, roțile tractorului său se sprijină de cer. E atîta poezie în zisa lui molcomă, încît uiți un moment de adîncă osteneală a acestui om și ești gata să începi cu el o lungă discuție despre ceea ce simte atunci cînd străbate întunecimea de-afară. Și el îți răspunde cu simplitate că-și aduce aminte de copiii săi care n-au bucurie mai mare decît aceea de a rupe, cu mîinile lor mici, piinea rotundă și aburindă pe care mama lor o scoate din cuptor. Cu gîndul acesta muncește și gîndul îi inseninează nopțile și-i dă putere să vadă mai bine și să ajungă,

după ce soarele s-a așezat bine pe boltă, bucuros, acasă.

De această amintire se leagă o altă, de pe un șantier de construcții. Era tot noapte, numai că ploua fără conținere de câteva ceasuri bune. Scăpărau, ici și colo, aparatele de sudură și, în lumina micilor fulgere, se zăreau stropii mari izbînd spinările și căștile celor de pe schele. Numai ideea că lucrezi la propria-ți casă poate să-ți dea puterea de-a munci pe o așa vreme ciinoasă — i-am spus unui fierar betonist de la care aflasem că poartă pe umeri aproape treizeci de ani de șantier. A zîmbit mai întîi, auzindu-mă, apoi m-a privit cu seriozitate. Știi dumneata, cînd m-am mutat eu în blocul unde locuiesc acum, era o iarnă cu adevărat cumplită. Nu mai îmi amintesc exact cîte grade sub zero. Oricum, îți îngheța răsufierea numai mergînd așa, în plimbare, pe stradă. Constructorii erau încă pe bloc, finalizau scara de alături. Cocolași deasupra etajului zece, în bătaia vîntului, cu fularele înfășurate în jurul gîtului, cu fețele și ochii în bătaia viscolului. Asta e viața constructorului, o cunosc bine. Dar parcă atunci, nu știu cum, mă simțeam într-un fel vinovat că-i oblig pe niște tovarăși ai mei la asemenea sacrificii. I-am și spus unuia lucrul acesta. La care el m-a luat din scurt — lasă-te, măi omule, de dulceniile astea, dacă zici că ești constructor. Păi noi nu stăm în case făcute de alții și tot cu sacrificii și sudoare?

Despre sacrificii și sudoare am crezut, un timp, că minerii sînt cei mai îndreptuți să vorbească. M-am gîndit la asta încă de atunci cînd am aflat că ei numesc orizonturi niște galerii subterane. Un cuvînt care sfidează realitatea poetizînd-o. Mai apoi, cînd am pătruns într-o mină, mi-am dat seama că cei de acolo își mai spun, în glumă, și cocori. Adică păsări mereu libere. Dar ce?, adăugau, cocorii nu zboară și noaptea? N-am știut să le răspund, dar i-am lăsat încredințați că, asemenea păsării în văzduh este viața lor, din care o treime e trăită acolo, aproape de miezul pămîntului, ceea ce-i face, la ieșire, mai sentimentali și mai iubitori de viață și natură decît aceia pentru care viața în aer liber este cel mai obișnuit lucru din lume. Iar gîndul cel bun al minerilor se îndreaptă spre lumină. Am învățat de la ei — și continui să cred asta cu tărie — că încrederea în lumină e cel mai

ION STENDL: Tineri la Porțile de Fier II (Din expoziția „Sub flamuri de partid, Republicii colonne de lumină” — Sala Dalles)

înălțător sentiment. I-am auzit vorbind despre munca celor de la termocentrale. Ei, sub pămînt, vorbeau cu nesfîșită prețuire și grijă despre munca unor oameni care se aflau afară!

NOAPTEA se apropia de sfîrșit. Dealurile din preajmă erau tivite cu primele semne ale răsăritului de soare. În casa unui poet am auzit spunîndu-se că răsăritul acela nu este altceva decît lumina care pleacă din noi și merge, alăturîndu-se luminilor iscate de sufletele celorlalți semeni, să bucure lumea. Un învățător își amintea cum, în chiar prima zi cînd a venit ca dascăl la o școală de sat, și-a chemat elevii, copii în prima clasă, pentru a doua zi, dis de dimineață, în dreptul ultimei case din sat. Și i-a pus să privească ridicarea soarelui peste cîmp. L-a bucurat tăcerea lor. Era semnul sigur al apropierii sufletului, dincolo de granițele vîrstei, de marile întâmplări ale universului. Dar miracolul a pîlit în el cînd pe cîmp au apărut părinții lor. Aplecați asupra pămîntului. Animind întregul tablou printr-o sete de viață abia sugerată.

ACESTEIA sînt o parte din trăirile reporterului care ia, în fiecare clipă, fără conținere, pulsul țării. Bucuros în fața împlinirilor. Fericit de-a dreptul atunci cînd, după ce a cunoscut în amănunt marele efort depus de un colectiv sau altul, participă la o punere în funcțiune, la o inaugurare. Trist, dar fără a-și pierde speranța, atunci cînd vede că lucrurile trenează, că faptele sînt sub puterea omului. Entuziasmat atunci cînd, după o mai lungă absență, întilnește un oraș cu totul schimbat de la ultimul său drum pe-acolo. Sau cînd se întilnește cu idei îndrăznețe, dovînd vrerea și puterea de-a face. Într-un liceu în care se pregătesc oțelarii de mîine poți pătrunde într-un veritabil muzeu al literaturii române, rostuit așa cum se cuvine de un dascăl pătimaș. La sediul unui C.A.P. zărești, la intrarea în fiecare fermă, monumentale porți de lemn sculptate de către meșterii satului. Într-un sediu de primărie întilnești un om care visează, cu luciditate, la înfățișarea viitoare a comunei, căuțînd cu osîrdie calea pe care s-o apuce în această muncă, astfel încît localitatea sa să nu semene, cît mai frumoasă fiind, cu altele; să fie, adică, ea însăși. Toate acestea și multe altele asemenea se adaugă, cu încetul, în carnetul de reporter. Apar sau nu apar sub formă de reportaje. Se mai pierd și din memoria celui care le-a consemnat, locul lor fiind luat de altele, la fel de interesante și darnice în emoții. Trece prin timp a reporterului înseamnă, însă, nu doar consemnarea unor astfel de momente înalte, doar informarea cititorilor cu privire la stadiul în care se află construirea unei hidrocentrale sau reconstrucția pămîntului, într-un județ sau altul. Inseamnă, înainte de orice, încredere în uriasul efort de ridicare a țării. Asta însemnînd încredere în oamenii acestia, fără de care profesia lui nici n-ar avea cum să existe. Apropierea de oamenii vremii conferă miză reportajului, sugerînd, în fond, apropierea de însăși esența lucrurilor. Am plecat din casa ospitalieră de la marginea unui sat de deal cînd soarele încă nu pusese stăpînire pe colțul acela de lume. Privind în urmă, am zărit luminat pătratul de geam de la camera gazdei mele. Strălucea acolo, în imediata apropiere a pădurii, ca o certitudine în veșnica izbîndă a luminii. Și mi-am zis că dreapta și iubitoarea privire asupra țării aceasta este — puterea de-a vedea patria în fiecare fereastră luminată; patria însăși fiind luminoasa noastră fereastră prin care privim optimist către toate diminețile planetei.

Don Mucenic

Partidul

Luminează duh al gîndirii —
Întru întocmirea timpului —
Cîntețul tău, — Patrie!
Acum —
Cînd o stea,
Acolo sus —
Metaforă a înțelepciunii
Împietrește idei.

Ostaș al veșniciei

Mina —
Ca un steag
Fluturînd pe cer,
Desenează
Rotundul perfect
Al Patriei —
Pină la ultima picătură
De singe pietrificat.
Patria, atunci,
Se răzvrătește în noi,
Ca un ostaș al veșniciei.

Nicolae Sinești

Istorie

Vii din adînc de veacuri și din adînc de fire,
Prin foșnetul seminței ce-și suie seva-n
griuri.
Pe fruntea ta și cerul se-oprește să-ți respire
Mireasma migratoare de arbori și de riuri.
Și nu știm alte locuri mai pline de visare,
Și nici nu vrem pe alții pe-aiici să mai cuteze,
Cînd infinitul nostru e-un petec sfînt de zare
Sub care-n loc de tunuri ard crini pe
metereze.

Un neam întreg aicea și-a pus pecetea sfîntă
Și-a înălțat pridvoare, cu gîndul să rămînă,
Cît codrul încă-i verde și mierlele mai cîntă
O doină tînjitoare în patria română,

Cit, din adînc de veacuri și din adînc de fire,
Străbunii ne mai cheamă să le-ascultăm
cuvîntul,
Cît mai tresar de veghe eroii-n cimitire
Și lecția lor aspră ne-o spune-n cet pămîntul...

Geo Galetaru

Căi de afirmare deschise tinerilor

Teatru

AM trăit cu toții zilele de mare sărbătoare ale Conferinței Naționale a Partidului, eveniment de o deosebită însemnătate în viața țării noastre.

Au fost ridicate, cu acest prilej, problemele vitale ale țării și poporului, trăsându-se căile de înlăturare a viitorului României.

Ca întotdeauna, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, a vorbit și despre funcția nobilă de educatori a creatorilor, precizând ce înseamnă ei în viața poporului și cât de importantă le este misiunea. Mai mult ca oricând omul țării noastre trebuie să fie la înălțimea sarcinilor sale și modelul și îndemnul pentru o viață demnă, pentru un comportament revoluționar îl găsește și în creațiile artistice, în toate acele opere ce-l îmbogățesc mintea și inima cu pilde de eroism și abnegație.

Admirabila idee edificatoare de viitor, Festivalul Național „Cintarea României”, care-și datorează în întregime existența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a fost, de la înființarea sa și până acum, un prilej de puternică descătușare a forțelor creatoare, de afirmare a potențialului de înnoire existent în oameni. Mă gîndesc în primul rînd la tot ceea ce acest Festival, în cele șase ediții de până acum, a pus în evidență, după cum mă gîndesc și la toate manifestările, galele, colocviile, „săptămînile” cu specific teatral organizate sub erida sa.

O excepțională posibilitate de afirmare a fost acordată în primul rînd tinerilor creatori. Nu există ediție în care să nu fie un număr mare de tineri printre laureați, după cum nu trebuie uitat nici faptul că ei au manifestări speciale consacrate anume afirmării tinerilor. Gala spectacolelor de teatru cu tematică pentru tineret, organizată de U.T.C. și Consiliul Culturii și Educației Socialiste, care se desfășoară în diverse centre culturale și muncitorești ale țării (cea din acest an avînd loc, de pildă, la Satu Mare). Gala spectacolelor de teatru pentru tineret și copii de la Piatra-Neamț — oraș al teatrului ce are chiar numele de al Tineretului, fiind de ani de zile o pepinieră de talente și înnoiri ale mijloacelor de expresie. Gala tinerilor actori din stajiu de vară Costinești.

Ceea ce există la noi și nu există în alte părți este posibilitatea de afirmare deschisă tinerilor actori, regizori, scenografi încă de pe băncile școlii. Cele două săli de teatru — dotate cu toate cele necesare — ale școlilor superioare de teatru de la București și Tirgu-Mureș, cu stațiunile lor permanente de spectacole în care joacă studenții anilor terminali sau se produc creații ale tinerilor regizori, au micșorat drumul de la ucenicie către profesionalitate, absolvenții fiind nu numai cunoscuți de public, ci mai cu seamă înarmați cu o prețioasă experiență a jocului, a legăturii cu spectatorii, a rezolvării în cele mai diverse condiții a sarcinilor scenice.

Spectacolele studențești sînt acceptate la toate manifestările profesionale și nu de puține ori premiile sînt cîștigate de cei ce ucenicesc încă, dovadă că talentul

și originalitatea nu sînt întotdeauna identice cu experiența. Numai în acest an cîteva spectacole studențești au fost încununate cu premii: **Maica** de Marin Sorescu în regia Monei Chirilă — la prima ediție a Galei „Femeia în dramaturgia românească” (Brăila) — și **Drum spre adevăr** de Cristian Munteanu, la Satu Mare, la Gala spectacolelor de teatru cu tematică pentru tineret.

Admirabilele posibilități acordate tinerilor nu sînt însă de circumstanță, ci reale, de fiecare zi, intrate adînc în practica teatrului, concretizîndu-se prin distribuția, încă înainte de terminarea studiilor, a tinerilor interpreți în roluri definitorii sau primirea în colective teatrale importante a viitorilor regizori, pentru a pune în scenă spectacolele lor de diplomă.

În viața teatrului din Arad a rămas vie pînă astăzi amintirea montării piesei **Proștii sub clar de lună** de Teodor Mazilu, în 1981, de către Dominic Dembinski, strălucitor debut al unui tînar care pe atunci încă nu-și terminase studiile. Pe scenele bucureștene pot fi văzuți, în roluri mari, viitorii actori și uenori montari, cum este de pildă **Anotimp fără nume** de Sorana Coroamă-Stanca la Național, se bazează mai cu seamă pe aportul plin de prospețime al tinerilor studenți.

De remarcat faptul că în teatrul nostru fantezia creatoare, originalitatea, dezvoltarea personalității tinerilor s-a făcut mai cu seamă în piesa românească. Tinerii iubesc lucrările românești clasice și contemporane, străduindu-se cu toată puterea ființei lor să le pună în lumină poezia, mesajul cald de umanitate, adevăr și frumos.

Printre cele mai frumoase roluri din ediția a cincea a Festivalului „Cintarea României” a fost **Maria**, din drama revoluționară a lui D.R. Popescu, **Piticul din grădina de vară**, interpretată de Ana Ciocnea în spectacolul teatrului din Piatra Neamț. Același rol s-a remarcat și în acest an, de data aceasta la Satu Mare, creat fiind aici de Marina Procopie. Luminița Botta de la Bacău a realizat-o cu mare sensibilitate pe Irina din **Maica** de Marin Sorescu, iar Dan Bădărău a făcut o creație emoționantă în **Satul blestemat** de Mircea Bradu la Oradea.

Au fost înflințate, numai în ultimii trei ani, două noi colective de teatru. Secția de tineret a Naționalului Ieșan, la Suceava, și secția română a teatrului din Sfîntu-Gheorghe, în care actorii sînt prin excelență tineri. Cu toată că vîrsta acestor colective este mică — trei ani cel dintîi și respectiv cîteva luni cel de al doilea, interpreții au și reușit să se remarcă în cîteva spectacole cu lucrări românești.

O caracteristică fundamentală a teatrului nostru o găsim în grija pe care regizorii, reprezentanții ai tuturor generațiilor, o acordă piesei românești, clasice sau contemporane. Tinerii regizori — și cînd spun tineri, mă gîndesc la cei ce au debutat în ultimul deceniu, la cei formați în atmosfera de entuziasm ce caracterizează viața noastră artistică însuflețită și întărită în cadrul Festivalului Național „Cintarea României”, duc mai de-

Premieră la Teatrul Național din Tg. Mureș: **Ne naștem o singură dată**, debutul lui Ion Ciurdaru. Regia, Dan Alecsandrescu. Interpreții din fotografie: Ion Fiscuteanu (stînga) și Mihai Gingulescu

parte această frumoasă tradiție, găsind soluții noi pentru operele deja cunoscute, valorificînd în premieră absolută piese inedite.

Printre remarcabilele spectacole din ultimii ani se numără **Passacaglia** de Titus Popovici, **Beția sîntă** de Paul Everac și **Acești ingeri triști** de D.R. Popescu, puse în scenă la Constanța de către Dominic Dembinski. Începînd cu **Proștii sub clar de lună** montată de tînarul regizor la Arad, ca spectacol de diplomă — după cum am arătat — și pînă la **Ana-Lia** de Dina Cocea pe scena Teatrului Foarte Mic din București, Dominic Dembinski se află într-o serioasă căutare a celor mai expresive modalități de punere în lumină a ideilor unui text, asociînd cu îndrăzneală gravitatea, lirismul, accentele comice.

Jucăria de vorbe după Tudor Arghezi, un spectacol de mare sensibilitate și poezie la Piatra Neamț, **Schițele** lui I.L. Caragiale la Naționalul clujan, o montare acidă, sobră, riguroasă și exuberantă proprie teatrului popular din **Chirița în provincie** la Naționalul ieșan îl definesc pe Alexandru Dabija, tînar într-o continuă înnoire a modalităților sale de expresie. Viziuni originale a adus Dragoș Galgoțiu în **Șoareci de apă** de Mihai Rădulescu la Teatrul Foarte Mic și **Secretul lui Arhimede** de Dumitru Solomon la Iași, în cel dintîi dominînd izbucnirile pasionale, în timp ce al doilea a fost lucrat sub semnul umorului popular asociat cu o aspră ironie îndreptată împotriva celor ce vor cu orice preț războale. Un autentic patos revoluționar, o revoltă sinceră împotriva asupririi a creat, cu forță, Tompa Gabor în **Nevinovatul** de Dehel Gabor la Teatrul Maghiar de Stat

din Cluj-Napoca. Sensibilitate și atenție față de piesa interbelică sau de cea de la începutul veacului au demonstrat Anca Florea în **Dezertorul** de Mihail Sorbul la Reșița și Alexandru Darie în **Săptămîna luminală** de Mihai Săulescu la Oradea.

Tinerii regizori sînt pasionați de lucrările serioase, grave, cu probleme sociale și psihologice importante. Mihai Constantin-Ranin a găsit, la Teatrul din Sibiu, soluții sugestive, emoționante, cu forță de convingere și patos pentru **Valiza cu fluturi** de Iosif Naghiu. Silviu Purcărete și Cristian Hadjiculea, doi remarcabili reprezentanți ai generației ce pășeste acum pragul maturității, sînt creșterii unor spectacole de referință, cei dintîi a dat pentru prima dată viață trilogiei **Politica** de Theodor Mănescu la Teatrul Foarte Mic, iar cel de al doilea a descoperit unor spectacole de referință, cei dintîi a dat pentru prima dată viață trilogiei **Evul mediu întîmplător** de Romulus Guga la Teatrul Mic și apoi la Tg. Mureș.

Tinerii actori, regizori și scenografi, alături de toți creatorii din teatrul nostru, sînt pătrunși de înaltă misiune ce le-a fost încredințată, de necesitatea de a fi printre cei dintîi luptători pe frontul ideologic pentru făurirea conștiinței omului nou, spectacolele lor fiind o adevărată școală de educație și formare spirituală și morală. Teatrul nostru de astăzi continuă tradițiile celor ce l-au creat în focul luptei pentru libertate națională și socială în veacul trecut și caracterul său militant rămîne o dimensiune fundamentală pe care creatorii contemporani o întăresc cu toată puterea talentului și dăruirii lor.

Ileana Berlogea

○ carte remarcabilă

REGIZOAREA Cătălina Buzoianu s-a hotărît (după ezitări despre care vorbește într-un **Argument**) să publice o carte și rezultatul e o apariție uimitoare, cu totul deosebită în peisajul zilei, incintătoare, impresionantă, ba chiar „devastatoare” în unele locuri (cum spunem citeodată, în criză de cuvinte ce exprimă adevărul). Se numește **Novele teatrale** (Ed. Meridiane, 1987) și — înainte de orice — e greu să o definești și să o descrii. Pentru a o defini, totuși, și descrie, voi face un ocol către estetica teatrală a regizoarei. Una dintre principalele sale idei e aceea de **arhitectură** a spectacolului. În notele sale de lucru, în însemnările din programele de sală, în interviuri, cuvîntul apare des, obsesiv. **Arhitectură** în sensul de complexitate supraetajată, construită pe mai multe planuri. „În spațiu”. „Eu am simțit nevoia să mă desfășor pe toate compartimentele unei montări”, spune undeva Cătălina Buzoianu (într-un interviu din revista „Teatrul” nr. 1/1986, p. 40) — și „desfășurarea” începe cu prepararea textului propriu-zis: spectacolele sale de calibrul, de la — să zicem — **Bacantele** studenției (1969), la **Studioul** Institutului sau de la Iași în carnaval și **Istoria ieroglică** (1972 și 1973 la Teatrul Național din Iași), trecînd prin **Tinerețe fără bătrînețe** și **viață fără de moarte** (1975, la Piatra Neamț), pînă la **Tv Ulenspiegel** (1979 și 1986, la Teatrul „Tănărăică”), **Nu sînt Turnul Eiffel, Maestrul și Margareta ori Doamna cu camelii** (1979, 1980 și 1985, la Teatrul Mic), au fost construite toate prin absorbirea textelor inițiale în scenariul dramatice proprii, în care și-au găsit lo-

cul tot felul de alte componente, preluate fie din scrieri „vecine”, fie din documente de epocă, fie din enciclopedia universală a limbajului teatral, în admirabile încercări de a problematiza povestea-pivot, de a o deschide către zone noi de semnificație, pînă acolo unde ea poate deveni o interogație asupra creației și a vieții înseși.

Intorcîndu-ne la descrierea **Novelilor teatrale**: alcătuiesc și ele un organism, o structură și așa mai departe — vii. Odată ce străbați numitele „căi de acces” și te acomodezi cu materia „informă, diversă, inegală”, începi să percepi regulile de compoziție ale cărții și vei fi pînă la urmă obligat să constăți că ai parcurs o „construcție elaborată după severe principii arhitecturale”. Ca într-un spectacol „de calibrul”.

Căci, iată: eseurile și fragmentele de eseuri, fișele, bruioanele, notele de jurnal și portretistice se ordonează în cinci secțiuni unitare, fiecare în parte și perfect funcționale în ansamblu. Le (în sfîrșit!) descriem, cît mai succint posibil. Prima, **Radiografiile ale actului teatral**, e o punere în temă la nivel de principii: mai înții sînt cele „patru istorioare moralizatoare” **Despre esența creativității**, în care se condensează o întreagă artă poetică; vine apoi rîndul unor eseuri despre metamorfoze istorice ale scenei, despre regizor, despre muzica și structura muzicală a spectacolului și despre actor; o serie de **Considerații asupra surselor originale ale teatrului românesc**, subtitulate **Sin-teza Orient-Occident**, oferă tentațiilor regizoarei spre construcția eclectică un suport teoretic; pentru ca portretul unui dramaturg (Ecaterina Oproiu) și după

aceea al unei generații de studenți-regizori I.A.T.C.-iști să ne apropie de concretețea spectacolului și de travaliul efectiv al pregătirii lui. Următoarele două secțiuni sînt adevăratele mostre „de laborator”: **File îngălbenite din caietele mele de regie**, conținînd însemnări legate de montări după Molière, Shakespeare, Pirandello, Gombrowicz, Dumas-fiul și Gabriela Adameșteanu, și **File albe pentru viitor**, esanționează dintr-un scenariu de film după **Sărmanul Dionis** al lui Eminescu și dintr-unul teatral după **Molloy** de Beckett. Secțiunea a patra, **Itinerariile teatrale**, cuprinde amintiri din perioada ieșeană a regizoarei și din mai multe călătorii în timp și spațiu, care i-au prilejuit întîlniri cu teatrul polonez, cu Peter Schumann și trupa lui, „Bread and Puppet”, cu Peter Cheeseman și „teatrul în comunitate”, cu Ellen Stewart, crea-toarea companiei „La Mama”, cu Eugenio Barba și al său Odin Teatret, cu teatrul american și cu „opera chineză în stil Beijing”. Iar în secțiunea ultimă sînt portrete, **Omagii (oameni din viața mea)**, dedicate lui Octavian Cotescu, Mihai Dimiu, Gheorghe Harag (**Livezii sale cu vișni**), Valeriei Seciu, lui Miriam Răducanu, scenografului Mihai Mădescu, creatoarei de costume Lia Manșoc, criticului Valentin Silvestru și — la urmă — profesorului „cel mai drag” (p. 251). Verigile se leagă după aceea logic „arhitecturală”, gîndită de astăzi dată ca desfășurare a unui destin profesional în care să se poată oglindi deopotrivă — din aproape în aproape — destinul colegilor de profesie și al breslei în general, imaginea teatrului de astăzi și istoria lui milenară, arta ca expresie profundă a umanului și ca trăire pasionată a clipei concrete, în orice moment și în orice loc, într-un efort de comunicare cu cei din jur. După demonstrația de competență teoretică din prima secțiune urmează aceea a excep-

ționalei acuități analitice din partea a doua (cu o savuroasă „conferință de presă” închipuită despre **Bolnavul închipuit**), apoi proba virtuozității inventive din scenariile inedite și, în ultimele două secțiuni, imaginea multiformă a implicării existențiale în lumea teatrului și în teatrul lumii. Simplă „istorie (reală și imaginară) a unui itinerar profesional”, cum notează Cătălina Buzoianu (în **Argument**, p. 12)? Simplu „roman teatral” („Deși nu este un roman, ar putea fi un roman teatral” — *ibid.*)? Sau „autobiografie” și „roman al destăinuirilor” (cum zice Ecaterina Oproiu în **Prefață**, p. 5)? Toate acestea și mai mult decît atât: căci **Novelile teatrale** oferă în ultimă instanță imaginea „holografică” a unui mod plin de a trăi, adică (de nu va fi pîrînd prețioasă caracterizarea) un veritabil și seducător, și impresionant proiect antropologic.

Lăsînd acum la o parte atîtea alte lucruri care ar fi de discutat plecînd de la **Novelile Cătălinei Buzoianu**, adăugăm două vorbe despre „istorioarele moralizatoare” de la început, de fapt scurte povestiri japoneze: incintător „puse în scenă”, sub titluri noi, repovestite, cu unele paranteze explicative și întrebări enigmatice la urmă, în așa fel încît devin parabole străvezi și totodată ambigui, semnificațiile multiplicîndu-se și trăgînd către o filosofie „sapiențială” a actului creator. Ar merita „repovestite” încă o dată, adică interpretate efectiv — și mai ales (dacă e să ne exprimăm preferința) ultimele două: în intenția autoarei, ele „vor-besc despre funcția politică a Artei”, fiind „deschise și altor interpretări” (p. 18), iar ermetismul întrebării de la finele celei de-a patra trimite într-un mod și subtil și crud la o tulburătoare modală a implicării morale...

Ion Bogdan Lefter

■ Este necesar să se realizeze mai multe și mai bune romane, poezii, piese de teatru, lucrări care să redea, în forme diferite, uriașa activitate creatoare a poporului nostru, să constituie o puternică forță de dinamizare a activității întregii națiuni. Avem nevoie de noi și noi cintece revoluționare și patriotice care să oglindească noua etapă de dezvoltare socialistă a patriei noastre.

NICOLAE CEAUȘESCU

Flash-back

Documentarul românesc

ÎN 1955, anul botezului celor din promoția mea de regizori ca documentariști, la Studioul „Alexandru Sahia” funcționa așa-numitul „Jurnal de actualitate”. Ne-am început cu timiditate ucenicia. În scurtă vreme am ajuns din ucenici, calfe, lucrători serioși, apoi meșteri. Dar trebuie să recunosc că nu ne-a fost ușor, cînd, după „Jurnal”, am pășit pragul adevăratului film documentar.

Poncifele ne apăsau grumazul, dar noi simțeam mirosul adevărului și alergam ca ogarii tineri după vînatul cel mai bogat. Unii ne puneau cîte o piedică și rîdeau cînd cădeam în nas. Le plăcea să ne vadă cum după sperietură, stăteam fericiți și închiși ca într-un ou, de teama curcanilor făloși din ogradă. Noi însă știam că ne vom naște în ziua cînd o să crape coaja. Pînă atunci învățam de la cei pricepuți, buni și generoși ca Victor Iliu, Mirel Ilieșiu, Ion Bostan, Savel Stîopul, Virgil Calotescu și directorul Studioului „Sahia”, Aristide Moldovan.

Multe am deprins în vremea aceea: mai întîi că un regizor este un om care trebuie întotdeauna „să găsească soluția”. Apoi, un documentarist să nu uite că viața e o mare sărbătoare, față de care să nu comită nedreptatea de a o lăsa să treacă fără să o facă să ajungă pe ecran, transfigurată de înțelesurile artistului. Apoi, să ne însoțim în aventura cinematografică de acei oameni ai cuvîntului capabili de inspirate eforturi în munca de îmbogățire a limbajului filmic.

Noi, documentariștii, am făcut și fa-

cem filme sentimentale: adică din dragoste pentru țară, partid și popor.

Bune ori neizbutite pe deplin, filmele noastre au fost și sînt pentru noi momente de reflecție și de perfecționare. În realizarea lor ne-am sprijinit întotdeauna pe comandamentele politice și sociale ca pe sextant și busolă. Fîntîna inspirației n-a secat, fiindcă trăim într-o societate dinamică, fiindcă revoluția continuă. Izvoarele ce alimentează această fîntînă au țîșnit cu putere în anul 1965, cînd Congresul al IX-lea a ales în fruntea partidului pe tovarășul Nicolae Ceaușescu. Am fost chemați atunci să făurim un nou destin României. Aceasta însemna, și pentru documentariști, muncă, efort, abnegație. Am primit recunoașterea publică a unor filme cu satisfacția datoriei împlinite. Altele, nereușite, ne-au făcut să trăim senzația riscului unei meserii grele, cu mai multe necunoscute decît pot fi luate în calcul.

Prin filmele lor, documentariștii au dovedit că, în adevăr, realitatea românească, mutațiile sociale, politice, economice, culturale care exprimă firea poporului nostru n-au cunoscut niciodată o mai profundă și mai rapidă accelerare ca în ultimele două decenii.

Cred că niciodată nu-i prea mult ca să pomenim nume de autori și titluri de filme înscrise în palmaresul Studioului „Sahia”. O voi face, fără nici o intenție de ierarhizare: Virgil Calotescu (*Transfăgărășanul, Legende noi pe Valea Argeșului*), Ion Moscu (*Invenția*), David Reu (*Aripi pentru țară*), Titus Mesaroș (*Patru mii de trepte spre*

cer, Nunta de aur), Erich Nussbaum (Nicolae Labiș, Casa lui Călinescu), Ion Visu (*Maturitate, tinerețe*), Eugen Mandric (*Magistralele luminii*), Alexandru Gașpar (*Tuneliștii, Străpungere*), Jean Petrovici (*Virtuozitate*), Gheorghe Horvath (*Mircea cel Mare — un om al pămîntului său, Pe Copou, la Sadoveni*), Pompiliu Gilmeanu (*Miini nemuritoare*), Sabina Pop (*18 ani — Stop cadru*), Tereza Barta (*Eu dacă-ăș fi o zîna*), Anita Girbea (*Cu cît cînt, atîta sînt*), Copel Moscu (*Marșul poștașilor, Vîrsta de aramă*), Felicia Cernăianu (*Maria lui Pascu*), Nicolae Cabel (*Caii de dimineață, Sentimentul Unu*), Ovidiu Bose Paștina (*Iar ca sentiment un cristal*), Adrian Sîrbu (*Căminul de familisti*), Șerban Comăneșcu (*Întoarcerea în viață*), Adrian Istrățescu (*Olimpul dacilor*).

După cum se vede, în zilele de-acum, și nu ca pe vremea începuturilor noastre, fiecare dintre tinerii documentariști are asigurată — chiar din start — părțica lui de ecran pe care să-și înscrie, cu demnitate profesională și talent, numele.

Închei, amintind un sfat al lui Victor Iliu: „Fă-ți meseria în liniște și nu căuta un limbaj nou, caută limbajul tău!”

În cei 32 de ani de cînd urc pe potecile documentarului, m-am convins că nici un film de acest gen nu poate avea autoritate, decît dacă reflectă personalitatea unui om; orice documentar adevărat e un film de autor.

Alexandru Boiangiu

Gheorghe Dinică, în două recente premiere românești, alături de Gina Patrîchi (în *Figuranții*) și de Horațiu Mălăele și Emil Hossu (în *Secretul lui Nemesis*)

Dimensiunea mitică

Comoara din Vadul Vechi nu este capodopera, dar este ultimul film al lui Victor Iliu, survenit cu patru ani înainte de moarte și cu opt după *Moara cu noroc*. Încheierea unei activități pe care cei mai buni cineaști români o socotesc a unui maestru.

Adevărul este că, după ecranizarea lui Slavici din 1956, Iliu s-a temut parcă să revină pe platouri, ca și cînd s-ar fi speriat că nu se va mai putea depăși. O boală grea și multe obligații obștești au aminat această reîntîlnire. Comoara... n-a dezamăgit, ba chiar, împreună cu filmul anterior, a părut că-l situează pe regizor într-un univers al său deja conturat, după ce la începutul activității făcuse documentare, istorii contemporane mai mult sau mai puțin ilustrative și chiar un film-spectacol. Universul în care Iliu intrase nu mai avea însă viitor, pentru că moartea l-a oprit în aceste două repere ale sale.

Spre deosebire de *Moara cu noroc*, unde tonul păstrează o încordată neutralitate cu subiectul, în *Comoara...* Iliu își precizează o atitudine emoțională. Ce-i drept, indirect, prin atmosfera de tragedie antică pe care o face să plutească. Sătul cuprins de secetă, ripele pietroase, drumurile nchotărite ale oamenilor, pașii strivind praful jos al uliței, circurile de ciori planînd peste ogoarele sterpe, personajele îmbrăcate în alb și negru (nu în costumele naționale care făcuseră epocă în trecutul idilic) alcătuiesc un fundal. Antologica secvență a aratului este însă ca o poartă care se deschide spre un alt orizont. Luptîndu-se cu țărna pămîntului, cei doi bărbați și caii lor dau o luptă inegală și inutilă. Ceilalți țărani apar ca din pămînt, să-i urmărească: nedumeriți și sfidători ei formează, vizual și prin replici, un fel de cor antic, intermediar între protagoniști și destin. Universul e închis, fiecare bulgăre de pămînt pîrînd să poată declansa un eveniment. În timp ce pe deasupra se rotește nelipsitele păsări negre, caii mor pe rînd și picile lor arborate sub soarele necrutător alcătuiesc un fel de stindarde primitive ale inutilității.

Grija pentru această dimensiune mitică, adăugată cunoscutului scrupul pentru detaliul plastic, i-a dat filmului o respirație largă. Obiectele-laitmotiv ritmează desfășurarea epică, obținînd în același timp din „fatum”-ul general semnificații de simbol. Soarta cailor pare un avertisment pentru oameni care, dominați de rapacitate, s-ar putea să piardă din vedere ce este în atara acestui prim cerc al universului. De cite ori veți merge la Cinematecă să revedeți un film de Iliu, gîndiți-vă și la această operă de sfîrșit în care, presimțind că trebuie să spună totul, el a spus poate prea mult pentru un singur film, dar a spus cite ceva și în locul celorlalte.

Romulus Rusan

Radio t. v. Imaginea literaturii naționale

■ Trei sînt modalitățile radiofonice prin care redacția culturală prezintă ascultătorilor imaginea literaturii naționale. Cea dintîi constă în difuzarea propriu-zisă de texte. Și în 1987, ca și în anii precedenți, teatrul și poezia, în primul rînd, au ocupat un loc important în sumarul unor emisiuni transmise de-a lungul întregii zile și pe toate programele, emisiuni intrinsecul relevante grație atît selecției de texte cit și în cadrul interpretării lor, încredințată celor mai reprezentativi actori din toate generațiile. Fonoteca deține un număr important de înregistrări și îmbogățirea fișierului se face continuu, printr-o nobilă actualizare a tradiției în munca de zi cu zi a redactorilor și colaboratorilor. Literatura clasică, modernă și actuală sînt în egală măsură în atenția alcătuitoarelor de sumare și dacă adăugăm valorificarea folclorului (în rubrici specializate) avem posibilitatea să constatăm felul în care reflectarea hărții

cuprinzătoare a literaturii naționale este o preocupare constantă a radioului. Deși s-au inițiat cicluri de lecturi din romanele contemporane iar teatrul radiofonic a difuzat adesea interesante dramatizări, proza este, încă, mai puțin popularizată. Experiența redactorilor și regizorilor constituie însă o garanție că și acest domeniu literar poate fie abordat cu mijloacele specifice radioului și o mai veche inițiativă, astăzi punct de onoare al *Fonotecii de aur*, precum prezentarea paginilor de proză în rostirea autorilor, demonstrează că există forme de a concentra atenția ascultătorilor.

■ În al doilea rînd, în 1987, ca și în anii precedenți, am urmărit diferite serii de informare și comentariu literar, de la cele de semnalară a aparițiilor editoriale, la cele de exegeză critică și de istorie literară. O carte, un autor, o direcție tematică sau stilistică, tendințe ale climatului literar

au fost puncte de plecare urmărite cu profesionalism, redactorii radiofonici exercitînd o activitate la nivelul colegilor lor din presa tipărită și din edituri. O istorie a formelor și aspectelor mentalității literare actuale o va lua, cu siguranță, în considerație, evidențînd seriozitatea și audiența acestor emisiuni difuzate săptămîna de săptămîna în cicluri ce acoperă, uneori, mai mulți ani. Și în acest compartiment radiofonic merită a fi revitalizată o experiență de mare succes cea a profilului de scriitor.

■ În sfîrșit, radioul a urmărit și în 1987, ca și în anii precedenți, ecoul cărții românești în lume, prestigiul ei indiscutabil pe toate meridianele și ascultînd documentarul *Aleasă prețuire în întreaga lume pentru valorile culturii și artei românești*, inclus în ultima ediție a *Atlasului cultural*, o astfel de constatare a primit noi confirmări.

Ioana Mălin

Secvențe

■ CE regizor nu și-l doarește pe Gheorghe Dinică în distribuția cu care lucrează? Și ce regizor nu ar fi mulțumit să se poată bizui pe talentul acestui actor complet, exprimat cu egală dezinvoltură pe scenă sau pe ecran? Prezența lui Gheorghe Dinică pe afiș reprezintă un punct de interes, o garanție. Fiindcă acest interpret ce pare plămădit dintr-o rocă dură, greu de transformat, nu seamănă niciodată cu el însuși. Sub felurite și memorabile înfățișări chipul lui este mereu altul, în toate genurile: în comedie, în dramă; în opere clasice, moderne și contemporane. Artistul alături cu ușurință izbucnirii temperamentale — meditația, sîretenie — năivitatea, mindrie — umilința, glumei — durerea, într-o desfășurare uimitoare de contraste, din care memoria noastră reține doar citeva titluri și, poate, nu pe cele mai importante: *Troilus și Cressida*, *Prin cenușa imperiului*, *Umbra, Ploșnița, Romulus cel Mare*, *Explozia*, *Zidul*, *Un fluture pe lampă*, *Ionestii*, *Felix și Otilia*, *Ne-*

potul lui Rameau, *Cuibul de viespi...* Puțini alți actori știu să fie atît de diversi și de originali, alînd autoritatea cu prestanța, simplitatea cu căldura, umorul cu inteligența. Cine a văzut, de pildă, ultimul său film, *Secretul lui Nemesis*, nu va uita bogata gamă de inflexiuni pe care o imprimă unei replici banale, „Da, bine!”, dar care ori de cite ori e rostită primește aplauze.

Dacă ar fi să definesc, lapidar, arta lui Gheorghe Dinică, as spune că ea sintetizează drumul autenticității către expresivitate și al dramaticului către firesc. Un drum anevoios și lung pe care nu-l poți parcurge fără o pasiune înflăcărată și fără o cunoaștere aprofundată. Un drum pe care acest actor pare a-l urma fără dificultăți, dar care-l solicită continuu. El însuși declara odată: „Trebuie să lucrezi tot timpul, să poți depăși eventualele momente de blazare, de împăcare cu tine însuși, de suficiență”. Într-adevăr, vigoarea și profunzimea portretelor, a compozițiilor, precizia cu care pune în valoa-

re amănunțele și nuanțele unei fizionomii se datoresc nu numai talentului, fanteziei și imaginației lui Gheorghe Dinică dar și eforturilor sale neobosite. Ele i-au ajutat să zămislească sute de ipostaze apropiate sau cu totul contrarii firii sale lăuntrice. Ele i-au conferit datele după care îl recunoaștem cu ușurință: sobrietatea jocului, autoritatea finutei, expresivitatea bine controlată și perfect stăpînită a mișcării, a gândirii a rostirii.

După cum spuneam, a-l include pe Gheorghe Dinică într-o distribuție constituie un privilegiu. Fiindcă acest actor, sever cu sine însuși, are, deseori, țărnia de a renunța la unele partituri. Cînd socotește discutabile fie textul, fie regizorul, fie rolul, fie celelalte personaje cu care urmează a se confrunta. Această exigență dă și ea măsura unui talent căruia nu-i este indiferent ce victorie dobîndeste. Este bine așa? „Da, (e) bine!”.

Horea Popescu

„Sub flamuri de partid, Republicicii columne de lumină”

OMAGIU de Vasile Pop Negreșteanu

INTIMPINATĂ cu o efervescentă extinsă la scara întregii națiuni și materializată în semnul concret al faptelor, Conferința Națională a partidului se bucură și de omagiul artiștilor, ale căror lucrări, grupate în sala „Dalles” sub genericul ales drept titlu pentru aceste rânduri, reflectă realitățile timpului nostru și simbolurile unei istorii în mers. Expoziția grupează piese reprezentative pentru climatul de creație al epocii noastre, fixând acele imagini capabile să transmită nu doar mesajul unor concepții despre artă și societate ci, mai ales, importanța rolului jucat de partid în edificarea socialismului, în formarea unei noi conștiințe și a civilizației care definește stadiul actual în care se află România. De aceea, alăturare, lucrările formează o compunere complementară, scena de muncă și compoziția cu accente de vie actualitate alternând cu efigii și simboluri contemporane, cu metafore care largesc orizontul implicațiilor artistice, sociale, politice. Marcind un moment de referință în această etapă a construirii socialismului în țara noastră, Conferința Națională a partidului a subliniat o dată mai mult, actualizându-le și dându-le un nou imbold, ideile promovate cu hotărâre și luciditate de Congresul al IX-lea, din perspectiva sarcinilor contemporane trasate de cel de al XIII-lea Congres, acordând atenția cuvenită politicilor de formare a unei noi conștiințe, a unei noi culturi. Iată de ce, privită din unghiul acestor responsabilități și necesităților obiective, expoziția „Sub flamuri de partid, Republicicii co-

lumnă de lumină” își dezvăluie sensul de omagiu, dar și pe acela de răspuns concret dat de artiști chemării adresate de țara întreagă, de societatea noastră, de partid, pentru edificarea unei lumi mai bune, cu o nouă concepție și cu o istorie pașnică, prosperă. Contribuția artiștilor reprezintă în acest fel o permanență a civilizației contemporane, un exemplu de participare continuă, activă și responsabilă la mersul înainte al societății, o modalitate de a fi prezent în dialectica evenimentelor, ca martori și constructori ai unui ev nou. Alăturându-se creatorilor de bunuri materiale și spirituale artiștii devin exponenții și cronicarii unui timp și ai unei ideologii, scriind o pagină distinctă în istoria acestui pământ, ridicând, alături de Columna ființei naționale, noi „columne de lumină”, cu atât mai semnificative în acest al 40-lea aniversar al Republicii.

Gindită ca un moment de sărbătoare artistică și patriotică, expoziția de la „Dalles”, dar și cea de la „Galeriile Municipiului”, închinată Anilor de avânt revoluționar și de împliniri, constituie o concentrare de calități ideice și expresive, prin intermediul lucrărilor semnate de artiști reprezentativi ai artei noastre, potrivit unei viziuni care alătură generații și stiluri, marcind militantismul funciar al creației românești și implicarea în existența socială, politică a țării. De aici și sentimentul de moment festiv, ca o amplă respirație în fluxul evenimentelor de vie actualitate, sentiment subliniat de faptul că majoritatea lucrărilor sînt de mari dimensiuni, relevind

o monumentalitate intrinsecă ce se concretizează, dealtfel, în propuneri de piese pentru spațiile publice. Excelent reprezentată, pictura ne oferă reperate necesare pentru constituirea unei imagini complete a modului în care artiștii gîdesc relația cu societatea prin intermediul unei accesibilități de elevată tinută expresivă, capabilă să transmită încărcătura ideologică intrinsecă și sensul contribuției partidului la constituirea unei noi perspective în creația spirituală. Cu atât mai mult cu cit, paralel cu un panoramic asupra realității simbolice a țării, sînt prezentate compoziții ample în care personalitatea secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a tovarășei Elena Ceaușescu formează subiectul și nucleul unor lucrări de vibrație omagială. Articulare în succesiune a tuturor pieselor prezentate — pictură, sculptură, grafică, tapiserie — subliniază ideea unui continuum simbolic formulat cu mijloace artistice între popor, partid, conducător. Această triadă, cu valoare de semn definitoriu pentru stadiul actual al societății noastre socialiste, conferă și sensul creației contemporane, deschizînd orizontul unor infinite puncte de abordare, cu tot atîtea soluții expresive.

Simbolismului monumental al compozițiilor animate, semnate de Vasile Pop Negreșteanu, în care personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu focalizează atenția și implicațiile metaforice, se adaugă acela din lucrările lui Dan Hatmanu, cu patină de veche frescă, Elena Greculești, ca o efigie alegorică, Ioan Cott, cu so-

brietatea gravurii, în timp ce piesele semnate de Eugen Palade, Costanția Nițescu, Doru Rotaru sau Vintilă Mihaescu aduc tonul reportajului din timpul vizitelor de lucru. De o viziune explicit monumentală, ca niște proiecte pentru lucrări parietale, compozițiile lui Vasile Celmare și proiectul de tapiserie semnat de Elena Haschke-Marinescu ne relevă un alt statut pentru imaginile emblematice ale conducătorului, gîndit în raport cu marile spații agorice. Proiecte monumentale cu personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu prezintă și sculptorul Mihai Coșan, lor alăturîndu-li-se busturile semnate de Paul Vasilescu și reliefurile lui Nicolae Kruch.

LA constituirea „columnelor de lumină”, contribuie, cu numeroase compoziții în care scena de muncă, peisajul țării sau portretul omului nou ocupă centrul tematicii angajate, artiști din cele mai diferite generații, demnă de semnalat fiind inițiativa organizatorilor de a echilibra întregul expunerii prin piesele unor maeștri ca Henri H. Catargi, Camil Răssu, Alexandru Ciucurencu, Corneliu Baba, adevărate exemple de civism și lecție de pictură implicită. Continuatori ai valorilor tradiționale, cu accente de contemporaneitate, o pleiadă de artiști punctează semnificativ expunerea cu lucrările lor, printre ei remarcîndu-se Constantin Blendea, cu o frumoasă compoziție cromatică pe temă agrară, Vasile Grigore, Ion Gheorghiu, în nota excelenței coloristice, Traian Brădean cu nota sa de forță și rafinament, Ion Popescu Negreni, elegiac în peisajul său foarte românesc, Ion Bițan și Vladimîr Șetran cu veridicele compoziții industriale, Eugen Popa, Ion Sălișteanu, marcîndu-și distinct locul în ierarhia valorilor, Aurel Nedel cu o excelentă scenă colorată dinamic, Viorel Mărgineanu poetizînd spațiul rural, Sabin Bălașa cu metaforele sale existențiale, Sorin Dumitrescu, bogat în sugesții complexe, regretatul Octav Grigorescu, autor al unei fresce istorice plină de alegorii. Constantin Popovici se detașează prin viziunea sa simbolică, dovedindu-se un autor de semne din descendența brăncușiană, în timp ce un Constantin Lucaci proiectează o perspectivă modernă asupra simbolului expus. Ion Vlasu prelungește linia monumentalității fruste, ca și Valentina Boștină, iar Gheorghe Iliescu Călinești se delimitează ca o personalitate inconfundabilă, la articulare tradiției arhaice cu solicitările contemporane. Relieful lui Horia Flăbîndu constituie o piesă de sensibilitate și forță, ca și gracila piesă semnată de Iulia Oniță, sau alegoria lui Peter Balogh, toate într-un fel de contrapunct cu forța conținută de grupul lui Izsak Martin. Reținem tapiseriile semnate de Elena Haschke-Marinescu, Lucreția Pacea, Valentina Ghinea-Delaport, grafica lui Gh. Ivancenco, Vasile Kazar, Adrian Dumitrescu, Constantin Baciu, Gh. Bojan și Eva Cerbu, completînd astfel un succint tur de orizont printr-o expoziție densă.

Dar esențial, dincolo de valoarea artistică, rămîne sentimentul întîlnirii acestor autori de „columne de lumină”, în omagiul adus Republicii și partidului, țării și conducătorului, cu prilejul Conferinței Naționale a partidului, punct de referință în istoria țării noastre socialiste.

Liana Alexandra

Virgil Mocanu

Muzică

○ seară memorabilă

RADIOTELEVIZIUNEA Română a găzduit, la acest început de decembrie, într-o atmosferă de aleasă sărbătoare, cu un entuziasm și o căldură greu de redat în cuvinte, un concert omagial dedicat celebrei Cella Delavrancea, muziciana de geniu a neamului românesc, care a străbătut un secol de cultură națională și europeană și care marchează profund unul din marile noastre destine artistice. Un destin artistic care s-a intersectat cu George Enescu, cu I. L. Caragiale, Vlahuță, Constantin Brăiloiu, cu Jora, Lipatti, Rubinstein, Perlea, George Georgescu, Carlo Zecchi, Pablo Casals, David Oistrach, Sviatoslav Richter, Isaac Stern, Celibidache, Monique Haas, Jehudi Menuhin, Tiberiu Brediceanu, Paul Valéry, Floria Capsali, Nadia Boulanger și panoramă spirituală europeană ar putea continua cu încă multe alte nume de rezonanță.

Au cîntat cu bucurie și cu mare dăruire celor o sută de ani împliniți de Cella Delavrancea personalități ilustre ale artei noastre interpretative: Maria Foltino, Mioara Cortez-David, Corul „Madrigal” dirijat de Marin Constantin, Dan Grigore, Aurelian Octav Popa (prezent în dublă ipostază, de solist și dirijor al orchestrei „Quodlibet musicum”), Florin Georgescu, Alexandru Moroșanu, Bogdan

Bobocea, Dan Claudiu Vornicelu, la care s-au alăturat actorii Ion Caramitru și Ovidiu Iuliu Moldovan.

Au fost prezenți pe scenă omagînd excepționalul om de cultură, evocîndu-i emoționant fascinantele și rasatele calități de pianistă, de pedagog, de scriitoare, de critic de artă, Iosif Sava, Zoe Dumitrescu Bușulenga, Șerban Cioculescu, Dan Grigore. Toți cei patru ne-au umplut inimile cu căldură relatîndu-ne momente inedite ale artei sărbătorite, sau conțurîndu-i din diverse unghiuri personalitatea covârșitoare prin complexitatea ei.

Destinul artistic al Cellei Delavrancea este contopit total cu arta sunetelor și, în acest sens, crezul ei estetic este elocvent, căci iată ce gîndește distinsa maestră despre muzică: „Muzica, cu puterea ei matematică, este graiul cel mai veridic al inteligenței. Ea reproduce spiritul ideilor născute din senzații, esența ritmurilor naturii. Creează analogii mai evocatoare decît actele precise ale vieții. Prin ea se adîncește sensul tuturor faptelor, se adevărește metafizica lucrurilor percepute de simțurile noastre. Ocean nesfîrșit de expresii, lasă în amintire o uimire luminoasă ca dira unei stele căzătoare, la fel de enigmatică și distantă în substanță și fluiditate”.

Momentul culminant al serii a fost

acela în care Cella Delavrancea s-a urcat pe scenă și ne-a interpretat două preludii de Chopin și două de Bach. A fost momentul de maximă tensiune, în care se simțea că parcă sălii îi e teamă să respire pentru a nu spulbera vraja clipeilor respective... Apoi a improvizat la patru mîini împreună cu Dan Grigore...

Cîtă agerime a spiritului, cîtă suplețe a auzului, cîtă muzicalitate, toate sensibile, prezente și tinerești la impozanta vîrstă de o sută de ani! În toate era autentică bucurie — Cella Delavrancea, așezată în fața pianului a declarat publicului că se simte ca de nouăsprezece ani cînd este primită cu atîta dragoste și entuziasm.

Am fost și eu în sală, printre cei mulți care au aplaudat-o îndelung, care au ovacionat prezența domniei sale acolo, am fost și m-am bucurat că am avut prilejul să trăiesc un asemenea moment cultural, pe care nu-l voi uita niciodată și îi aduc și eu o dată cu aceste rânduri omagiul meu și admirația fără limite pentru tot ce a făcut pentru cultura românească, urîndu-i „La mulți ani!”. Să aducă în continuare, cum spunea în acea seară Dan Grigore, „viața anilor și nu numai ani vieții”.

■ Problemele complexe pe care le ridică uriașele transformări care au loc în țara noastră și în lumea contemporană cer un larg orizont ideologic și politic, o înțelegere și cunoaștere temeinică a legilor generale ale dezvoltării sociale, a interdependenței din-

tre diferitele fenomene (...). Se impune o intensă activitate de propagandă, politică, culturală, pentru ridicarea conștiinței revoluționare a tuturor oamenilor muncii.

NICOLAE CEAUȘESCU

Cultura socialistă și revoluția valorilor

MARILE revoluții din istoria omenirii au produs răsturnări, restruc-turări mai mari sau mai mici și în sistemul valorilor.

În sfera valorilor culturale, oricât de mari ar fi transformările ce se produc ca urmare a unei răsturnări revoluționare, se află, totuși, cele mai adânci temeiuri de permanență și continuitate; aici se află tezaurul de gândire și sensibilitate al umanității, cele mai relevante investiții, de muncă și experiență, de spirit și inteligență, de suferință și bucurie — fără de care nu ne-am putea imagina însăși istoria dramatică a umanității ca o ardere continuă la temperaturi înalte, ca o căloană fără sfârșit. Trecerea de la o epocă istorică la alta, de la un sistem socio-economic la altul înseamnă deigur și substituirea unor valori perimate cu altele, mai ales atunci când e vorba de valori politice, economice, juridice — atât de sensibile la schimbările de bază ale societății. Privind însă lucrurile dintr-o perspectivă culturologică, esențială mi se pare nu atât înlocuirea unor valori cu altele, cât regindirea și restructurarea lor în consens cu noile obiective sociale, cu noile funcții pe care le dobândește cultura într-o epocă revoluționară.

În cele ce urmează evidențiez doar unele elemente care ar putea constitui schița unei teorii despre revoluția valorilor, posibilă și necesară în socialism. Premisele ei, chiar dacă sînt bine cunoscute, se cuvine totuși a fi reamintite (cel puțin unele din ele):

— revoluționarea structurilor existențiale de bază ce vizează relațiile omului social cu natura și raporturile dintre oameni;

— recunoașterea muncii, în toate ipostazele ei fizice și intelectuale, ca paradigmă necesară a oricărei „instituiri teologice” prin reconcilierea (pentru prima dată în istorie) a aspectelor ei economice, sociologice și antropologice — ceea ce face posibil ca munca socialmente productivă, ca factor de civilizație, să fie și antropologic productivă ca terapie și spirituală, ca factor modelator de suflet;

— regindirea conceptului de **umanism** prin extensiunea și integrarea sa în întregul sistem de civilizație;

— regindirea conceptului de **valoare** prin extensiunea și aplicarea sa în toate îndeletnicirile umane care îmbogățesc cu ceva, fie și oricât de modest, geografia ființei spirituale a omului, care este altceva decît imitație și consum neproductiv (în înțelesul strict economic al acestei noțiuni).

În ce constă, așadar, revoluția valorilor, pe care cultura socialistă o determină și o realizează?

Din punct de vedere al valorilor umane, al materializărilor în toate structurile societății socialiste și de afirmare a acestor valori, s-a acumulat suficientă experiență, s-au deschis destule ferestre spre viitor, astfel încît să se impună o nouă conștiință culturală de sine, o nouă strategie pe termen lung de reconstrucție radicală a societății și a omului. Sistemul de valori al societății noastre este cosubstanțial cu o civilizație de esență umanistă, construită de oameni și pentru oameni, menită să transforme radical însăși condiția umană, să genereze un nou model de umanitate.

Pentru actuala etapă de dezvoltare a civilizației românești, revoluționară ni se pare înainte de toate depășirea scîndărilor nocive, antagonismelor degenerative din sinul valorilor culturii, o strategie a dezvoltării întemeiată pe unitatea și solidarizarea formelor culturii, pe recunoașterea rolului decisiv al acesteia. În **Cu-vintarea sa la cel de-al III-lea Congres al Educației Politice și Culturii Socialiste**, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea că fiecare orînduire a căutat să folosească activitatea cultural-educativă spre a-și justifica propriile temeiuri deși au apărut întotdeauna clase sociale și forțe umane noi care au luptat pentru o nouă așezare a lucrurilor, pentru noi idealuri de progres, dreptate și libertate. În socialism se recunoaște însă deschis și programatic caracterul unitar și rolul decisiv al culturii.

O revoluție a valorilor în condițiile civilizației socialiste, tocmai pentru că este integrală și unitară, vizează nu numai valorile culturii umaniste dar și acele valori cărora altă dată cu greu li se putea atribui acest calificativ: **valorile economice și cele politice.**

IN monumentală sa „anatomie” și „fiziologie” a sistemului capitalist, Marx le-a analizat pe cele dintîi din unghiul de vedere specific al științei economice. Problema este dacă ele pot fi valori și din punct de vedere al filosofiei culturii. Experiența socială a socialismului dă, mi se pare, un răspuns pozitiv. Fără a putea insista, voi observa

alci că valorile economice sînt valori culturale, intrucît:

— participă, într-un fel sau altul, la geneza tuturor valorilor prin „dialogul” umanizant și instituent om (social)-natură, prin „jocul” mereu schimbător al celor două realități;

— valorile economice sînt prin excelență și în chip precumpănitor **valori-mijloace**, subordonate unor trebuințe omenești variabile, dar ele își integrează totdeauna ideea de scop intermediar — scop final și suprem fiind doar omul. Valorile economice se nasc din relațiile cognitive și transformatoare dintre om și natură, precum și din relațiile sociale între oameni. Sînt valorile lui **homo faber** dar și **homo creator** — investiții de inteligență, de imaginație și sensibilitate pe care omul le construiește după **legile utilului** dar și după **legile frumosului**. Dacă valorile fundamentale de tip tradițional reprezintă un fel de centre focalizatoare în „castelul” fermecat al valorilor, valorile economice — prin natura lor de a satisface nevoi fundamentale ale omului și de a oferi mijloacele de bază pentru făurirea altor valori — reprezintă stilpii de susținere și condiția posibilității de a fi a altor valori. De regulă axiologiile tradiționale nu învrednicesc valorile economice cu această calitate, dar situația se schimbă radical

prisma a două concepte elaborate și dezvoltate în opera secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, **calitatea vieții și principiul multilateralității.**

În ceea ce privește primul concept, trebuie spus că socialismul depășește dezechilibrul grav care s-a creat între **cultura stocată și cea trăită și experimentală**. Realizările de vîrf ale tehnicii și științei moderne, ca și marile capodopere din trecut și de azi ale culturii umaniste se transformă tot mai mult în cultură experimentală și trăită, în sfera muncii, a timpului liber, a relațiilor cotidiene etc.; valorile acestei culturi se convertesc în **calitatea vieții oamenilor.**

NU este vorba de o chestiune de meditație teoretică, de visare la un viitor îndepărtat, ci de o problemă practică și programatică pe care și-o poate pune efectiv numai o societate care prețuiește omul — fiecare om, omul ca ființă muncitoare și nu doar o elită — ca singurul izvor de valori și ca valoare supremă, legitimînd întreaga lume a valorilor. Este meritul partidului nostru, al secretarului său general, de a operaționaliza prin acest concept un vechi ideal umanist — **perfectibilitatea omului și a condiției umane**. Calitatea muncii

altă dată mai degrabă un vis, devine acum realitate, stare existențială și valoare socială polarizînd și integrîndu-și alte valori;

— **egalitatea** este o consecință și o implicație a dreptății, avîndu-și temeiul în desființarea relațiilor de exploatare, în **baza economică a societății** dar manifestîndu-se pe toate planurile vieții sociale. Egalitatea este valoare socială, ea se manifestă în relațiile dintre oameni ca ființe sociale, muncitoare, fără a însemna egalizarea lor mecanică pe plan psihospiritual individual;

— **echitatea**, înțeleasă ca o concretizare și diferențiere a egalității, este o sinteză dintre dreptate și egalitate, funcționarea realmente umanistă a acestor valori (dreptate, egalitate), garanția că ele nu vor esua într-un abstractism pur și ineficient;

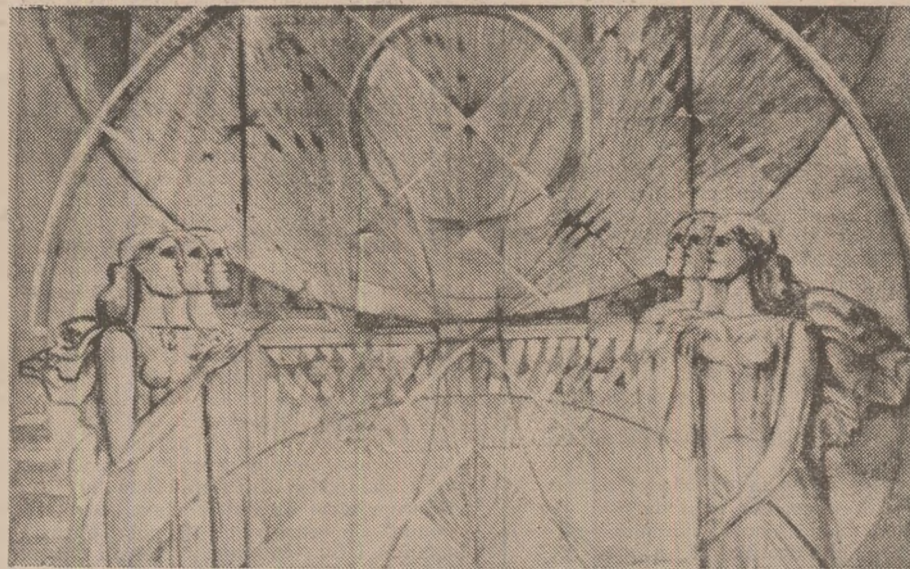
— **libertatea** este o valoare de care se face mult caz în așa-zisa lume liberă, fiind însă sărăcită de conținut, redusă la câteva aspecte, escamotîndu-se însăși esența libertății. Libertatea este modul de raportare a omului la istorie — omul (întregul popor) nu este o jucărie a destinului sau la discreția unor mari puteri, ci citor liber de istorie nouă; **la natură** — prin cunoașterea și transformarea naturii patriei într-o nouă geografie economică și culturală, prin înnoirea și valorizarea optimă a resurselor naturale de care dispunem; **la societate** — prin depășirea rupturilor grave între individ și societate, între interesele particulare și cele generale, prin asocierea a două procese: socializarea personalității și personalizarea societății; **la sine însuși** — printr-o mai bună cunoaștere și valorizare de sine, prin educație și autoeducație, prin formarea (autoconstrucția) personalității.

La toate aceste valori se adaugă promovarea **echilibrului axiologic** între anumite aspecte polare ce focalizează și impulsionează lumea valorilor, precum: momentul explicativ și cel normativ al atitudinii umane; **cunoaștere științifică și conștiință morală**, cunoaștere și valorizare, ca acte constitutive de cultură și civilizație, armonizînd eficacitatea, economicitatea cu valoarea și calitatea vieții; **umanismul**, respectiv disciplinele umaniste sau cultura umanistă, și știința, respectiv științele exacte, științele naturii sau cultura științifică; **dimensiunea subiectivă, interioară și individuală a culturii**, vizînd autoperfecționarea individului uman, îmbogățirea și înobilarea vieții sale sufletești, cu dimensiunea exterioară, **obiectivă a culturii**, ce are în vedere expansiunea omului în mediul exterior, transformarea mediului natural într-un mediu de cultură; **umanizarea raporturilor sociale și umanismul politic al democrației participative**, semnificînd participarea întregului popor la făurirea unui nou destin istoric; **raționalitatea și afeectivitatea** faptelor de cultură, împotriva subiectivismului și iraționalismului care contestă sau minimalizează rolul factorului rațional în civilizația modernă, dar și împotriva celor ce contestă sau minimalizează valorile sensibilității și afectivității; **libertatea și fericirea** care-l angajează pe om în toate dramele istoriei, fără a-l transforma niciodată în mijloc pur și simplu, în obiect de manipulare, ceea ce presupune concordanța între scop și mijloace, între valoarea umanistă a scopului și valoarea umanistă a mijloacelor.

VALOARE CADRU, matricială și referențială pentru toate valorile societății din care ele își extrag substanța nepieritoare este **omenia românească** — frumusețe sufletească, generozitate, o acută conștiință a binelui, aprecierea oamenilor după destoinicie, cinstea și patriotismul lor, spirit larg deschis spre lumea valorilor autentice, fără crispări fanatice și intoleranțe; este o omenie în care blîndețea, bunătatea, sentimentul de prietenie și frățietate se îmbină cu fermitatea, curajul, neînduplecarea, intransigența, atunci cînd este vorba de interesele fundamentale ale țării, de însăși ființa noastră istorică.

În ultima analiză, o revoluție a valorilor, în cultura socialistă va echivala cu o revoluție a condiției umane, ca alternativă necesară și salvatoare față de pericolul tehnocratic și dezumanizant al civilizației de tip capitalist. Este o revoluție umanistă care își propune și urmărește cu consecvență transformarea revoluționară a statutului existențial și a conștiinței oamenilor. O revoluție umanistă a valorilor este aceea în care toate mijloacele de acțiune, în toate sferile de activitate — de la agregate și mașini, pînă la forme de organizare și instituționalizare, crearea și difuzarea unui tot mai bogat set de valori spirituale — totul este subordonat omului, bunăstării și fericirii sale, înfloririi multilaterale a personalității sale.

Al. Tănase

GETA MERMEZE: Drum spre lumină

(Din expoziția „Sub flămuri de partid, Republicii colonne de lumină” — Sala Dalles)

atunci cînd socialismul reconsideră radical ideile de cultură, umanism, civilizație, valoare, umanism devenind un atribut de esență a întregului sistem de civilizație.

Din categoria a ceea ce numim **valori precumpănitor mijloace** fac parte și **valorile politice**, cărora practica politică burgheză le-a răpit în cea mai mare măsură demnitatea axiologică. Valorile politice sînt valori organizaționale, acționale și optimizatoare. Exercițiul lor optim, asigurînd un circuit benefic de energii constructive între planul individual-subiectiv și cel social-obiectiv, înseamnă de fapt funcționarea productivă și formativă a celorlalte valori.

În socialism are loc nu numai revoluționarea valorilor-mijloc, menite să asigure democrația valorilor și să sporească eficiența actului creator, dar și a **valorilor-scop**, legate nemijlocit de atributul perfectibilității umane. Forța și marea omului este tocmai aceea de a umple lumea cu sens, de a da prin cultură măsura geniului și verticalității sale. Și cu toate acestea, una dintre cele mai paradoxale constatări pe care ni le prilejuiește examenul critic al istoriei culturii este inegalitatea, discrepanța dintre progresul culturii și progresul omului. Nedreptele, inumanele așezări sociale din trecut au săpat o prăpastie între marile temple ale culturii și viața spirituală a oamenilor muncii. Progresele culturii artistice iar, apoi, ale celei științifice și tehnice au sporit considerabil, în loc să atenueze inegalitatea participării la cultură a diferitelor grupuri și clase sociale.

Revoluția valorilor pe care o înfăptuiește civilizația socialistă nu se referă doar și nu în primul rînd la fiecare specie de valori în parte, ci la întreaga lor mișcare în cîmpul social. Este greu de crezut astăzi că valorile sînt niște entități pur ideale și abstracte pe care nimeni și nici-cînd nu le poate atinge și experimenta, niște ținte sublimă spre care putem doar visa.

Marea răsturnare revoluționară produsă de societatea socialistă românească în această privință trebuie privită și prin

este și criteriu esențial pentru a măsura gradul de umanizare a unei societăți, capacitatea ei de a satisface multitudinea nevoilor și aspirațiilor umane, de a realiza convergența sau unitatea între cultură și civilizație; ea cuprinde numeroase aspecte: economic, ecologic, varietatea vieții, condiția de posibilitate a stării de fericire, stil de viață și integritate personală, conștiință morală și calitatea relațiilor interumane. Într-un cuvînt, este o realitate foarte complexă dar, din unghiul de vedere al temei noastre, am putea-o defini, totodată, ca revoluția valorilor în acțiune sau ca rezultatul a unei atare revoluții.

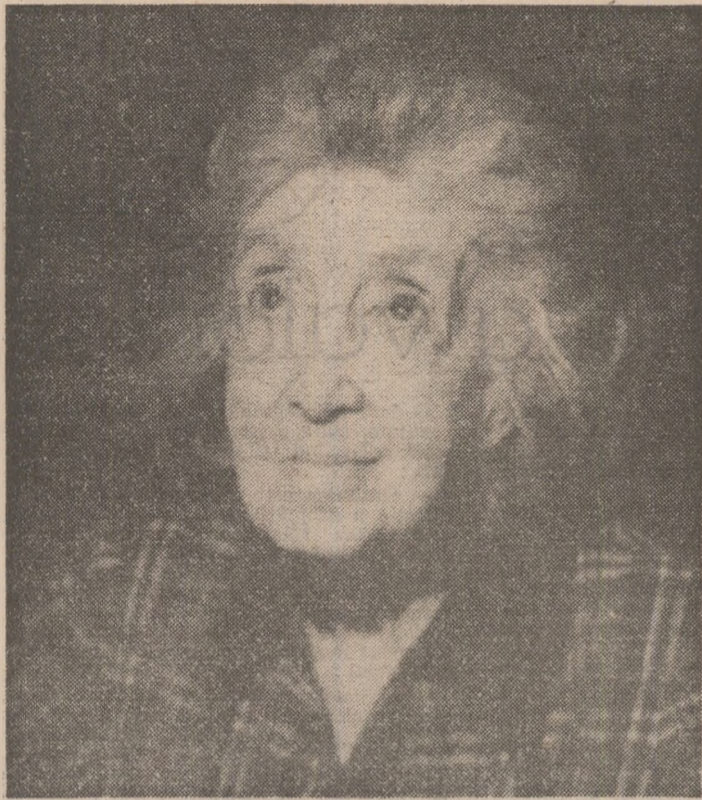
Dacă raportăm revoluția valorilor la celălalt concept menționat mai sus — **conceptul multilateralității** (ca formă modernă a universalității renescentiste), trebuie să spunem că civilizația socialistă românească depășește radical, prin caracteristicile sale valorice, contrastele și tendințele dezumanizante ale vechilor societăți și înlocuiește conflictele tragice de valori prin echilibrarea lor, ceea ce nu exclude acțiunea unor tendințe contradictorii, a unor dificultăți, eforturi, tensiuni creatoare.

Tabloul axiologic al civilizației socialiste este o sinteză superioară a tot ce a creat mai de preț omenirea în cîmpul valorilor perene, cu noi și substanțiale plusuri de cunoaștere, de frumusețe și înțelepciune, de bine și fericire a omului în comunitate și a omului ca individualitate. Este o sinteză axiologică ce reclamă armonizarea unor valori precum și a unor cupluri valorice complementare.

Individualitatea istorică distinctă a noii societăți nu poate fi înțeleasă fără a lua în considerare axul ei valoric, cuprînzînd, în cazul societății noastre:

— **dreptatea sau idealul de dreptate socială** ce decurge din însăși natura relațiilor sociale socialiste. Poporul nostru a știut să prețuiască întotdeauna dreptatea, să lupte din greu pentru ea, cu imense sacrificii, împotriva împilatorilor dinăuntru sau a celor din afară, dar ceea ce era

Dintr-un secol de viață

Fotografie de Tudor Jebeleanu

I.L. Caragiale:

CELLA DELAVRANCEA

A FOST odată un copil mintos care, de mititel, se deosebea între ceilalți de seama lui prin pornire la biruința grea — apucătură de suflet mare.

Din cea mai fragedă vîrstă, jucăria de predilecție era să domesticească un cal sălbatic... Cu îndărătnicie — puterea voinței neînduplecate — se apropia hotărît de monstrul nesupus și căuta să-l atingă... să-l mîngie... și-l atingea... și-l mîngia frumos. Monstrul simțea parcă, la atingerea copilului, că are a face cu un viitor stăpîn, care o să-l biruie, tocmai fiindcă-l iubește copilul cel mintos mai presus de orice pe lumea aceasta, și că în biruința lui — a monstrului așa de greu de domesticit, care la atîția ș'atîția le-a frînt gîtul — copilul și-a pus tot prețul vieții lui... Și numai rari copii înțeleg așa de mititei rostul și prețul vieții lor — și numai aceia, rari, de mititei știu porunci...

Încet-încet, l-a tot mîngiat copilul, pînă cînd, într-o zi, în fața lumii din satul lui, care-i știa patima lui copilărească, i-a înfipt minile-n coamă: calul — sălbatic — s-a smucit tirînd pe copil — să-l sdrobească; dar îndată, micuțul i-a sărit în spinare... și au pornit în goană, și au pierit în larg, departe, pînă unde nu mai puteau apuca ochii celor de față.

Mulți au zis:

„Copilul ăsta se duce la pierzanie... O să-i frîngă gîtul dihania sălbatică!”

Dar o babă, care cunoștea pe copil de mititel, de cînd el se tot apropia să mîngie calul nesupus, a gîndit:

„Nu-i frînge gîtul, că și-a găsit stăpînul!... Cu sufletul se călărește, nu cu trupul, și călărețul ăsta mititel are sufletul covîrșitor sălbaticiei calului!”

Locuri străine multe a străbătut călărețul, și, pe unde a colindat, lumea care vedea tîneretea lui și înțelegea mai bine decît cei din satul depărtat ce încercare de supremă bravură face el — voind să biruie pînă la stăpînirea desăvîrșită pe neînduplecatul monstru — l-a îmbrățișat, l-a ncurajat și l-a admirat... Și multe cununi i-a aruncat cu respect și dragoste, fiindcă nimic nu inspiră unui suflet întreg atîta dragoste și respect cît triumful unui suflet mare.

Într-un tirziu după aceea, cînd unii uitaseră de copilul dus departe, și cînd alții, puțini, încă-i mai duceau grija, iocătă că se-ntoarce, din depărtări, acasă-n satul lui, copilul cu calul lui, domesticit.

Toți din sat, care mai de care, îl întîmpinară cu vorbe frumoase și cu mînunchiuri de flori, să-i arate cită cînstă se răsfrînge asupra satului întreg din biruința micului erou... În urma tuturilor, se viră și baba bătrînă, aducîndu-i și ea o floare proastă de cîmp.

Au voit unii s-o dea la o parte pe baba, dar ea le-a zis:

„Nu se poate... Trebuie să primească și de la mine un semn de mulțumire și de dragoste. Copilul știu că, de mult, de cînd se tot apropia să-i mîngie calul, eram și eu dintre puținii care nu se-doiau de biruința lui”.

Și, întorcîndu-se bătrîna către tînerul erou, i-a zis:

„Să trăiești, să-l stăpînești!... și-a găsit stăpînul!”

Ei l'asta e numai o mică poveste; dar o poveste nu trebuie totdeauna să fie mare, ca să poată cuprinde un adevăr...

Tînerul erou este Cella Delavrancea; monstrul sălbatic domesticit este Arta; iar baba bătrînă... aceea sunt eu.

1909

A COLO unde strada Toamnei poartă dintr-o altă vreme a Bucureștiului se întîlnește cu cea care poartă numele lui Eminescu, peste drum chiar de biserica Precupeții-Vechi, privirile îți sînt atrase de o casă înaltă și cuprinzătoare ce își păstrează încă semeția, deși ici și colo timpul a început să-și așeze însemnele trecerii lui. Una din laturile acestei case, ce o bănuiești zidită în primul deceniu al secolului nostru, și anume cea în care se află ușa principală, copleșită parcă de crengile unor arbori ce își răsucesc și își involburează spre pămînt crengile, mărginește strada Eminescu. Cealaltă străjuiește strada Toamnei după ce a trecut de intersecție. Aici o largă fereastră deschisă către lumina bogată a zilei pare făcută să absoarbă mireasma florilor crescute năvalnic și cu o bucurie nestîngerită în petecul de pămînt ce se află de ambele ei laturi.

Dacă în faptul unei înserări de vară te oprești cîteva clipe, în colțul unde casa unește cele două străzi, o stranie metamorfoză începe să se petreacă încît nu te-ai mira ca pe lîngă tine să treacă lampagiul venit să aprindă felinarele și să auzi tropotul cadențat și atît de liniștit al cailor înhămați la trăsurile ce merg fără grabă către centrul orașului. Călătorul obișnuit al autobuzelor ce străbat strada Eminescu observă că puțină, foarte puțină lume intră sau iese din această casă, mai ales la orele dimineții. Dar dacă, spre sfîrșitul unei zile de primăvară, vară sau toamnă, treci prin fața ferestrei în răgazurile de liniște dintre zgomotul nervoaselor automobile și frinele scrișnite de ultim moment, auzi cum din casă se revarsă acordurile mirifice ale unui pian...

...După ce ai urcat cele patru trepte de piatră și-ai sunat, ușa și se deschide și ești poștit în casă cu prietenie. Dar odată ce ușa s-a închis și te afli încă în micul coridor, un straniu sentiment te încearcă: și anume că nici un pas nu trebuie făcut mai departe deoarece ar destrăma o vrajă. Nu vezi nici pianul și nici artistul care, pe clapele lui, alcătuieste un cîntec ce-ți este cunoscut, pe care l-ai auzit de nenumărate ori dar care acum, îți pare altul. În largă încăpere unde mobile, obiecte, tablouri, fotografii te poartă către alte lumi și unde mergi chemat de acordurile pianului, care estompează totul pînă la imaterialitate, o vezi pe Cella Delavrancea. De cîte ori, m-am întreat în acea duminică de la sfîrșitul lunii iulie a acestui an, cînd am venit să definim structura volumului său **Dintr-un secol de viață**, recent apărut la Editura Eminescu, m-a întîmpinat această imagine? Sînt douăzeci și trei de ani de cînd am cunoscut-o pe Cella Delavrancea și de atunci nenumărate prilejuri m-au făcut să pătrund în acest sanctuar al frumosului. Dar acum cînd o reintîlneam după ce Domnia-Sa revenise dintr-o călătorie de mai multe săptămîni în orașul de pe malurile Senei se afla tot în fața pianului fără ca cel mai mic semn de oboseală intelectuală să se citească în luxurianta desfășurare a divinelor pagini chopiniene.

ȘI ATUNCI, în timp ce o ascultam, o altă imagine tot atît de vie, tot atît de adevărată, tot atît de familiară se supra-punea: ușa de la intrare deschisă cu aceeași prietenie, dar de data aceasta o liniște nefirească te întîmpina, o liniște pe care simțai că nu trebuie să o turburi cu nici un preț, așa cum spunea odată poetul: **Pășește-ncet să nu deștepti tăcerea**. Veneai aici în ceasurile cînd Cella

Delavrancea, așezată înaintea unui secretar aflat în colțul alăturat al pianului, chema **dintr-un secol de viață** imagini asemănate cu „cioburi de vîs” care nu rămîn risipite, ci se alcătuesc în forma lor originară la capătul unui proces de alchimie ce nu se petrece trudnic și deliberat, ci la hotarul dintre vis și viață. Cella Delavrancea mărturisește în noile pagini ale acestui volum cum amintirile vin, se îndepărtează, se reîntorc, iar unele din ele se statornicesc. În acel moment le așterne pe hîrtie cu arta unui caligraf din alte timpuri într-o deplină contopire cu subiectul ca unul din acei vechi cronicari, care, folosind o expresie a lui N. Iorga — scriau viața pe care o trăiau. Amintirile ei n-au nimic din emfaza prezumțioasă a celui ce vrea să-și demonstreze ubicuitatea prezenței și nici nu se revarsă pletoric asemenea unui fluviu care rupînd zăgazurile duce și magma întîmplărilor anodine. Amintirile și portretele Cellei Delavrancea ne poartă într-o lume de elevată intelectualitate, circumscriu un itinerar artistic în care adolescența, iubitoarea muzicii, interpreta „convorbea” cu personalități de referință ale artei universale și românești. Ea asculta cu bucuria de a fi părtașă unor clipe unice sau talmăcește emoțiile procurate de pagina de carte și de „tablourile dintr-o expoziție”. Însă nici-o urmă de pedanterie snoabă, de trufie afișată cu ostentație, de situare în centrul atenției ci avea bucurie ingenuă în fața actului sufletesc împlinit pe culmile desăvîrșirii.

DAR Cella Delavrancea posedă ca un maestru și arta evocării existenței de ficare zi, în toate metamorfozele ei pînă la amănuntele terestre. Ceea ce pare de-a dreptul incompatibil cu orizonturile existenței sale deschise atît de timpuriu către lumile sublimului și ale absolutului. Ai crede citind paginile sale de cronică și cele memorialistice că eleva, colaboratoarea, prietena, exegeta onora din marile spirite ale culturii românești și străine nu poate trece dincolo de lumea muzicii, picturii, literaturii în toate reverberațiile lor și că orice evadare în cotidian nu ar fi decît stingheritoare și artificială.

Și totuși cu cită naturalețe evocă Cella Delavrancea ceea ce am putea numi, după expresia împămîntenită de Jules Romains, **viața unanimă** ce a împlinit un secol din care a cules toate acele detalii ale universului casnic atît de autentic, de plastic, de grăitor reconstituite, încît avem senzația că ne aflăm în fața pinzei unui maestru flamand.

Dar pentru cei ce am pășit pragul casei, pentru cei ce am ascultat-o și am privit-o cînd fără voia noastră prezența ni s-a făcut simțită, știm cu cită degojare Cella Delavrancea trece din lumea abstractă a muzicii în freamătul cotidian. Fără nici-o urmă de afectare, fără simulari binevoitoare și condescendente. Memoria artistică, vibrația sufletească în fața a ceea ce e frumos și ales se unesc cu o penetrație psihologică ieșită din comun, explicînd omul în totalitatea răsfrîngerilor sale morale. Intelectualitatea sa ascuțită, trăirea vieții într-un plan estetic superior nu au atrofizat posibilitatea de a se integra în ritmul cotidian al tuturor.

Portretul scriitoarei Cella Delavrancea se constituie din imbinarea armonioasă a unor contrarii, din îngemănarea unor elemente în aparență divergente, conferindu-i un loc unic în literatura română prin valoarea de mărturie a paginilor sale și prin vibranta lor elevație intelectuală.

Valeriu Răpeanu

100

■ Un secol plin de lumină pentru pianista, compozitoarea și scriitoarea Cella Delavrancea: 15 decembrie 1887 — 15 decembrie 1987. Astăzi, cînd a făcut primii pași în cel de al doilea secol de viață, noi, cei mulți care am auzit-o cîntînd și care i-am citit proza și memorialistica publicată, ne alăturăm bucuriei sale, cu admirație și cu respect, felicitînd-o pentru triumful vieții asupra timpului, venit să incununeze celelalte multe triumfuri pe care le-a avut în arta muzicală și în literatură. Din cei o sută de ani pe care i-a trăit pînă astăzi, mai mult de nouă decenii s-a aflat sub stăpînirea muzicii; ore întregi, zi de zi, trudindu-și întreaga ființă în rigorile exercițiilor și apoi bucurîndu-se de mîngierea, inefabilă, a clapelor pianului, urmîrind solemnnele porunci ale notelor muzicale.

La 17 mai 1971, cînd i-am luat un interviu, am aflat puține episoade din viața Cellei Delavrancea, dar am înțeles în care publicații francezești și românești sînt consemnate începuturile și primele sale triumfuri artistice. Cînd avea trei

ani îi plăcea „joaca de-a pianul”, iar la cinci ani, cînd știa să cînte mai multe melodii, „pe dinafară”, adică fără să mai vadă notele după care învățase, a cerut să fie dusă la „școala de pian”. A fost dusă și a învățat, așa încît, după cincisprezece ani de studii, a putut să dovedească, în fața examinerilor, că știe să cînte nu ca o elevă bună, ci ca o adevărată maestră. Aflăm din revista „L'illustration” consemnările reletitoare la evenimentul respectiv. În rezumat:

Paris, 21 iulie 1907. În cadrul serbării de fine de an la Conservatorul de Muzică, una dintre eleve, care n-a împlinit încă douăzeci de ani, cîntă la pian. Asistă întregul corp profesoral, muzicieni veniți de prelungi timp, ca de obicei și rude ale elevilor. Eleva anunțată cîntă fără emoții; uită că este în fața unui public atît de pretențios și plutește cu minile, cu sufletul și cu mintea peste clapele pianului, fără nici o greșală. Verdictul juriului: eleva a obținut „Premiul întâi, cu elogi”. Din sală izbucnesc aplauze furtivoase. Printre cei copleșiți de admi-

rație și de emoție se află și un fost student al Facultății de Drept din Paris, venit de la București, în anii 1882—1884. Numele elevei premiate: Cella Delavrancea. Numele fostului student: Barbu Ștefănescu-Delavrancea, tatăl elevei.

La București debutul talentatei pianiste a fost făcut în ziua de 9 iunie 1911, în cadrul unui concert dat împreună cu violonistul francez Lucien Capet — așa cum îi vedem în fotografia pe care o reproducem din presa vremii. Acesta a fost „Concertul anului”, cum l-au denumit pretențioșii cronicari muzicali, „succesul domnișoarei Cella Delavrancea întrecînd orice așteptări și confirmîndu-i titlul pe care i l-a dat, recent, presa franceză: «Cea mai mare pianistă europeană»”.

În literatură, Cella Delavrancea a intrat cu volumul **Vraja** (nuvele — 1946), urmat de **Arpegii în ton major** (culegere de articole publicate în diferite reviste — 1970); **Mozale în timp** (impresii, călătorii — 1973); **O vară ciudată** (roman — 1975); **Trepte muicale** (conferință prezentată la radio — 1984); **Dintr-un secol de viață** (volum omagial — 1987).

I.M.

Cella Delavrancea, Paris, 21 iulie 1907

Fascinanta prezență

PREA plinul emoției îmi gătuia cuvintele în seara aceea în care o vrajă unică lega laolaltă o sală fremătătoare de entuziasm. Sărbătoream, fără pompă și ostentație, în chipul cel mai firesc, o artistă, scriitoare și muziciană, o intelectuală coborând dintr-un neam și dintr-o lume de intelectuali, lume strălucită, lume revoluționară. Și sărbătoream era diferită de oricare alta din istoria culturii românești și chiar din istoria culturii universale. Căci ce au însemnat aniversările de 80 sau 90 de ani ai oamenilor de seamă ai lumii față de prezența Celinei Delavrancea la propriul său centenar? Și în special față de vivacitatea prezenței care s-a tradus cu brio în paginile de Bach și Chopin cîntate, în improvizările jucăușe la patru mîini cu Dan Grigore, în dialogul fermecător de spontan cu sala! Cum să nu te tulbură, în fața acestei fascinante prezențe, secvențele sincopate ale unor amintiri de peste o jumătate de secol, îngrămădite în memoria noastră afectivă din vremea cînd proteica personalitate a artistei ne marca, așa cum avea să marcheze generații la rînd, prin diversitatea, forța, strălucirea ei?

O revedeam, în seara aceea, pe desăvîrșită artistă, siluetă mobilă, de argint-viu, însufletind marile săli de concert; îmi aminteam de activitatea sa de cronicar muzical conștient de duh și poezie, lansînd necontenit jerbe multicolore de metafore, dar exigent, perfect obiectiv și atingînd întotdeauna centrul sferic de cristal a adevărului artistic. De aceea, prin 1937, noi tinerii îndrăgostiți de muzică ne smulgeam unul altuia din mină ziarul „Le Moment”, unde Cella își publica cronicile. Mi-am mai adus apoi aminte de un ciclu al sonatelor beethoveniene cîntate și comentate de domnia-sa, la Radio, prin '36-'37, și în special de un comentariu de extraordinară conotații la sonata *Les adieux*, privind motivul celor trei note faimoase, întrebare a sufletului mereu întors către depărtări. Atunci, poate, am înțeles mai bine ca oricînd valoarea creatorului de interpretare, aceea care înnoiește de fiecare dată opera de artă printr-o înțelegere totală, valoare reclamată de Cella Delavrancea de la orice artist autentic.

Apoi paginile operei sale scriitoricești, parcurse printr-o relectură mai recentă, veneau și ele în minte pentru a-mi revela pe omul de cultură întinsă, în al cărui orizont impresionant, dominat cert de arta sunetelor, muzica, se imbină cu

poezia și filosofia, cu artele plastice, baletul și arhitectura.

Astfel, făcînd într-una fire nevăzute între amintiri și realitatea prezentului, încercam să prind calitatea dominantă a acestei făpturi încărcate de atîta bogăție.

Intr-adevăr, mi-am spus, o natură generoasă a hărăzit-o cu atîtea daruri, de la celula biologică la intelect, la spirit... Să vedem în ea, oare, numai un monument durabil al naturii? Termenul mi s-a părut rebarbativ, fiindcă implica o stăcitate marmoreană, o imobilitate ca aceea a bronzului, ponderos.

OR, nimic mai străim de natura Celinei Delavrancea decît monumentalul. Ea are mobilitatea unei coarde întinse, vibrînd de trecerea unui flux energetic continuu, hrănit din fluid muzical și supus unor ritmuri suverane. Ea convertește necontenit fluidul muzical în viață și fluidifică sonor tot ce o înconjoară, umplînd spațiul cu unde sonore „preschimbînd orice atingere în muzică”. Și este evident pentru oricine că această osmoză sau mai bine zis această alchimie, adevărat dar al zeilor, îi este congenă, pornind de la nivelul biologic al ființei. Dar intelectul puternic al Celinei Delavrancea înalță și inobilează, proiectînd totul într-o ordine superioară. Astfel muzica devine „graiul cel mai veridic al inteligenței”, exprimat prin puterea cifrelor care talmăcesc esența ritmurilor din natură în limbajul echivalent al ritmurilor muzicale. Asupra dionisiacei înzestrări muzicale a firii au lucrat, supunînd-o, ritmurile apolinice, solarele, clasicizantele. Stăpînită de ritm parcă după doctrina pitagoreică ce corela raporturile cosmice cu intervalele muzicale, artista gînditoare a intrat și a rămas, de la biologic la spiritual, în superba horă a sferelor celeste, păstrîndu-și neatins acordul perfect cu universul, taina fundamentală a ființei acesteia uimitoare. Care n-ar fi putut trăi altfel decît așa.

Ca cea care a scris: „O seară întreagă de muzică de Bach este un exercițiu spiritual care luminează colturile cele mai întunecoase ale sufletului omenească”, a trăit arzînd și arde ca o flacără înaltă și dreaptă, supusă însă ideii și numărului.

Și acestei mari intelectuale i-am adus în seara de neuitat omagiul cuvenit unei nobile flori nepereche a pămîntului românesc.

Zoe Dumitrescu Bușulenga

O minune

CINE a putut, cine a avut norocul să fie de față la concertul de săptămîna trecută din sala Radiodifuziunii, prin care muzicienii au sărbătorit centenarul Celinei Delavrancea, a trăit o minune. Fiindcă minunile se trăiesc, nu asisti pur și simplu la ele.

Evenimentul era oricum fără precedent: un mare artist participa la propriul centenar.

Dar nu a fost numai atît, deși era, deși ar fi fost de-ajuns.

La sfîrșit, încă mai demult impetuos pornită către scenă, Cella Delavrancea a venit la pian și l-a luat în stăpînire. Nu dintr-o dată, nu cu ușurință. A fost, mai întii, o luptă cu scaunul, greoi și obtuz în neinsufletita lui împotrivire la căutarea celei mai bune poziții. Apoi, o luptă cu pianul, închis parcă și el într-o ostilitate rece. Era corect, dar distant. „Pianul ăsta e înghețat!” — a spus atunci Cella Delavrancea, oarecum copilărește incudată de refuzul momecinos al instrumentului de a-și da drumul. Și l-a încălzit, l-a dezghețat: cu o improvizatie veselă, sprintară, de o irezistibilă vociune. Constrîns la tumbă, șăgălnicie și năzdrăvăni, pianul n-a mai avut încotro: a cedat și s-a supus. Și-a recunoscut stăpînul și l-a ascultat. A urmat, divin, un preludiu de Bach — însoțit, în sală, de foșnetul lacrimilor unanime prin care se celebra noul triumf al artei desăvîrșite, singura putere capabilă să înfrîncească instantaneu sufletele.

ORI de cite ori am întîlnit-o pe Cella Delavrancea — și, printr-o șansă extraor-

Cella Delavrancea și Lucien Capet — Concert la Ateneu, 9 iunie 1911

dinară, am întîlnit-o deseori de mai mulți ani încoace, evident că fără a ține socoteala acestor momente fericite, fiindcă marile bucurii nu se contabilizează — am fost izbit și fascinat de constanta, puternică, inepuizabilă sa înclinație către joc.

Ființă năzdrăvăni, ascunde parcă un demon ghidus, pus pe zburdălnicie și drăcii. Caragiale, care se pricepea la drăcușori, o numea „Aghiută”...

Jocul său nu se opune însă gravității, nu o subminează și nu o îngrădește; nu este cituși de puțin o formă de opoziție față de ceea ce este o adevărat și adine serios. Pentru Cella Delavrancea jocul reprezintă o modalitate de a înlătura și alunga seriozitatea plată, seriozitatea falsă, găunoasă, fiindcă e lipsită de profunzime, a mediocrității; o modalitate de a anula înțepeneala mohorită a banalității, lipsită de grație, de farmec și de ritm. Prin joc, așa cum a făcut-o și cu pianul „înghețat” din sala ce l-a găzduit, în fond, cel mai de curînd susținut concert, Cella Delavrancea însufletește, dăruie viață și bucurie. În acest înțeles, jocul devine sinonim cu arta. Presupune rigoare, presupune știință, presupune inspirație și putere creatoare.

Incomparabilul artist care este Cella Delavrancea nu e deloc personajul unei minuni; este, de fapt, ea însăși o minune.

Un dar care ni s-a făcut și de care trebuie să ne străduim să fim demni. Sau, măcar, să ne întrebăm dacă sintem...

„CEA mai apropiată ființă de sufletul meu”: așa o numește Cella Delavrancea pe Elena Balamaci, prietena sa, alături de care trăiește, într-o „împărțășire luminoasă”, de aproape patru decenii. Scriitoare, autoarea unui puternic roman de analiză apărut în urmă cu câțiva ani (*Xena și umbrele ei*), Elena Balamaci este o macedoneancă dirză și exaltată, care și-a consacrat de multă vreme întreaga existență acestei prietenii. Niciodată nu se va putea spune îndeajuns cit de mult a însemnat și însemnă pentru fiecare dintre cele prietenii care le-a făcut de nedespărțit. O prietenie ce ține, și ea, de același domeniu al minunii: o minune cheamă pe alta. De aceea acum, la centenarul Celinei Delavrancea, se cuvine să o evocăm și pe „cea mai apropiată ființă” de sufletul său.

Fiindcă minunea este posibilă și datorită ei.

Mircea Iorgulescu

RAFAEL ALBERTI la 85 de ani

Rafael Alberti, ochenta y cinco años

● *Marinar pe uscat, cum și-a intitulat primul volum de poeme și cum i-a plăcut să se știe, Rafael Alberti împlinește în aceste zile 85 de ani (n. 16 decembrie 1902) de călătorii previzibile și imprevizibile, dar asumate deoptrivă cu responsabilitate și speranță. Anii, toți anii, începînd cu 1922, i-a dedicat poeziei, între poezii generației 27 fiind nu doar cel mai inventiv și fecund, ci și cel mai angajat prin operă în luminarea ideilor de libertate și pace.*

Poet al străzii, adică al cotidianului din care a știut să extragă în metafore permanența, Rafael și-a păstrat mai mult decît toți poezii generației sale, o tinerețe de rezistență fizică, izvor neindoleic al rezistenței fizice, cea care îi îngăduie și astăzi să se aple mereu în călătorii poetice, în toate orașele și satele Spaniei, oferînd pu-

blicului poezia sa în direct, în recitaluri de neuitat.

Trubadur modern, așa l-am văzut la Zamora, Valencia, Granada sau Madrid și sint convins că tinăra mișcare poetică spaniolă, atît de bogată și de diversă, îi rămîne îndatorată într-o mare măsură. Motiv pentru care, în traduceri care urmează, am preferat, cu două excepții, poemele sale de la douăzeci de ani.

Prieten generos al pămîntului românesc, îndrăgostit de natura și cîntecul nostru, Rafael Alberti a dăruit lumii spaniole crimpele din aceste frumuseți, traducînd cu mare sensibilitate poezia lui Eminescu sau Tudor Arghezi, alături de poveștile lui Creangă și o impresionantă selecție de doine și balade.

Îndalorați, îi transmitem din acest colț de pagină urarea noastră de tinerețe și la mulți ani!

Pirat

De n-am fost pirat pe mare și pe cer, tot o să fiu.

De n-am furat zorii mării, încă de nu i-am furat, timp mai am destul să-i fur.

Pirat pe mare și cer, pe un contratorpilor, cu șase bravi marinari, de planton din trei în trei.

De n-am furat de pe cerul aurora, nu-mi fac grijă, mai am timp destul s-o fur.

Penaranda de duero

De ce mă privești atît de serios, căruțașule?

Ai patru catiri pîntenogi, un cal înaintaș, o căruță cu roțile verzi și tot drumul e al tău, căruțașule.

Ce altceva mai vrei?

Vis

La visle, vislașilor!
(Gil Vicente)

Noapte. Verde melc pe boltă, luna. În balcoanele deschise, albele fecioare nude.

Vislașilor, toți la visle!
Din pămînt răsare globul care va muri în mare.

Zori. Dormiți, fecioare albe, pînă nu se stinge globul în adîncurile mării.

Vislașilor, toți la visle!
Pînă nu adoarme globul între valurile mării.

Zi de vînătoare

Aldebaran s-a pierdut. Căutați-l în cîmpie!
(Zace Aldebaran rănit de verde, între măslini.)

Sirius a dispărut. Alergați către brădet!
(Sub argint de lămiușă, Sirius adăpostit.)

Ciocirlii, zburai spre lanuri!
Stelelor, voi peste crînguri!
Păstorilor, voi la turme!

Lună de april frumoasă, luminează-ne!
Porniți vînătoreea cu ogarii!

Burgos

Lăsați-mă numai astăzi să păzesc podul și punți, să pot spune opelor să curgă mai potolite.

Că vin oarbe, oarbe, oarbe, lovindu-și frunte și umeri, prietena, între maluri.

Cu el

De s-ar întoarce Garcilaso, scutierul lui aș fi. Ce bun cavalier era!

Hainele de marinar le-aș schimba pe-o platoșă, sub lumina spadei lui. Ce bun cavalier era!

Ce plăcut să-i auzi glasul, lingă colul lui, în luptă!
Eu cu palaria-n mină. Ce bun cavalier era!

Copiii din Extremadura

Copiii din Extremadura umblă desculți. Cine le-a furat pantofii?

Ii rănește căldura și frigul. Cine le-a luat hainele?

Ploaia le bicuie visul și patul. Cine le-a dărîmat școala?

Nu știu numele niciunei stele. Cine le-a dărîmat casa?

Copiii din Extremadura sint triști și serioși. Cine le-a furat jocurile?

Cîntul al optulea

Azi, în zbor, norii Mi-au adus harte Spaniei. Atît de mică peste rîu și-atît de mare peste cîmpie umbra proiectată de ei.

Umbra desănată pe iarbă s-a umplut cu cai. Și eu, călărînd prin umbră, mi-am căutat satul și casa.

Am intrat în curtea unde altădată era o fîntînă cu apă. Chiar dacă nu mai era fîntina continua să foșnească. Și apa care nu mai curgea mi-a dat iarăși apă să beau.

Prezentare și traducere de Darie Novăceanu

Concerte și expoziții

● Foarte la modă, la acest sfârșit de an, expozițiile retrospective organizate pe subiecte culturale majore, expoziții destinate, în aceeași măsură marelui public cit și specialiștilor. La Paris, o mare expoziție itinerantă, **Arta celtă** (cu exponate provenind de la mai multe muzee ale lumii și valorificând din plin tezaurul de antichități de la Lu-vru) este evenimentul săptămânii. Exponate de mare valoare, ilustrând virtuțile unei arte care a marcat evoluția omenirii. **Implozie** — perspectivă post-modernistă se numește o foarte interesantă retrospectivă organizată de muzeul Moderna Musset de la Stockholm, o încercare „extrem de ambițioasă și pe care am considerat-o necesară pentru a prezenta, la adevăratele lor valoare, câteva nume date pe nedrept uitării” — afirmă directorul expoziției, propunând, în acest sens, operele a peste 30 de artiști printre care Marcel Duchamp, Robert Rauschenberg, Andy Warhol și Barbara Kruger. La Copenhaga, în sălile muzeului Louisiana, **Tezaurul mexican** prezintă peste 300 de exponate caracterizând trăsăturile definitorii ale artei pre-columbiene;

Opera în recital

● La sfârșit de an, bilanșuri și în lumea operii. Cele mai vizionate spectacole londoneze în acest an, — două muzicale-uri pentru care nu mai sunt locuri nici anul viitor. Primul, **Les Misérables**, dirijor și regizor Martin Koch, are în

lucrate în piatră, lut ars sau aur, sint aduse din multe muzee ale lumii, expoziția urmând să facă un turneu european înainte de a fi dusă mai departe, în mari muzee din Extremul Orient. În sfârșit, la Malmö, în Konstmusset, este deschisă expoziția **Arta etruscă**, peste 500 de exponate — olărie, picturi, bijuterii, arme, sculpturi, podoabe diverse — cea mai mare și mai completă expoziție de acest fel care a fost vreodată organizată în Italia pentru a fi trimisă în turneu itinerant. În sfârșit, un eveniment discografic: casa de discuri MCA a editat (și înregistrarea se bucură de o primire entuziastă din partea publicului) **Simfonia a doua** de Gustav Mahler dirijată de Gil Kaplan la pupitrul Orchestrei Filarmonice Londoneze, cu participarea a cinci coruri (225 de persoane) și a unor soliști de renume (soprana Benita Valente, Maureen Forrester). Același Gil Kaplan, specializat în muzica lui Mahler, a dirijat recent și Orchestra Filarmonică din Stockholm, prezăntându-se, așa cum a declarat, să finalizeze (tot la casa de discuri MCA) o integrală absolută a operei lui Mahler.

Cr. U.

Joseph Conrad

● „Un aventurier al spiritului” — astfel e prezentat într-un recent număr din „Figaro littéraire”, celebrul scriitor de origine poloneză, Joseph Conrad (1857—1924) care și-a scris opera ce l-a făcut celebru în engleză. Printre acestea, **Almayer's Folly** (1895, în traducere românească **Palatul lui Almayer**), **An Outcast of the Isles** (1896, în traducere românească **Proscrisul din arhipelag**), **The Niger of Narcissus** (1897, **Negrul de pe Narcis**), **Lord Jim** (1900), **Nostromo** (1904), **Under Western Eyes** (1911 — **Sub ochii occidentului**), **Victory** (1915), capodopera lui Conrad fiind considerat **Typhoon** (1903, **Taifun**). O nouă biografie a scriitorului a apărut în această toamnă la ed. Mazarine, sub semnătura lui Friedrich R. Karl, tot în noiembrie apărând în Pleiade (ed. Gallimard).

S.F.

● Chiar dacă „science-fiction”-ul ocupă un spațiu restrâns în domeniul literaturii, răspindirea sa și interesul stîrnit sînt foarte mari în societatea contemporană. Doi critici și un scriitor s-au hotărît să sintetizeze universul S.F. regrupînd, fără pretenții de originalitate, biografii și bibliografii ale autorilor cei mai cunoscuți, întocmind totodată și un studiu asupra temelor mai importante. Guinot, Andrevon și Barlow au izbutit să realizeze o lucrare excelentă, plină de interes atît pentru „specialiștii” S.F. cit și pentru cititorul obișnuit.

Prezențe românești

O CONTRIBUȚIE BIBLIOGRAFICĂ REMARCABILĂ

● DUPĂ două decenii de la apariția primului volum din **Bibliographie zur Landeskunde der Bukovina**, München, 1966, 380 p. (Bibliografia Bucovinei), cercetătorul vest-german Erich Beck vine cu un al doilea, aproape la fel de masiv și încă mai cuprinzător informat, cu o semnificativă modificare în titlu, prin care se accentuează că este vorba acum despre o bibliografie privind în primul rînd cultura din Bucovina (**Bibliographie zur Kultur und Landeskunde der Bukovina**). În volumul întii, insumînd nu mai puțin de 3 371 de trimiteri, partea dedicată literaturii era adusă pînă în 1963. În cel de acum, apărut la Dortmund, se adaugă deceniul 1965—1975. Volumul are 534 de pagini și cuprinde 4 831 de indicații, încit amîndouă ne pun la îndemînă, deocamdată, 12 202 trimiteri bibliografice despre Bucovina. În timp, sint avuți în vedere 200 de ani, adică de la smulgerea acestui teritoriu din trupul țării (1775) și pînă în 1975, cînd universitatea cernăuțeană a împlinit 100 de ani de funcționare. Pentru întocmirea lucrării, Erich Beck a folosit aproape 1 000 de surse (cărți, periodice, inventare arhivistice etc.) din România și din străinătate, ajungîndu-se ast-

fel la una dintre cele mai complexe bibliografii dedicate vreodată unei provincii.

Ca domenii, autorul a tîns mereu spre exhaustivitate, acoperînd esențial orice disciplină umană, ai cărei reprezentanți s-au ocupat în vreun fel de realitățile bucovinene. Geografie, geologie, floră și faună, istorie, statistică și localități, populații, artă și cultură populară, învățămînt, artă plastică, muzică, literatură, teatru și film, arhitectură, muzee și biblioteci, poștă și telegrafice, transporturi, presă, sport, biografii, sănătate etc. — toate au fost avute în vedere cu obiectivitate și perseverență, pentru ca imaginea lor să fie cit mai apropiată de realitate. Iar lucrul era cu atît mai greu de realizat cu cit despre această parte a țării noastre s-a scris foarte mult, în limbi diverse (română, armeană, cehă, ebraică, engleză, franceză, germană, idiş, italiană, maghiară, polonă, rusă, slovacă, spaniolă, ucraineană etc.) și în locuri dintre cele mai diferite. Evident, nu se poate preînde, în aceste condiții, unei singure persoane, chiar dacă își face din bibliografia Bucovinei un crez de viață, cum e cazul lui Erich Beck, să

ajungă la înregistrarea absolut a tuturor contribuțiilor existente. Cîteva lacune se cuvin însă semnalate, cu atît mai mult cu cit e aproape sigur că autorul va continua această activitate cu totul remarcabilă și că va putea, deci, ca în volumul sau volumele următoare să le acopere cu ușurință.

Va trebui investigată, astfel, sub acest raport, **Bibliografia R.S. România**, editată de Biblioteca centrală de stat și de alte instituții de aproape 40 de ani încoace. În tratatul de istoria literaturii române, vol. I—III, sint o seamă de contribuții la viața literară a Bucovinei ce se cuveneau avute în vedere. De asemenea, în **Cronicile optimistului** sau în **Scrieri despre artă și însemnări de călătorie** de G. Călinescu, în scrierile lui Geo Bogza, în **Istoria literaturii române** a lui George Ivașcu, în **Amintiri din închisoare** de Valeriu Braniște, în **Grădina liniștii** a lui Aurel G. Stino, în **Biografii posibile**, volumul I, de Ileana Corbea și Nicolae Florescu, în „Revista de istorie și teorie literară” și în bibliografia acesteia, pentru a nu depăși perioada cercetată, se află diferite texte privitoare la un aspect sau altul al existenței bucovinene. Mai sint și altele, precum manifestul pașoptistului

„Don Giovanni”

● Celebra operă semnată de Mozart a împlinit 200 de ani de la prima ei reprezentare în Praga. Cu această ocazie au avut loc o serie de manifestări omagiale în Italia, Franța, Spania, Suedia. La Paris, Solti a declarat, „să dirijezi Mozart este o bucurie, iar **Don Giovanni** este bucuria îngemănată cu meditația, amîndouă la gradul de absolut pe care numai geniul pur și patetic care a fost Mozart l-a putut inchipui...”

Uniune de creație

● La Damasc a luat ființă o Uniune panarabă a cineaștilor. La festivitatea inaugurală au participat reprezentanți ai artei filmului din opt țări arabe. Președintele instituției este regizorul sirian Mohammed Shahin.

Jean Vilar

● Tuturor detractorilor, Jean Vilar le replica: „Fac în epoca mea teatrul timpului meu”. Mulți dintre foștii colaboratori își mai amintesc de activitatea lui, în special Claude Roy, unul dintre admiratorii și prietenii credincioși, care a scris biografia Jean Vilar, editată de Calmann Levy. Pornind de la tînărul venit la Paris fără un franc și ajungînd la celebrul director de scenă, Claude Roy parcurge toate etapele formării și devenirii, culminînd cu directoratul de la TNP și al Festivalului de la Avignon. O existență zbuciumată, cu mari descurajări și tot atît de mari planuri, speranțe și succese. Întîlniri cu diverși actori, confrăți, prietenii, precum aceea care l-a legat pe Vilar de Gérard Philipe, dar mai ales singurătatea creatorului, răspunderea nevăzută, necunoscută a directorului de scenă.

Centenar Georg Heym

● Împlinirea a o sută de ani de la nașterea lui Georg Heym, unul dintre cei mai importanți poeți și prozatori expresionisti germani, a prilejuit celebrarea acestei personalități atît în R.D. Germană cit și în R.F. Germania. Biografiile au evocat moartea sa prematură: tînărul scriitor s-a înecat patinînd pe riul Havel, de fapt în încercarea de a-l salva pe prietenul său, poetul Ernst Balcke. De o productivitate literară erupțivă, Georg Heym a scris poezii, nuvele, schițe dramatice, toate de o pregnantă tentă revoluționară. Mulți dintre cei care au asistat la prima sa lectură publică de versuri, în 1910, în cadrul „Cabaretului neopatetic” din Berlin, au mărturisit că au avut senzația că „arunca dinamită”. Curînd după aceea, Georg Heym a fost remarcat de editorul Ernst Rowolt, care i-a publicat volumul **Ziua eternă**; o imagine vizionară a lumii, adesea întunecată, formulată într-un limbaj insolit, imagine deloc străină de amenințarea războiului ce avea să izbucnească peste puțin timp. Și totuși, acest poet a adus ceea ce critica vremii a numit „un realism robust”. Se simțea legat de marile momente revoluționare ale

istoriei: răscoala condusă de Spartacus, Revoluția franceză din 1789. A și declarat că ar fi vrut să fie un iacobin. În **nuvela 5 octombrie**, în care este vorba de asaltul săracilor asupra Versailles-ului, scriitorul profilează imaginea omului care luptă pentru eliberarea sa ca „Prometeu tînăr” un foc nou în minile sale”. Atît proza cit și poezia lui Georg Heym au acel „inefabil” pe care Goethe îl considera indispensabil literaturii. (În imagine — un portret al lui Georg Heym desenat de Ernst Ludwig Kirchner în 1923).

Casa lui Șaliapin

● Strada Ceaikovski nr. 25, aceasta va fi adresa unui nou muzeu din

Moscova așteptat cu nerăbdare de admiratorii marelui cîntăreț rus Feodor Șaliapin. Lucrările de restaurare a casei lui Șaliapin (a locuit aici cu familia între 1910—1922) au durat opt ani, cea mai mare parte a fondurilor necesare fiind donată de urmașii artistului. Materialele expuse în muzeu vor prezenta vizitatorului pagini puțin cunoscute din biografia lui Șaliapin. Inaugurarea este prevăzută pentru vara anului 1988. (În imagine, una din ultimele fotografii ale lui Șaliapin, Paris, anii '30).

Goya

● Omul cu casa de aur de Rembrandt și alte opere ale unor mari maestri, precum Rafael, Leonardo da Vinci și Velázquez, par să fi fost create de către pictorul spaniol Francisco de Goya (1746—1828). Aceasta este părerea cercetătorului canadian Rolph Medgessy, așa cum informează ziarul francez „Libération”. R. Medgessy a trimis rezultatul investigațiilor sale lui Didier Pouech, expert francez al operei lui Goya, care a

confirmat teza canadianului. În timpul șederii sale în Italia, între 1771 și 1776, Goya a pictat numeroase opere în stilul marilor maestri. În perioada respectivă, el copiat și semnăturile iluștrilor săi predecesori, ceea ce a produs confuzia ulterioară. Pînă la totala elucidare a adevărului, surprinzătoare revelație este privită cu scepticism de către experții internaționali în arta picturii aragoneze.

Muzeul Anna Ahmatova

● La Leningrad a fost inaugurat muzeul Anna Ahmatova evocînd viața și opera binecunoscutei poete sovietice, prin imagini, manuscrite, ediții de

cărți. Din primele zile, muzeul a fost vizitat de un mare număr de iubitori ai versurilor Annel Ahmatova și de oaspeți ai orașului de pe Neva.

N. IONIȚĂ

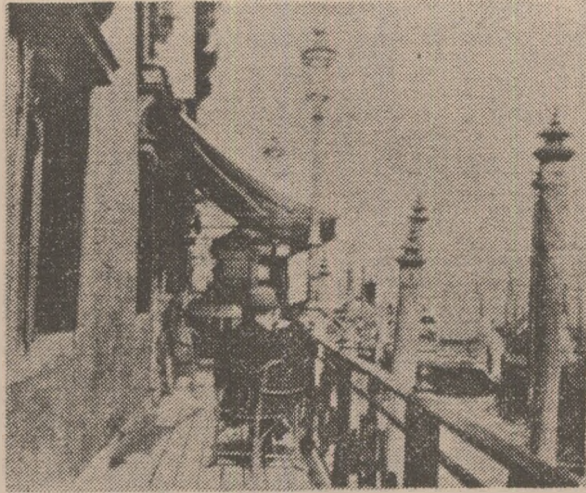

(Proverb românesc)

GEORGE MUNTEAN

Marcel Proust vă aparține

● Acesta este titlul unei anchete publicate recent de revista „Lire”. Acum trei ani, aceeași revistă organiza, în colaborare cu alte publicații europene („El Pais” — Spania, „The Times” — Anglia, „La Stampa” — Italia și „Die Zeit” — R.F. Germania) un referendum printre cititori despre cei mai mari scriitori ai continentului. După Shakespeare, Goethe, Cervantes, Dante și Kafka — Proust era primul dintre scriitorii francezi, înainte de Molière, Voltaire, Balzac. Din luna octombrie a acestui an, drepturile de autor ale operei sale **In căutarea timpului pierdut** au intrat în domeniul public. Manuscrisele, aproape în totalitate, se află la Biblioteca Națională. Editarea lui Proust va da acum de lucru caselor de editură. Deocamdată patru s-au aliniat. La Pleiade-Gallimard care a apelat pentru întocmirea unei noi ediții (cea veche, realizată de Clarea și Ferré apăruse în 1954) la Jean-Yves Tadié, autor al unor cunoscute studii despre Proust, profesor la Universitatea Paris III unde predă teoria poeziei și estetica romanului secolului XX, în Europa și America. **In căutarea...** reprezintă pentru Tadié șapte ani de muncă. Impună cu o echipă formată din zece colaboratori francezi, englezi, japonezi și americani. Este de fapt munca unei vieți, Jean-Yves Tadié fiind preocupat de scriitor din adolescență. Întreaga echipă a lucrat cu minuțiozitate pe manuscrisele de la Biblioteca Națională. „Am stabilit textul, rind cu rind, literă cu literă, după principiul Pleiadei, adică pornind de la ultimul exemplar revăzut de autor. Principala dificultate a apărut la manuscrisele găsite după moarte: **Timpul regăsit, Albertine dispărută...** Garnier-Flam-

marion publică **In căutarea...**, cu tot aparatul critic, în ediție de buzunar. Profesorul Pierre Milly este cel care îngrijește ediția. Descifrarea manuscriselor a fost anevoioasă, din cauza deteriorării lor prin frecvență. În cele trei mii de pagini, nu se poate afirma că variantele schimbă ceva în sens general. Citind ediția noastră, lectorul își va da seama că istoria textului nu este de neglijat referitor la intelighibilitatea romanului. Grasset, primul editor al scriitorului, tipărește **Albertine dispărută**. Nathalie Mauriac este cea care îngrijește ediția. Nepoată, dinșpre tată, a lui Francois Mauriac și dinșpre mamă a doamnei Mante-Proust (nepoată a lui Proust și moștenitoare), în februarie 1986, după moartea bunicii sale a devenit moștenitoarea unei lăzi cu tot soiul de reviste și ziare vechi între care se aflau, într-o mapă, scrisori inedite (corespondența Marcel Proust-Gaston Gallimard) și o copertă verde purtând mențiunea „Texte”. „Era textul dactilografiat al cărții tipărite de Robert Proust în 1925 **La fugitive**, se souvient-elle (Robert Proust era fratele — doctor — al scriitorului). Este un document capital, corectat de autor, iar precizările sale schimbă multe lucruri. Mai întâi titlul: este definitiv „Albertine dispărută” și nu „La fugitive”, fiindcă l-a scris chiar el la începutul textului. A scos 250 de pagini care fuseseră publicate în 1925. Au mai rămas 180 pagini dactilografiate și mai mult de cinsprezece manuscrise, relative la dinea lui Norpoix cu mărșiza de Villeparisis, și încă numeroase adnotări pe margine. Laffont, în colecția „Bouquines” publică **In căutarea...** în trei volume ieftine, cu un considerabil aparat critic realizat de Bernard Raffalli, de la Sorbona, împreună cu o echipă de cercetători internaționali. Originalitatea ediției o constituie **Ghidul Marcel Proust**, pentru o orientare bio-bibliografică. Totul este clasat, inventariat, repertoriat. În aceste condiții, proustologii și proustomanii vor avea ce studia, analiza și compara. (În imagine, Marcel Proust la Veneția în 1900)

ve, se souvient-elle (Robert Proust era fratele — doctor — al scriitorului). Este un document capital, corectat de autor, iar precizările sale schimbă multe lucruri. Mai întâi titlul: este definitiv „Albertine dispărută” și nu „La fugitive”, fiindcă l-a scris chiar el la începutul textului. A scos 250 de pagini care fuseseră publicate în 1925. Au mai rămas 180 pagini dactilografiate și mai mult de cinsprezece manuscrise, relative la dinea lui Norpoix cu mărșiza de Villeparisis, și încă numeroase adnotări pe margine. Laffont, în colecția „Bouquines” publică **In căutarea...** în trei volume ieftine, cu un considerabil aparat critic realizat de Bernard Raffalli, de la Sorbona, împreună cu o echipă de cercetători internaționali. Originalitatea ediției o constituie **Ghidul Marcel Proust**, pentru o orientare bio-bibliografică. Totul este clasat, inventariat, repertoriat. În aceste condiții, proustologii și proustomanii vor avea ce studia, analiza și compara. (În imagine, Marcel Proust la Veneția în 1900)

Atlas

Muzeul de pe țarm

■ Marea face parte dintre acele ființe în stare să transforme orice lucru pe care îl ating, orice realitate cu care vin în contact, orice idee cu care se învecinează, orice gest de care se apropie, în cu totul altceva decît ar fi putut să fie înainte, uneori chiar în opusul a ceea ce ar fi fost altfel. Încerc să-mi imaginez muzeul Ion Jalca fără mare. Ciudat, fără ca operele, nemșcate pe pedestalele lor să o aminească în vreun fel, marea intră în compoziția chimică a acestui impresionant templu închinat unui artist, a acestui univers în care visurile s-au mirat în bronz și gândurile au acceptat piatra. Cum aș putea să-mi închipui fără marea, izbindu-se nestăpînită de dig citeva sute de metri mai jos, zborul aceluia extraordinar leac cu o aripă în ceruri și cu una în pămînt, simbol dureros și deschis spre judecata de apoi, al năzuințelor extreme și al dublei apartenențe? Cum aș putea privi fără marea — păstrată marea prezentă și vindecătoare în colțul cel mai îndepărtat, cel cu lacrimă, al ochiului — zbaterea aceluia atît de chinuit și de chinuit Lucifer, luptîndu-se, fără a reuși, să scape de propriile aripi? Cum aș putea concepe suferința rea a lui Cain fără neodihna valurilor urmîndu-și de milenii remuscarea?

Da, fără îndoială, marea intră intim în compoziția muzeului de la Constanța, pînă în punctul în care, încetînd să mai fie un muzeu, clădirea cu opere de sculptură devine cutia de rezonanță, infinit artistică, a veșnicului suflet învecinat. De altfel, dincolo de această vecinătate, m-a impresionat rugăciunea care se înalță, prin fiecare operă, efortului și suferinței, lauda forței și victoriei, smulse din propria lor adîncime și greutate. Asemenea personajelor mitice, încețate în definiția propriului destin, țărani — înfățișați la plug, la semănat, la cărutul sacilor — țărâncile — spălînd sau cîrînd laptele — sînt încețaiți într-un efort esențial, cel al supraviețuirii, iar această dramatică tensiune este iluminată straniu de un optimism proporțional cu suferința care a făcut-o posibilă. Pentru că, asemenea dezastrelor mării, suferințele artei înalță, prin simpla lor existență, un imn triumfător vieții fără sfîrșit. În muzeul de pe țarm, privind, uimită de propria mea bănuială, efortul dureros al sfîșierii în marmură și în bronz, m-am întrebât dacă nu cumva există și artiști fericiți.

Și marea mi-a răspuns: Da.

Ana Blandiana

„Secolul valmoreilor”

● Francis Ambrière este cunoscut în Franța datorită cărții sale **Marile vacanțe**, incununa, în unanimitate, cu Premiul Goncourt în 1946. Succesor, încă dinainte de război, al lui Paul Leautaud la cronică dramatică a lui „Mercure de France”, el și-a asumat apoi critica teatrală la hebdomadatul „Opéra”. Începînd din 1955, a renunțat la orice colaborare regulată la ziare pentru a se consacra lucrării care i-a apărut de curînd la editura du Seuil din Paris — **Secolul Valmoreilor**. De-a lungul unei cercetări minuțioase, Francis Ambrière a descoperit numeroase documente

care restituie autentică imagine a scriitoarei Marceline Desbordes-Valmore (1786—1859). Ea a participat de aproape la confruntările de idei și

luptele vremii sale. Datorită strălucirii pe care o exercita, la Paris ca și la Bruxelles, la Lyon ca și la Bordeaux, numele Marcelinei Desbordes-Valmore a fost legat de numeroase personalități ale vremii — Balzac, Sainte-Beuve, Madame Récamier, Marie d'Agoult, Pauline Roland, fiind foarte atașată de acestea. Apoi erau Paul Curie, bunicul renumitului savant, Aline Chazal, mama lui Paul Gauguin, Florestan I de Monaco, Flora Tristan și alții alții, iluștri sau necunoscuți. Prin lectura acestei biografii, scrisă cu rigoare, renaste întreg secolul al XIX-lea.

Coproducție

● „Ucide dragonul” — astfel se intitulează coproducția pe care o realizează cineaștii sovietici și polonezi la studiourile din Wrocław. În rolul titular, binecunoscutul actor Viaceslav Tihonov,

Premiul „Babilon”

● Premiul „Babilon” a fost atribuit arhitectului Johan Vandervalle în vîrstă de 26 de ani din Bruges (Belgia). Revista „Stern” în care a apărut informația, scrie că juriul internațional a atri-

buit tînarului poliglot belgian un „Premiu Babilon” special pentru stăpînirea a 22 de limbi vii, întrucît n-a putut verifica și cunoașterea celor 9 limbi moarte pe care le-a studiat laureatul.

Orson Welles (v)

DUPĂ spectacolul cu **Jew Süss** presa din Dublin comentează prezența lui Welles: „A avut un joc actoricesc remarcabil. Există puține personaje în literatura dramatică despre care putem spune că sînt mai antipatice decît Karl Alexander. Duce de Wurtenburg și cu toate acestea caracterul său degustător este fin nuanțat de sugestia de umanitate și simplitate care cu siguranță s-ar fi pierdut în mîini mai puțin experte. Și tocmai această nuanță îl face tolerabil. Orson Welles a pătruns admirabil personajul, jocul lui fiind de un firesc total.”

Cu tot succesul obținut, după Karl Alexander, Orson primește numai roluri neimportante deoarece Edwards și Mac Liammoir nu aveau de gînd să se lase dați la o parte pe propria lor scenă, așa încît rolurile principale le aparțineau.

După „Jew Süss” a urmat rolul lui Ralph Bently din **Goana morților** de David Sears, un turist american care nimereste într-o bîntuță casă a degradării. În acest timp presa din Dublin comentează: „Dl. Orson Welles este o mare achiziție a teatrului Gate, dar nu ar trebui să primească roluri de persoane vîrstnice în mod prioritar, întrucît acesta îl țîn într-o permanentă stare de autointoxicare. Dorim cu toții să-l vedem pe Dl. Welles și fără perucă”.

Și cu toate acestea Orson primește doar

roluri secundare în „**The Archdupe**” și „**Mogu of the Desert**”. „La Gate urmează o perioadă în care se pun în scenă povești cu caracter exotic și supranatural cum ar fi „Moartea își ia o vacanță”, în care Welles joacă rolul baronului Lambert, interpretare pe care ziarul „Irish Time” o califică drept „excelentă”.

MacLiammoir va juca în februarie 1932 rolul titular în **Hamlet**, spectacol în premieră cu Welles în dublu rol, al Fantomei și al lui Fortinbras. Aceasta va fi ultima lui performanță înainte de a se întoarce în America, pentru că în ciuda succesului renumit ca actor, îl chinuie dorul de acasă, de Todd. Într-o scrisoare nedată adresată D-nei Hill mărturisește:

„Am o poziție foarte bună la cel mai important teatru din Dublin. Joc un rol care-mi oferă mari satisfacții (Karl Alexander) într-o piesă care se bucură de un deosebit succes. Presa atît din Londra cît și din Dublin mi-a fost foarte favorabilă, la fel și oamenii. Spre exemplu, în seara asta spectatorii m-au chemat la rampă de 6 ori, cei din galerie și de la parter băteau din picioare și mi scandau numele. Entuziasmul meu nu este altceva decît o formulă de a vă asigura că în cazul în care ați putea găsi un loc pentru mine la Todd aș veni cu primul vapor”. Se pare că Welles a plecat de la Gate din cauză că nu i s-a dat ro-

lul lui Othello. Despărțirea a fost însă în termeni civilizați, deoarece cei trei se apreciau reciproc.

Din Dublin, Welles pleacă la Londra. „Deși era deja cunoscut la Londra — spicuim din volumul lui France — și directorii teatrelor păreau într-adevăr interesați, nu i s-a putut da dreptul la muncă datorită reglementărilor existente în cadrul Ministerului Muncii. Fără altă alternativă se imbarcă pentru America unde primește lovitura finală. Nimeni din cercurile teatrale new-yorkeze nu auzise de experimentele sale irlandeze. Așa se face că el, actorul, se va întoarce demoralizat la Chicago și implicit la familia Hill”.

Membrilor familiei Hill le revine din nou sarcina să descurce viitorul lui Welles.

Concursul organizat cu ocazia Festivalului de dramă din Chicago, le apare ca o adevărată salvare, și în cadrul acestuia Hill va prezenta **A 12-a noapte** pentru care Welles proiectase decorul. „Acesta consta într-o carte de povești cu o înălțime de 12 picioare, iar schimbările de decor erau realizate prin întoarcerea paginilor. **A 12-a noapte** a cîștigat în acel an (1932) premiul I” (fragment dintr-o cronică publicată în presă).

ÎN TOAMNA anului 1933 familia Hill însoțită de Welles participă la o petrecere dată de Hazel Feldman Buchbinder, mama unui elev de la Todd și înainte de încheierea seriei Orson se cunoscuase cu Thornton Wilder. Acesta îl recunoscu pe Welles drept „tînarul american care avusese un remarcabil succes în Dublin” și despre care îi scrisese prietenul său Lordul Longford, de la Teatrul Gate. Cei doi plecaseră împreună să dea o raită prin oraș și pînă dimineața Wilder îi dăduse lui Welles 3 scrisori de introducere către diferiți prieteni printre care și Alexander Woolcott, care la rîndul lui îl va prezenta lui Guthrie McClintic și Katherine Cornell. Ei au fost amîndoi impresionați de Welles și după o lungă întrevedere l-au invitat să ia parte la turneul pe care îl plănuiseră pentru acel an.

Repertoriul urma să cuprindă „Romeo și Julieta” și două piese de rezervă: „Candida” și familia Earret din Strada

Wimpole. Asistenta d-nei Cornell, Gertrude Macy, își amintește:

„Orson s-a lăsat foarte ușor convins să joace rolul lui Marchbanks, dar pentru Octavius, fratele bilbit, a opus o mare rezistență. Ar fi preferat să nu apară deloc în piesa aceea, decît să aibă un rol secundar”.

Roger Hill considera că Welles era total nepotrivit pentru Marchbanks: „Era în stare să joace în rolul vreunui Süs, dar nu și în cel al unui băiat obișnuit de 16 ani”.

Macy nu este de acord:

„Era spumos, captivant, și exagerat, a avut un joc minunat. Ar fi trebuit să fie simplu și delicat, iar el era enorm și greoi. Cu toate acestea își spunea bine replicile, avînd un joc bine simțit care a plăcut unui public neinfluențat de păreri preconcepute asupra rolului”.

Turneul Cornell a început la Buffalo New York, la 29 noiembrie 1933, închinîndu-se în iunie următor la Brooklyn, Opera House, însumînd 16.853 mile și 225 de reprezentații. În ceea ce privește conduita lui Welles, Macy relatează:

„Nu-mi amintesc să fi lipsit la vreun spectacol, dar întîrziia foarte des și lucrul asta ne stresa... Odată în Middle West a scăpat chiar și trenul, dar a venit totuși la timp, căci luase cu John Hoyt un charter. Domnișoara Cornell era foarte supărată, neștiind pînă în ultima clipă dacă cei doi actori aveau să ajungă la spectacol... Într-o noapte după o reprezentație din San Francisco, Welles și-a pus o perucă, mustață, barbă și cu o capă fluturînd pe umeri a început să defileze așa prin hotelul Mark Hopkins, pe post de demnitar străin. Escapadele de genul acesta erau la ordinea zilei”. Deși îl criticase pe Hoyt, cu restul echipei nu era deloc popular. Actrița Brenda Forbes spune despre el:

„Era incomod și obositor. Vorbea tot timpul despre planurile lui de a înființa propriul lui teatru și oricum nu voia altceva decît să preia conducerea oricărui grup din care făcea parte”.

Documentar de

Liana Cojocaru
și Mia Nazarie

O creație politică internațională

CEAUȘESCU — PACE. Pictură de Gh. Ioniță
(Din expoziția „Sub flamuri de partid, Republicii colonne de lumină” — Sala Dalles)

DESFĂȘURATA pe fundalul unei lumi aflate într-un moment de răscruce a istoriei. Conferința Națională a Partidului Comunist Român s-a distins prin profunzimea analizei a vieții internaționale contemporane, a rolului, locului și acțiunii românești în acest context. Continuitatea principală și caracterul premergător în domeniul dintre cele mai importante pe plan mondial — trăsături definitorii ale politicii noastre externe — au apărut și de această dată ca o notă dominantă a Raportului tovarășului Nicolae Ceaușescu. Dar, acest document programatic al Conferinței Naționale — a cincea de cind, acum două decenii, a fost statornică în practica vieții noastre, politice, la mijlocul drumului dintre Congresele partidului — are o deschidere pe măsura timpului pe care îl trăim; sudează o strategie, care să răspundă frământărilor existente în cele patru puncte cardinale, asupra felului cum să încheiem actualul mileniu și să-l începem pe cel următor, garantându-se pacea generală, propășirea, independența și suveranitatea fiecărei națiuni, demnitatea tuturor popoarelor.

Formularea unei astfel de strategii are ca temelie bilanțul activității pe tărîmul relațiilor externe, implicînd sondarea în adîncime a straturilor realităților internaționale și descifrarea tendințelor de perspectivă care vor caracteriza mediul politico-social ambiant, implicarea în dezlegarea problemelor globale de care depinde însuși viitorul civilizației.

Conform orientărilor Congresului al XIII-lea, acțiunea României socialiste în lume a răspuns pe deplin intereselor națiunii noastre și, concomitent, intereselor colaborării și păcii mondiale. Intensitatea dialogului la nivel înalt nu este reamintită de faptul că numai în 1987 tovarășul Nicolae Ceaușescu a întreprins 16 călătorii în străinătate, România fiind gazda unor vizite din 12 state. De altfel, după Congresul al IX-lea, tovarășul Nicolae Ceaușescu a efectuat, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, peste 200 vizite oficiale în țări din Europa, Africa, Asia, America Latină, America de Nord, iar România a primit vizita a peste 300 de șefi de state, de guverne, președinți de parlament, șefi de partide. Față de proclamarea Republicii la 30 decembrie 1947, cînd România întreprinde relații diplomatice cu 25 de state, aria legăturilor diplomatice și economice cuprinde în prezent 155 de state. Cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Conferința Națională: „Făcînd bilanțul activității internaționale a partidului, a României socialiste, în perioada de peste 22 de ani care a trecut de la Congresul al IX-lea, putem afirma cu îndreptățită mîndrie și satisfacție că țara noastră, poporul român au dus o politică ext. rîă consecventă de dezarmare, de colaborare cu toate popoarele lumii, fără deosebire de orînduire socială, o politică de pace în întreaga lume. În toată această perioadă de mari frământări și transformări sociale și în raportul mondial de forțe nu au existat momente și probleme mai importante la care România să nu fi participat activ într-o formă sau alta, să nu-și fi adus contribuția la soluționarea lor... Acum putem să declarăm cu depline satisfacții că evenimentele, viața — adevărul și supremul judecător — au demonstrat pe deplin justetea politicii externe a României”. Avem deci satisfacția că ceea ce partidul și statul nostru au apreciat și și-au propus în relațiile internaționale a corespuns tendințelor generale ale dezvoltării sociale, ale dezvoltării mondiale, a corespuns cerințelor obiective ale actualei etape de dezvoltare a omenirii.

În concordanță cu o astfel de viziune, ancorată în realități și rațional optimistă, s-au intensificat în perioada de la Congresul al XIII-lea, sub impulsul și prin exemplul secretarului general al partidului, preocupările cu caracter teoretic privind viața internațională și corolarul lor pentru acțiunea practică, avînd ca premisă postulatul că omenirea se află într-o epocă de profunde transformări, care impun un nou mod de gîndire și de soluționare a problemelor complexe ale războiului și păcii, ale dezvoltării economico-sociale.

Ceea ce determină ca lumea să fie privită într-un fel nou este atît ritmul schimbărilor sociale cît și dezvoltarea tehnicii și tehnologiei, sau, ca să-l spunem așa, procesul trecerii de la abac la minicalculator pe scară globală, în condițiile în care amenințarea anihilării nucleare a întregii civilizații a crescut. Noua etapă a dezvoltării societății omeniești confruntă toate statele cu noi probleme

și, deci, cu decizii, într-o gamă mergînd de la căile dezvoltării forțelor de producție și pînă la caracterul raporturilor economice și politice dintre națiuni. Nici una dintre aceste probleme nu este simplă, ele se interferează dialectic, iar deciziile sînt, desigur, dificil de luat. Timpul, însă, presează ca niciodată.

DESIGUR, necesitatea unei noi gîndiri își are „preistoria” ei. Încă înainte de a se încheia anii '40, Albert Einstein avertiza „Fisiunea atomului a schimbat totul în afară de modul nostru de a gîndi. Și de aceea înaintăm spre o catastrofă fără precedent”. Cursa înarmărilor nucleare a căpătăt asemenea proporții de atunci, încît a devenit imposibil să se prefigureze care va fi efectul folosirii forței militare, în general, din cauza riscurilor unui accident, a unui calcul greșit, unei percepții eronate sau din inadvertență. Nu o dată secretarul general al Partidului Comunist Român avertiza: „După cel de-al doilea război mondial lumea a cunoscut puternice prefaceri dar nu s-au tras pînă la capăt concluziile și învățămintele necesare din faptul că noile arme fac imposibil un nou război mondial, că este în primejdie însăși existența vieții pe pămînt”. În consecință, ideea de bază de la care e necesar să plece noul mod de gîndire este realitatea că armele nucleare, în mîinile oricui s-ar afla, nu pot asigura pacea, ci sînt arme ale distrugerii civilizației, a vieții. Tocmai de aceea în actuala situație internațională, complexă și gravă România a pus și pune în centrul activității sale pe plan internațional — cum definea Raportul la Conferința Națională — lupta pentru dezarmare, pentru pace, pentru o lume fără arme și fără războaie. Pe planul demersului diplomatic, adresîndu-se direct celor două mari puteri nucleare, celorlalte state europene, raliîndu-și pe participanții la sesiunea Adurării Generale O.N.U., România a insistat pentru începerea trecerii reale la dezarmare și apreciază semnarea Tratatului sovieto-american privind lichidarea rachetelor nucleare cu rază medie și mai scurtă de acțiune drept începutul unei etape noi, care trebuie să ducă la intensificarea eforturilor tuturor popoarelor în lupta pentru înlăturarea armelor nucleare. De la înalta tribună a Conferinței Naționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat „Uniunii Sovietice și Statelor Unite ale Americii, secretarului general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Mihail Gorbaciov, și președintelui Statelor Unite, Ronald Reagan, apelul de a continua tratativele și eforturile în vederea realizării tratatului privind reducerea cu 50% a armelor strategice, oprirea experiențelor nucleare, renunțarea la programele de militarizare a Cosmosului, trecerea hotărîtă pe calea lichidării totale, în perspectivă, a armelor nucleare. Aceasta corespunde pe deplin atît intereselor celor două mari popoare, cît și intereselor tuturor națiunilor lumii, cauzel apărării păcii și vieții pe planeta noastră”. Aceste eforturi pot fi încununete de succes, militînd, concomitent, pentru eliminarea armelor chimice, a celorlalte arme de distrugere în masă, pentru reducerea drastică a armamentelor convenționale, pentru renunțarea la concepția anacronică a „parității” arsenalelor nucleare și asigurarea unui echilibru de forțe, cît mai redus. „Vorbind de noua gîndire politică, în contextul existenței armelor nucleare — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — este necesară o înțelegere mai complexă, în sensul că aceasta presupune fără nici o îndoială, renunțarea în primul rînd la armele nucleare, dar și renunțarea completă la calea militară de soluționare a problemelor dintre state, presupune soluționarea problemelor litigioase, a conflictelor actuale numai prin tratative și toate forțele care se pronunță pentru pace trebuie să acționeze în direcția aceasta!”. În concordanță cu această orientare, se înscriu și demersurile proprii ale României privind convocarea unei Conferințe internaționale de pace în Orientul Mijlociu, reglementarea prin tratative a stărilor conflictuale dintre state.

Al treilea element al triadel românești tinde la dezarmarea „bombeii” sociale și naționale decurgînd din subdezvoltare, din neocolonialism politic, economic și financiar și la instaurarea unor raporturi noi politice, economice și financiare.

Într-o lume frământată de amplificarea de noi contradicții între state și grupări de state și în care cea mai puternică și importantă contradicție este cea dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, un demers esențial

al partidului și statului nostru este ca toate țările să fie determinate să renunțe la politica și practica inegalității, deoarece — cum reliefa tovarășul Nicolae Ceaușescu — „numai așa vom deschide o perspectivă nouă secolului viitor, mileniului al treilea”. De aici decurge că singurul liant tracic pentru dezarmare, pentru securitate, pentru toți în condițiile dispariției scitei conflictelor militare, pentru dezvoltare constă în democratizarea relațiilor internaționale în lichidarea principalelor cauze de inegalitate caracteristice existenței de țări posesoare de arme nucleare și țări denuclearizate, de țări bogate și sărace. Un rol deosebit revine, în această chestiune crucială, țărilor mici și mijlocii, țărilor în curs de dezvoltare, statelor nealiniate, care constituie marea majoritate a lumii și sînt direct interesate într-o politică de colaborare și pace.

Acționînd cu întreaga răspundere pentru dezvoltarea conlucrării cu toate statele continentului căreia îi aparține, România consideră că țările europene trebuie să-și asume o răspundere mai mare și să impulsioneze înfăptuirea de acorduri corespunzătoare de dezarmare nucleară și convențională, precum și pentru soluționarea problemelor economice sau a conflictelor dintre state din alte zone ale lumii. În conformitate cu această linie consecventă de conduită, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a adresat, în numele poporului român, „statelor și popoarelor europene, șefilor de state și guverne, cu chemarea de a ne angaja cu toată hotărîrea și de a face totul pentru eliminarea oricăror arme nucleare din Europa, de a acționa pentru dezarmarea convențională, pentru dezvoltarea colaborării, pentru o Europă a prieteniei și păcii o Europă unită, a tuturor statelor, fără deosebire de orînduire socială”.

CEL mai adecvat mijloc de apărare imediată împotriva pericolului distrugerii civilizației fiind constituirea unui amplu front internațional antinuclear, partidul nostru va continua să acționeze în favoarea constituirii lui, deasupra oricăror deosebiri politice, filosofice sau religioase, front care printr-o activitate energetică să impună înlăturarea completă și definitivă a războiului nuclear, excluderea folosirii forței în raporturile dintre state. Totodată, partidul nostru pledează ca mișcarea comunistă și muncitorească, toate țările în curs de dezvoltare, socialiste, social-democrații, mișcările de eliberare națională, partidele democratice, inclusiv forțele religioase realiste, să se unească și să acționeze într-un singur front pentru a da o nouă perspectivă dezvoltării lumii. În acest sens se înscriu reînnoirea la Conferința Națională a propunerii de organizare a unei Conferințe internaționale, în cadrul Organizației Națiunilor Unite, pentru a se ajunge la soluții acceptabile pentru toate statele, în problemele economice și care să deschidă calea lichidării subdezvoltării și realizării unei noi ordini economice mondiale, precum și demersul de a se organiza o conferință financiară internațională pentru a dezbate situația gravă a datoriei externe ale țărilor în curs de dezvoltare, creată de dobinzile extrem de mari, și, ca o măsură imediată și generală, reducerea substanțială a dobinzilor, care, pentru toate datoriile existente ale țărilor în curs de dezvoltare, să nu depășească 4 la sută.

În orientarea strategiei pentru soluționarea problemelor complexe ale epocii contemporane, rămîne totodată de mare actualitate ceea ce sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Nu trebuie să uităm exemplele istoriei, nu trebuie să uităm că tot ceea ce obținem într-un domeniu sau altul este încă în primejdie, că numai determinînd o schimbare radicală în lumea contemporană vom putea să avem un viitor sigur”.

Drept urmare, sudarea strategiei în perspectiva anului 2000, are ca misiune o schimbare radicală în economia și politica internațională, pentru ca în centrul activității tuturor statelor să se situeze afirmarea și respectarea principiilor independenței și suveranității naționale și, astfel, să se asigure progresul istoric.

Eugen Preda

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România
Director GEORGE IVAȘCU

5 lei

